

Шарль Кечкеметі, Іван Секей

# ДОСТУП ДО АРХІВІВ

Путівник для імплементації  
Рекомендації № R (2000) 13  
щодо Європейської політики  
доступу до архівів

Рада Європи, Департамент культури  
та культурної спадщини

---



ХАРКІВ  
«ПРАВА ЛЮДИНИ»  
2010

ББК 67.9  
Д 70

Видання здійснене за підтримки Міжнародного фонду «Відродження»  
та Офісу зв'язку НАТО в Україні

Цей переклад публікується за дозволом Ради Європи,  
відповідальність за нього несе виключно перекладач

**Шарль Кечкеметі, Іван Секей**

Д 70 **Доступ до архівів.** Путівник для імплементації Рекомендації  
№ R (2000) 13 щодо Європейської політики доступу до архівів / Хар-  
ківська правозахисна група. — Харків: Права людини, 2010 р. — 144 с.

ISBN 978-617-587-012-9.

Харківська правозахисна група пропонує увазі читачів путівник для ви-  
користання Рекомендації № R (2000) 13 Комітету Міністрів Ради Європи краї-  
нам-членам щодо Європейської політики доступу до архівів. Ця Рекомен-  
дація — єдиний міжнародний стандарт, який стосується доступу до архівів.

**ББК 67.9**

ISBN 978-617-587-012-9

© Council of Europe, 2005

© Харківська правозахисна група, переклад, 2010

© Б.Є.Захаров, художнє оформлення, 2010

## І Зміст

<b>Переднє слово до українського видання</b> .....	6
<b>Автори</b> .....	7
<b>Передмова</b> .....	8
<b>1. Вступ</b> .....	9
1.1 Презентація .....	9
1.2 Передумови й значення Рекомендації .....	10
<b>2. Рекомендовані принципи</b> .....	13
2.1 Етичні принципи .....	13
2.2 Процедурні принципи .....	16
2.3 Технічні принципи .....	18
<b>3. Виконання Рекомендації: основні результати досліджень,     проведених в 2000–2004 роках</b> .....	21
3.0 Вступ.....	21
3.1 Національні архіви.....	24
3.2 Вчені .....	36
3.3 Неурядові організації .....	38
3.4 Схожість й розходження між відповідями вчених і громадських користувачів .....	40
3.5 Порівняння відповідей архівів і двох груп користувачів .....	45

---

<b>4. Загальні настанови з реалізації принципів, якщо національне законодавство й нормативні акти не відповідають Рекомендації</b> .....	47
4.0 Попередні зауваження .....	47
4.1 Практичні й нормативні заходи в межах компетенції національних архівних органів .....	47
4.2 Ініціативи національних архівних органів для досягнення прогресу в реалізації Рекомендації .....	49
4.3 Ініціативи користувачів та неурядових організацій для досягнення прогресу в здійсненні Рекомендації .....	50
4.4 Ініціативи Ради Європи для узгодження правил доступу на європейському рівні .....	50
<b>5. Керівні принципи для реалізації цієї рекомендації, постатейно</b> .....	52
5.1 Погодженість правових документів, що стосуються доступу до архівів .....	52
5.2 Застосування правил доступу на всій території країни .....	52
5.3 Умови доступу .....	52
5.4 Плата .....	53
5.5 Максимальний строк секретності .....	54
5.6 Більш тривалі строки секретності .....	55
5.7 Розсекречення .....	57
5.8 Пошукові засоби .....	58
5.9 Спеціальні дозволи на доступ до секретних матеріалів .....	58
5.10 Частковий доступ .....	58
5.11 Оскарження .....	59
5.12 Недержавні архіви .....	59

## **ДОДАТКИ**

<b>Додаток I:</b> Рекомендація (2000) 13 щодо Європейської політики доступу до архівів .....	63
--	----

---

<b>Додаток II:</b>	Рекомендація Res (2001) 15 з питань викладання історії в Європі в 21 столітті .....	76
<b>Додаток III:</b>	Рекомендація Res (2002) 2 щодо доступу до офіційних документів .....	88
<b>Додаток IV:</b>	Структура анкет .....	103
<b>Додаток V:</b>	Архівне й інше відповідне законодавство .....	104
<b>Додаток VI:</b>	Останні публікації Міжнародної Ради Архівів з питань доступу .....	140
* * *		
<b>Показчик.</b>	Країни, охоплені дослідженням.....	142

Малюнки й елементи мап були розроблені й створені  
*Архівом Відкритого Суспільства*

## І Переднє слово до українського видання

Десять років пройшло із часу прийняття Радою Європи Рекомендації з європейської політики в області доступу до архівів, та п'ять років — із часу публікації цього Путівника. У цьому ювілейному році ми раді презентувати нове видання Путівника, підготовлене для українських читачів за англійським, французьким й румунським виданням. Нове видання — це переклад первісної публікації 2005 року, тому вся інформація, мапи й діаграми, включені до книги, такі ж, як і в первісному виданні. Проте Додаток V про архівне й інше відповідне законодавство був оновлений, оскільки з 2005 року до національного законодавства були внесені деякі зміни: ми одержали нову інформацію з 35 країн і включили її до Додатку V.

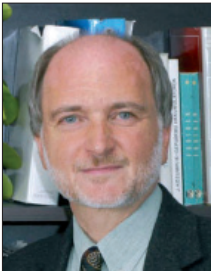
Кожна країна має свої архівні, адміністративні й соціальні традиції, а також традиції зберігання й використання документів. Однак, у межах своєї діяльності, спрямованої на стимулювання більш ефективного співробітництва між європейськими країнами, Рада Європи визначила перелік загальних вимог, дотримання яких вона вимагає від своїх держав-членів і, загалом, від усіх європейських країн. Ми сподіваємося, що ця книга сприятиме подальшій інтеграції українського архівного законодавства й практики до загальноєвропейської спільноти, в інтересах українських архівів, законодавців, політиків, користувачів архівів і всіх громадян країни. Ми також переконані, що виконання вимог Ради Європи також значно просуне розвиток української історичної науки.

*листопад 2010 р.  
Шарль Кечкеметі, Іван Секей*

## І Автори



Шарль Кечкеметі закінчив Історико-архівний інститут (Будапешт); доктор філології (Париж). Мешкає у Франції з листопада 1956 року. Очолював Секретаріат Міжнародної ради архівів з 1962 по 1998 рік. Автор книг і статей по архівній справі й історії Центральної Європи.



Іван Секей, фахівець в області соціальної інформації, колишній головний радник Уповноваженого Угорського Парламенту із захисту даних й свободі інформації, зараз — радник Архіву Відкритого Суспільства Центрально-Європейського університету й ад'юнкт-професор Будапештського технологічного університету.

## I Передмова

Знання про минуле є одним з культурних прав людини. Отже, будь-які обмеження відносно доступу до архівів в ім'я захисту державних і приватних інтересів не повинні вводитися без тимчасових обмежень. У липні 2000 року Комітет міністрів Ради Європи прийняв перший міжурядовий стандарт відносно архівної політики й практики в Європі. Цей стандарт, відомий як Рекомендація № R (2000) 13, підкреслює важливість ролі архівів у зміцненні культурної самобутності, різноманіття й демократії і визначає європейську політику в області доступу до архівів. Історичні джерела дозволять нам сформувати більш об'єктивне бачення минулого, й таким чином допоможуть нам краще розуміти сьогодення й приймати обґрунтовані рішення в майбутньому. Завдяки цьому стане складніше маніпулювати історією й використовувати необґрунтовані забобони для розпалення ворожнечі між народами. Відкриття доступу до архівних документів є, зокрема, одним із засобів запобігання міжкультурних й міжрелігійних конфліктів і зміцнення соціальних зв'язків.

Цей Путівник є результатом чотирирічного дослідження, проведеного в Європі за підтримки Міжнародної ради архівів і Архіву Відкритого Суспільства. Він являє собою одне з найбільших аналітичних досліджень політики в цій області, що стосується не тільки національних органів влади, але також учених, що вивчають архіви, і неурядових організацій з 48 держав-членів Європейської Культурної Конвенції Ради Європи. Оскільки правові, історичні й культурні аспекти доступу до архівів варіюються від країни до країни, у насі наміри не входить нав'язування єдиної моделі політики доступу і єдиних правил для всієї Європи. Наша мета — сприяти розвитку політики доступу в усіх державах-членах відповідно до демократичних цінностей, прав людини й принципів верховенства права. Тому цей Путівник містить не тільки загальний огляд ситуації в Європі у зв'язку з доступом до архівів, але й загальні вказівки щодо реалізації Рекомендації.

*Террі Девіс, Генеральний Секретар Ради Європи*



# 1. ■ Вступ

## 1.1. Презентація

---

- 1.1.1 Метою цього Путівника є висвітлення морального й політичного значення Рекомендації № R (2000) 13 у європейській політиці в області доступу до архівів, прийнятої Комітетом Міністрів Ради Європи в Страсбурзі 13 липня 2000 року, і її реалізації державами-членами. Рекомендація не вимагає повного відкриття архівів, а вимагає створення відповідних законів і їхнього суворого дотримання. Таким чином, її цільова аудиторія включає:
- (i) державних службовців і політичних діячів, які відповідають за архівні питання;
  - (ii) архівні організації й професійні організації архівістів, й
  - (iii) наукові й громадські організації, що займаються дослідженням минулого.
- 1.1.2 Відповідно до Рекомендації, цей Путівник стосується тільки доступу до документів, що зберігаються в державних архівах, як національних, так і місцевих. Бажано б, однак, щоб компетентні органи держав-членів закликали недержавні установи додержуватися тих же принципів у своїй політиці й практиці надання доступу.
- 1.1.3 У Путівнику роз'яснюються викладені в Рекомендації принципи, стисло описуються основні результати європейського дослідження ситуації у зв'язку з доступом до архівів, проведеного в 2003–2004 роках, у світлі цих принципів, і формулюється набір основних принципів для реалізації Рекомендації.
- 1.1.4 Путівник обмежується поясненням і коментуванням принципів і процедур, безпосередньо пов'язаних з доступом до архівів й тих, що стосуються Рекомендації R (2000) 13. Тому він не стосується:

- (i) супутніх правових питань, таких, як право кожної людини на прохання про корекцію офіційних документів, або комерційні побічні ефекти від публікації документів, та
- (ii) супутніх технічних питань, таких як підготовка, мікрофільмування й оцифрування даних, обробка й використання електронних записів, й обмеження, пов'язані з фізичним станом архівів.

1.1.5 Додатки містять повний текст Рекомендації № R (2000) 13 і пояснювальну записку до неї; Рекомендацію № R (2001) 15 про викладання історії у двадцять першому столітті у Європі; Рекомендацію № R (2002) 2 про доступ до офіційних документів; анкети, що були використані при проведенні дослідження; огляд поточного архівного законодавства в державах-членах Ради Європи; а також перелік недавніх публікацій Міжнародної ради архівів з питань доступу.

## **1.2 Передумови й значення Рекомендації**

---

Головне завдання Ради Європи полягає в зміцненні демократії, прав людини й верховенства права на всьому просторі, який займають його держави-члени. Участь Ради в архівній діяльності покликана бажанням слугувати цій місії. Верховенство права навряд чи може бути забезпечене без правильно організованої архівної системи, тому що захист прав людини вимагає, аби документи, що стосуються цих прав, надійно й довго зберігалися. В 1990-х роках архіви відігравали ключову роль у відновленні верховенства права в Центральній та Східній Європі, оскільки вони містили десятки тисяч справжніх документів, що свідчили про порушення прав людини за часів комуністичного режиму, що дозволило жертвам одержати компенсацію. Архіви внесли безпосередній вклад у захист і розвиток прав людини,

- (i) зберігаючи пам'ять про їхній розвиток і їхні порушення, й
- (ii) діючи відповідно до принципу прозорості діяльності держави, визнання якого як одного із прав людини наразі перебуває на розгляді Ради Європи.

1992 року Рада Європи дійшла висновку, що процеси демократизації й модернізації архівів у колишніх комуністичних країнах заслуговують на високий пріоритет в рамках її програми, і що доступ до архівів є ключовим питанням, яке необхідно розглядати в цьому контексті, тому що система таєм-

ності архівів була уведена у всіх державах-членах<sup>1</sup>. Після 1914 року більшість держав-членів Ради Європи пережили важкі часи, короткі або довготривалі. Дослідження архівних документів, що свідчать про ці трагедії, варто заохочувати й підтримувати для запобігання подібних ситуацій у майбутньому.

З 1994 по 1998 рік, у рамках низки європейських і регіональних нарад за участю архівістів, істориків і юристів із західноєвропейських, а також з нових демократичних країн, був проведений всебічний аналіз ситуації з доступом до архівів у Європі, й сформульовані принципи, яких повинні дотримуватися демократичні країни при визначенні порядку доступу. У результаті інтенсивної підготовчої роботи, на початку 1997 року був розроблений проект рекомендації, що був представлений до відповідних органів Ради Європи. Ця робота завершилася 13 липня 2000 року, коли Комітет міністрів прийняв Рекомендацію № R (2000) 13 про європейську політику в області доступу до архівів.

Ця Рекомендація належить до серії документів, розроблених і прийнятих Радою Європи з метою удосконалення прозорості влади й зміцнення довіри між народами шляхом викладання історії, вільного від ідеологічних фальсифікацій і маніпулювання. Три документи, прийняті на сьогоднішній день, а саме, Рекомендація № R (2000) 13 щодо доступу до архівів, Рекомендація № R (2001) 15 щодо викладання історії у двадцять першому столітті у Європі й Рекомендація № R (2002) 2 щодо доступу до офіційних документів, містять набір принципів, яких державам-членам рекомендується дотримуватися у своїй законодавчій і адміністративній практиці. Відповідно до Резолюції Res (2001) 6, яка прийнята 12 червня 2001 року, ці принципи почали застосовуватися для доступу до документів Ради Європи.

Рекомендація Res (2000) 13 є першим і єдиним міжнародним стандартом у цій області. Оскільки її заявлена мета полягає в забезпеченні погодженості політики й практики доступу, Рада Європи визнала за необхідне перевірити сумісність принципів, викладених у Рекомендації, із чинним законодавством, правилами й практикою його держав-членів. Вона усвідомлює, що в ряді країн перегляд правил, що регулюють доступ до архівів, вимагатиме деякого часу, і, отже, необхідний наступний контроль.

---

<sup>1</sup> Дослідження доступності архівних матеріалів у країнах Центральної та Східної Європи, що було проведене у 2002–2003 роках пані Дар'єю Налеч, Генеральним директором державних архівів Польщі, свідчить про прогрес, досягнутий з 1989 року, а також про необхідність подальших реформ. З 20 країн, що охоплені дослідженням, 14 працюють над створенням нових нормативних документів або поправок до існуючих нормативних документів. Пані Налеч зазначає: «Якщо закон... заглиблений корінням у далеке минуле, він іноді може призвести до наслідків, які навряд чи можна вважати прийнятними».

Відразу ж після прийняття цієї Рекомендації, було проведено попереднє вибіркоче тестове дослідження. В 2003–2004 роках було проведено комплексне дослідження за участю національних архівних органів, науковців і неурядових організацій, створених для захисту прав людини й збереження пам'яті. За результатами дослідження були розроблені принципи реалізації Рекомендації, викладені в даному Путівнику.

Рада Європи не нав'язує однакові правила доступу для всіх держав-членів. Такої однаковості не може бути досягнуто, тому що правовий, історичний і культурний контекст, у якому розглядається питання щодо доступу до архівів, а також фінансові можливості архівних установ, є різними в різних країнах. Державна архівна система могла бути створена на початку 19 століття або після 1945 року. Установи, що створюють документи, можуть регулярно передавати їх до архівів або приховувати ці документи протягом тривалого часу. Національні архіви можуть бути або не бути в юрисдикції парламенту, міністерств оборони й іноземних справ, їм можуть бути підпорядковані або не підпорядковані територіальні (провінційні, регіональні або місцеві) архіви. У рамках урядів державна архівна система може бути підпорядкована органам внутрішніх справ, культури, освіти, юстиції або міністерствам. Робота в цій області може вимагати або не вимагати фахової освіти й професійної підготовки.

Регулювання доступу до архівів — особливо складне правове питання, з яким уряду доводиться зіштовхуватися у вік демократії. Рада Європи прагне розробити низку принципів, що відповідають демократичним цінностям, які для усіх держав-членів зможуть бути фундаментом їхньої політики в області доступу до архівів. Ретельна підготовка Рекомендації гарантує, що принципи, які містяться у ній, сумісні з конституційними положеннями всіх держав-членів. Ця сумісність була підтверджена всеосяжним дослідженням, проведеним у зв'язку з розробкою даного Путівника.

Рекомендація заснована на етичному переконанні про те, що одержання знань про минуле є правом людини, і що в повністю демократичних країнах кожний житель має можливість доступу до об'єктивного висвітлення історії. Визнання цих прав є необхідною умовою запобігання повернення до ідеологій, які привели до масових порушень прав людини у двадцятому столітті.

## 2. ■ Рекомендовані принципи

Законодавчі й нормативні акти, що регулюють доступ до архівів, і їхнє застосування мають бути засновані на етичних, процедурних і технічних принципах.

### 2.1 Етичні принципи

---

#### 2.1.1 *Право на доступ до державних архівів*

Після відкриття архівних читальних залів у дев'ятнадцятому столітті, доступ до документів можна було одержати лише з дозволу компетентних архівних або інших органів. У другій половині двадцятого століття демократичні країни відмовилися від цієї практики або повністю видозмінили її, надаючи документи за читацькими квитками з урахуванням необхідної розумної секретності, у той час як диктаторські режими посилили правила таємності. Практика одержання дозволу на доступ так міцно вкоренилася в архівних традиціях Центральної й Східної Європи в тоталітарні часи, що деякі закони про архіви, прийняті в нових демократичних країнах після 1990 року, хоч і скасовують правила секретності, успадковані від комуністичного періоду, однаково зберігають цю практику.

Згідно з відповідями, що були отримані від представників наукових установ і неурядових організацій, дозвіл на необмежений доступ до документів необхідно одержувати в 10 країнах (див. 3.4.3 нижче), у той час як у 39 з 41 відповідей, отриманих з Національних архівів, зазначено, що громадяни мають право на доступ до архівів. Очевидно, що Національні архіви деяких країн вважають, що одержання офіційного дозволу є умовою реалізації права на доступ до архівів. Країни, які як і раніше офіційно пов'язують доступ з одержанням дозволу, повинні ввести нову практику до законодавства, і, відповід-

но до духу демократичної архівної політики в 21 столітті, законно визнати право на доступ до державних архівів.

### *2.1.2 Будь-який користувач має право на доступ до архівів*

У деяких європейських країнах існує давня архівна традиція дискримінації за двома критеріями:

- (i) вчені мають перевагу, та
- (ii) іноземці, що бажають одержати доступ до архівів, повинні пройти спеціальну процедуру, й, можливо, щодо них мають бути вжиті спеціальні обмеження.

Поки тільки 3 архівні установи повідомили, що дискримінаційні заходи застосовуються до іноземних громадян, вчені продовжують користуватися привілейованим статусом в 7 державах-членах Ради Європи. Останній вид дискримінації, що виправдується, як правило, надзвичайною старістю документів, може завдати шкоди, зокрема, проведенню ненаукових досліджень в області генеалогії, місцевої й корпоративної історії.

Цей другий етичний принцип, що забороняє дискримінацію, впливає з першого, згаданого вище в пункті 2.1.1. Реалізація першого принципу (право на доступ до архівів) неможлива без надання цього права всім користувачам.

### *2.1.3 Обмеження доступу необхідно для захисту суспільних інтересів*

Правила доступу повинні рівною мірою враховувати суперечливі вимоги прозорості й таємності. Рекомендація підкреслює,

- (i) що документи, з якими можна ознайомитися в організації, що їх створила, відповідно до Закону про свободу інформації або аналогічного закону, повинні залишатися доступними після їхньої передачі на архівне зберігання, і
- (ii) таємність на максимальний строк від 20 до 30 років може автоматично застосовуватися до документів, що перебувають в архівах, розголошення яких після цього строку не може завдати шкоди інтересам держави або окремих осіб.

Слід зазначити, що обмеження, які накладаються Законом про свободу інформації або аналогічним законом, що регулює доступ до офіційних документів, автоматично анулюються після спливу максимального строку секретності, передбаченого для архівів. Насправді, через 25 або 30 років після

їхнього створення, більшість документів і матеріалів, що містять інформацію, яка відноситься до інспекції, контролю й нагляду з боку органів державної влади, економічної й валютної політики держави й переговорів між органами державної влади або усередині них, втрачають конфіденційний характер.

#### *2.1.4 Обмеження необхідні для захисту фізичних осіб*

Необхідність захисту особистого життя й приватних інтересів від необґрунтованого втручання з боку державних органів, ЗМІ й інших осіб привело, в останні три десятиліття, до стрімкого розвитку національних законодавчих і міжнародних нормативних<sup>2</sup> документів.

Законодавство й нормативні акти про доступ до архівів повинні встановлювати різні строки секретності (наприклад, від 10 до 70 років після закриття справи або від 100 до 120 років після народження зацікавленої особи) для матеріалів і документів, що містять медичні, судові й інші конфіденційні відомості, а також інформацію, що стосується оподаткування або приватного й сімейного життя.

Що стосується доступу до документів, що містять персональні дані осіб або їхніх уповноважених представників, архіви повинні застосовувати правила, встановлені законодавством про свободу інформації й захисту даних. Якщо таких правил не існує, варто дотримуватися процедури видачі спеціального дозволу на доступ.

#### *2.1.5 Всі обмеження повинні мати термін дії*

Відповідно до відповідей, отриманих з Національних архівів, документи можуть бути засекречені без тимчасових обмежень у 12 країнах, серед яких 5 нових демократичних країн, де до падіння диктаторського режиму ця практика застосовувалася до більшості офіційних документів, створюваних державною й політичною владою. Ця практика, несумісна з демократичними

---

<sup>2</sup> Стаття 8 Європейської конвенції про права людини гарантує право на повагу до приватного та сімейного життя, при тому, що посадовці, які діють як офіційні особи, не потрапляють, у принципі, під це обмеження. Захист персональних даних, що зберігаються в архівах, й доступ до них регулюються Конвенцією Ради Європи про захист фізичних осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою даних особистого характеру від 28 січня 1981 року (ETS № 108) та Директивою № 95/46/ЄС, Стаття 6 Європейського Парламенту і Ради від 24 жовтня 1995 року про захист фізичних осіб у зв'язку з обробкою та вільним розповсюдженням персональних даних.

цінностями, повинна бути суворо заборонена законодавством, що регулює доступ до архівів.

Якщо організація, що створила документ, не просить продовжити термін його таємності на підставі чинного законодавства, документ автоматично втрачає свою секретність після закінчення строку, що встановлений законом.

*2.1.6 Умови доступу до документів з обмеженим доступом повинні бути однаковими для всіх користувачів*

Спеціальний дозвіл на доступ до документів з обмеженим доступом (див. пункти 2.2.4 і 5.9 нижче) може бути отриманий в рамках двох різних процедур, а саме *ad actum*, тобто через розсекречення запитуваних документів, або *ad personam*, тобто за допомогою одержання спеціального дозволу окремими користувачами. Якщо використовується друга процедура, особливу увагу варто приділяти рівному відношенню до всіх заявників.

Цей шостий етичний принцип впливає із другого (див. пункт 2.1.2 вище), що вимагає надання рівних прав всім користувачам.

## 2.2 Процедурні принципи

---

*2.2.1 Всі закони й нормативні акти, що регулюють доступ до архівів, повинні бути погоджені між собою*

У більшості держав-членах Ради Європи, Закон про архіви, інші аналогічні нормативні акти (Закон про архіви колишніх спецслужб, Закон про свободу інформації, Закон про державну таємницю, Закон про захист даних, Закон про авторські права), а також постанови про їхнє застосування, впливають на доступ до архівів. Відповідальність за забезпечення погодженості різних текстів покладається на уряд, парламент і, зрештою на Верховний і Конституційний суди. У випадку непогодженості, більш авторитетним вважається найпізніший текст.

*2.2.2 Доступ до державних архівів повинен регулюватися однаковими правилами на всій території країни*

Права на прозорість діяльності держави й на знання історії являють собою цінності, які вимагають однакових правил доступу до всіх державних архівів на всій території країни. Якщо, відповідно до положень Конституції,



контроль над архівами, не підлеглими центральній владі (включаючи політику й правила доступу), відноситься до компетенції суб'єктів федерації або інших незалежних органів, ця держава і її органи повинні прийняти законодавчі й нормативні акти відповідно до принципів, закріплених в Рекомендації Ради Європи.

Координуючі органи Національних архівів можуть відігравати важливу роль у сприянні міжнаціональної реалізації цих принципів.

### *2.2.3 Всі обмеження доступу повинні бути засновані на законі*

Політика доступу до архівів, як правило, ґрунтується на згоді законодавчих органів для того, щоб уникнути періодичної переорієнтації при зміні уряду. Всі обмеження в країнах без максимального строку таємності й всі виключення із максимального строку таємності повинні мати правову основу. Вони можуть бути передбачені Законом про архіви або іншими правовими документами, наприклад, Законом про державну таємницю або Законом про захист персональних даних. Категорії охоронюваної інформації й строк секретності для кожної категорії повинні бути визначені законом. Закон повинен також встановлювати відповідальність за засекречування й розкриття інформації, документів або груп документів. Зазвичай, ця відповідальність покладається на відомство, що створило документ, або його наглядову раду. Відповідальність за розкриття інформації може бути покладена законодавством на архівний орган.

### *2.2.4 Користувач вправі просити про видачу спеціального дозволу на доступ до закритих документів, а також оскаржити відмову в такому проханні*

Існування максимального строку таємності, а також обмежень, що стосуються більш тривалих строків таємності документів, які містять інформацію, що не підлягає розголошенню (з метою захисту державних або приватних інтересів), не повинне означати, що доступ до документів до закінчення максимального або спеціального строку секретності категорично заборонений. Як було зазначено (пункт 2.1.4 вище), фізичні особи, їхні спадкоємці й законні представники мають право запросити спеціальний дозвіл на вивчення документів, які безпосередньо їх стосуються. Дослідники повинні мати право звертатися за спеціальним дозволом на повний або частковий доступ до матеріалів і документів, що стосуються теми їхнього дослідження.

Зростаючий інтерес громадськості до недавньої історії та існуюча система захисту персональних даних викликали зростання кількості запитів про одержання спеціального дозволу на доступ до матеріалів з обмеженим доступом. Згідно з відповідями, що отримані від представників наукових установ і неурядових організацій, майже третина заявок на спеціальні дозволи були відхилені.

І приватні особи, що запитують доступ до документів, які мають відношення до них особисто або до їхніх родин, і вчені-дослідники повинні мати право на оскарження відмови в їхньому проханні.

*2.2.5 Будь-яка відмова в доступі або одержанні спеціального дозволу на доступ має бути надана в письмовому вигляді*

Письмове повідомлення про відмову в доступі до документів з відкритим доступом або відмова в одержанні спеціального дозволу на вивчення документів або матеріалів з обмеженим доступом, має велике значення, оскільки дозволяє особі, що звернулася для одержання доступу або спеціального дозволу, оскаржити негативне рішення.

## 2.3 Технічні принципи

---

*2.3.1 За вивчення державних архівів і використання пошукових засобів не повинна стягуватися плата*

Оскільки доступ до архівів є частиною роботи державних архівних служб, безкоштовне ознайомлення з документами й використання пошукових засобів у приміщеннях архівних служб або установ є основним принципом. Від дотримання цього принципу залежать також довіра до державних архівних установ і їхній моральний авторитет.

Хоча в Рекомендації не згадуються пошукові засоби на вебсайтах, виявляється логічним і доцільним поширити правило безкоштовного доступу й на них.

*2.3.2 Всі пошукові засоби мають бути легко доступними для користувачів*

Право доступу до державних архівів припускає право безкоштовно користуватися всіма пошуковими засобами, підготовленими організаціями, що створили документи (реєстри й покажчики, переліки переміщень, якщо після переміщення не відбулась реорганізація, відомості про вилучення й зміну

нумерації), і архівними установами (довідники, календарі, каталоги, списки класів, картотеки, бази даних тощо). Вказівки про існування закритих документів (навіть без опису їхнього змісту) необхідні для того, щоб користувачі могли звернутися за спеціальним дозволом на їхнє вивчення.

*2.3.3 Архівні установи не повинні відмовляти в доступі до документів з необмеженим доступом, які, на їхню думку, не мають відношення до теми дослідження, заявленої користувачем*

Відповідно до режиму секретності, що мав місце у державах-членах Центральної і Східної Європи, архівні установи зобов'язані перевіряти зміст документів, запитуваних користувачем, і забороняти видачу документів, якщо вони вважають, що ці документи не потрібні для теми наукового дослідження, або такими, що суперечать офіційній історичній доктрині.

Доступ до державних архівів є правом, і така практика повинна бути ліквідована. За даними опитування, вона все ще присутня у нормативних актах 10 країн.

*2.3.4 Користувач повинен бути проінформований, якщо йому був наданий тільки частковий доступ*

Як і у випадку правил, що регулюють доступ до офіційних документів, частковий доступ до документів з обмеженим доступом шляхом вилучення фрагментів або видачі тільки частини документу, надається за спеціальним дозволом. Оскільки вилучення фрагментів або видача тільки частини документа можуть перешкодити повному розумінню цього документа, користувач повинен мати чітке уявлення про частковий характер наданого йому доступу, у тому числі про кількість і місце відсутніх сторінок, а також бути проінформований про підстави для відмови у видачі йому частини матеріалів або документів. У доступі може бути навіть відмовлено, якщо вилучення фрагментів може змінити зміст документа або взагалі позбавити його змісту.

*2.3.5 Варто докласти зусиль для приведення правил надання доступу до приватних архівів у відповідність із такими для державних архівів*

Національна архівна спадщина країни містить у собі, крім державних архівів, створених на всіх рівнях державного управління, широкий спектр приватних архівів, які були створені і зберігаються родинами, бізнес-корпо-

раціями, асоціаціями, церквами тощо. Науковий інтерес до цих архівів стрімко зростає, оскільки вони містять факти, ідеї й дані, відсутні в державних архівах, і можуть запропонувати інше бачення подій і дій уряду, в порівнянні з державними архівами.

Відповідно до інформації, отриманої з 41 країни, тільки в 15 державах-членах Ради Європи, існує національне архівне відомство або інший спеціальний орган, який займається наданням допомоги в збереженні приватних архівів і заохочує їхніх власників до того, аби вони відкривали свої архіви для історичних та інших наукових досліджень.

Національні архівні органи, асоціації архівістів і істориків і неурядові організації, що беруть участь у дослідженні минулого, повинні довести Рекомендацію Рес (2000) 13 Ради Європи до відома власників приватних архівів і запропонувати їм дотримуватися рекомендованих принципів, процедур та правил доступу.

#### ***Перспективи, пов'язані з розвитком інформаційних технологій***

*Постійний розвиток інформаційних технологій веде до поліпшення умов доступу до пошукових засобів і архівних фондів у читальних залах і в мережі Інтернет. Безпечне зберігання оригіналів може бути забезпечене за рахунок доступу до цифрових копій старих документів, до яких часто звертаються. До радикального поліпшення також можна віднести й зростаючу кількість інформаційних архівних сайтів. Ця тенденція, безумовно, сприяє прогресу, особливо в області інформаційно-пропагандистських програм, таких як викладання історії в школах, проведення онлайн-виставок та випуск компакт-дисків для широкого загалу. Дотепер ця тенденція технологічних інновацій не вступала в протиріччя з 16 етичними, процедурними й технічними принципами, викладеними вище.*

## 3. Виконання Рекомендації: основні результати досліджень, проведених в 2000–2004 роках

### 3.0 Вступ

---

#### 3.0.1 Моніторинговий проект

Рекомендація № R (2000) 13 була затверджена Радою Європи 13 липня 2000 року. Після опублікування Рекомендації компетентний організаційний підрозділ Управління культури Ради Європи започаткував багаторічний моніторинговий проект, спрямований на вивчення виконання Рекомендації державами-членами. Керівниками проекту були призначені д-р Чарльз Кечкеметі, колишній генеральний секретар Міжнародної ради архівів (МРА) і д-р Іван Шекелі, радник Архіву Відкритого Суспільства (АВС).

#### 3.0.2 Дослідження

Перше дослідження було проведене в 2000 році. Анкети були спрямовані до Національних архівів 13 країн: Австрії, Болгарії, Естонії, Франції, Німеччини, Угорщини, Польщі, Росії, Словаччини, Іспанії, Швеції, Швейцарії, Об'єднаного Королівства, 11 з яких повернули заповнені анкети й, у такий спосіб увійшли до первісної вибірки для аналізу дотримання Архівами цієї Рекомендації. Аналіз підтвердив, що, загалом, більшість країн дотримуються Рекомендації, що підтверджується правовим зближенням країн Європи. Розходження (і, у той же час, перешкоди на шляху доступу до архівів) складаються з деталей, спеціальних нормативних положень, застосуванні правил й практики архівів. Результати дослідження свідчать про наявність фундаментальних адміністративних і архівних традицій й про те, що думки керівників і дослідників можуть, у деяких випадках, сильно відрізнятись.

Наприкінці 2002 року компетентні експерти й Секретаріат Ради Європи висловили своє задоволення із приводу проведення дослідження і його результатів, і виступили за започаткування нового дослідження, що охоплює всі країни-члени Ради Європи й всі держави-учасники Європейської культурної конвенції 1954 року. Як і попереднє дослідження, це нове дослідження ґрунтуватиметься на інформації, наданій національними архівними установами, але також включатиме оцінки й коментарі представників наукових установ і НУО<sup>3</sup>.

Нове загальноєвропейське багатовибіркове дослідження було розпочато 2003 року, і його попередні результати були представлені в Страсбурзі наприкінці листопада 2003 року. Секретаріат і експерти знову висловили задоволення результатами, але були стурбовані тим, що занадто мало відповідей було отримано від представників наукових установ і неурядових організацій, і вирішили, що необхідне проведення спеціальної кампанії для завершення збору даних від цих цільових груп. Останній етап дослідження був проведений у другій половині 2004 року. Висновки, представлені в цьому путівнику, засновані на узагальнених даних і аналізі відповідей, отриманих протягом 4 років моніторингового проекту.

### *3.0.3 Вибірка й цільові групи*

Відповідно до висновку міжнародних експертів і Секретаріату, дослідження охоплювало 45 членів Ради Європи плюс 3 держави, що підписали Конвенцію по культурі, а також три цільові групи в кожній країні. Перша цільова група включала представників національних архівних установ (національних архівів, управлінь архівами, центральних архівних служб тощо). Друга група включала організації вчених (асоціації істориків, наукові установи, кафедри університетів тощо), тобто професійне співтовариство користувачів архівів. Третя група включала неурядові організації (НУО), особливо двох типів: генеалогічні товариства й НУО, що займаються проблемами недавнього минулого. Третя цільова група включала представників громадськості, тобто «громадських» користувачів архівів.

Хоча одна організація може представляти національну архівну установу країни, у деяких випадках до вибірки було включено більше однієї вели-

---

<sup>3</sup> Звіт Archives activities: expert colloquy, 25œ26 November 2002. Steering Committee for Culture, DGIV/CULT/ARCHIVES (2002)1, Strasbourg, 6 January 2003.

кої організації. У випадку НУО набагато сутужніше знайти єдину організацію, що представляє інтереси громадського сектора в конкретній країні, тому звичайно в кожній країні відбиралися 2–5 неурядових організацій. Таким чином, усього було встановлено контакт із 184 партнерськими організаціями з 48 європейських країн — із 47 національними архівними установами, 52 науковими організаціями й 85 неурядовими організаціями.

Окрім того, національні архівні установи, з якими було встановлено контакт, повинні були заповнити анкету не тільки на підставі правил і практики їхніх власних архівів або установи, а також з урахуванням правил і практики інших державних архівів їхніх країн. Крім того, як ученим, так і громадським респондентам, було запропоновано заповнити анкету не тільки на підставі свого особистого досвіду, але й беручи до уваги думки й досвід інших вчених і громадських користувачів державних архівів у відповідних країнах.

#### *3.0.4 Складання анкет*

Для трьох цільових груп були складені три різних анкети. Ці три типи анкет мали аналогічну структуру й містили різні, але взаємозалежні питання. (Див. порівняльну таблицю основних розділів у Додатку.)

Усього в 3 анкетах містилось більше 500 питань, підпитань і питань із множинним вибором. Проте, вони були розроблені таким чином, щоб респондентам було якомога зручніше їх заповнювати. Докладні питання, що стосуються правової ситуації, містились тільки в анкеті для архівів; архіви повинні були надати докладний опис правових і нормативних документів у Додатку до анкети. З огляду на припустимо різний рівень розуміння англійської мови, широке коло потенційних респондентів у трьох цільових групах, а також можливу відсутність однакового розуміння архівної термінології, 3 анкети й Додаток були переведені чотирма мовами: англійською, французькою, німецькою і російською.

#### *3.0.5 Зворотній зв'язок*

До кінця 2003 року три чверті національних архівних установ, 34 з 47, повернули заповнені анкети та Додатки до них. Серед наукових і неурядових організацій рівень відповідей був набагато нижчий: відповіді були отримані від наукових організацій з 8 країн і від 13 неурядових організацій.

У результаті проведеної в 2004 році кампанії, коли було встановлено повторний контакт із 101 організацією в 40 країнах, відповіді були отримані від 42 з 47 національних архівних установ, що складає 90% рівень відповідей, від 30 наукових організацій і 21 неурядової організації.

### 3.0.6 Методологічні міркування

Порівняно невелика вибірка (у соціологічному сенсі), різні цільові групи, а також велика кількість питань, викликають сумніви щодо прийнятності статистичних методів. Крім того, важко оцінити рівень репрезентативності у зв'язку з думками, що враховуються при заповненні конкретних анкет. Таким чином, остаточні висновки повинні робитися на підставі кількісного і якісного аналізу, коли невеликі розходження в рівному розподілі відповідей навряд чи можуть тлумачитися як такі. Проте, великі розходження в розподілі, особливо в поєднанні зі змінними, що вказують на демократичні або архівні традиції країн, можуть призвести до верифікованих висновків, навіть з точки зору статистики.

Обробка й кількісний аналіз даних проводилися з використанням програмного пакета SPSS. Кількість змінних, включених до аналізу, були наступними: архіви — 207; наукові організації — 101; НУО — 113.

## 3.1 Національні архіви

---

Висновки, наведені нижче, засновані на відповідях національних архівних установ (національних архівів, архівних управлінь, центральних архівних служб) 41 країни, які позначені на мапі нижче.<sup>4</sup>

### 3.1.1 Інформування й сумісність

Судячи з відповідей, Рекомендація № R (2000) 13 була опублікована в 10 європейських країнах: Албанії, Боснії й Герцеговині, Болгарії, Хорватії, Греції, Латвії, Литві, Росії, Іспанії й Швейцарії (див. мапу).

---

<sup>4</sup> Повний перелік країн, охоплених дослідженням, наданий у Показчику. Якщо країна зазначена на мапі білим кольором, це означає, що відповідні організації цих країн не відповіли на анкети.





Відповіді національних архівів



Публікація Рекомендації

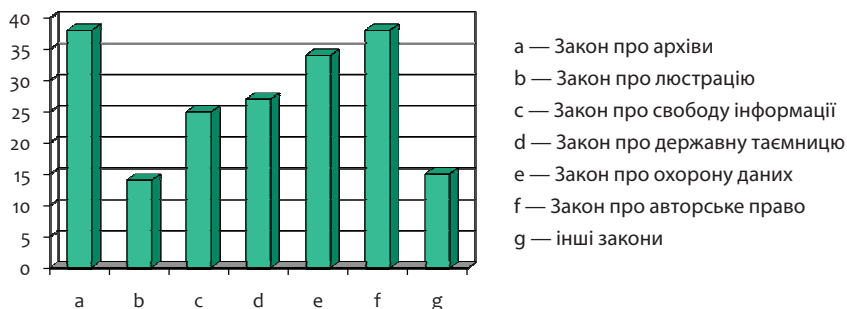
Майже половина респондентів, 22 національні архівні установи, заявили, що їхнє національне законодавство повністю сумісне з даною Рекомендацією, 12 повідомили, що воно сумісне, але з деякими виключеннями, і 4 — що воно частково сумісне. Жоден з респондентів не повідомив про несумісність національного законодавства в його країні із цією Рекомендацією.

В 10 країнах розглядалося питання внесення в законодавство змін з метою приведення законодавства у відповідність із цією Рекомендацією.

Незважаючи на високий рівень правової сумісності, в одній третині країн існують труднощі, пов'язані зі здійсненням цієї Рекомендації. Основними чинниками були: нестача ресурсів (персоналу, фінансів, устаткування тощо) — в 11 країнах, брак інформації про Рекомендацію — в 7 країнах, масова приватизація — в 6 країнах, і недоліки в організації й описі архівних установ — в 5 країнах.

### 3.1.2 Законодавство

Як показано на графіку нижче, у переважній більшості країн, що відповіли, діє чинний Закон про архіви (в 38 країнах) та Закон про авторське право (в 38 країнах). В 34 країнах існує Закон про захист даних, а у двох третинах країн прийнятий Закон про свободу інформації або аналогічний закон (25 країн). В 27 країнах існує Закон про державну таємницю. 14 країн мають закони, що стосуються архівів колишніх спецслужб (Закони про люстрацію), а 15 національних архівних установ повідомили про існування інших законів, що стосуються доступу до архівів у відповідних країнах. (Докладну інформацію про законодавство, надану респондентами в Додатку до анкети, призначеної для національних архівних установ, можна знайти в Додатку до цього Путівника.)



Архівне й інше відповідне законодавство

### 3.1.3 Регулювання

Постанови про виконання Закону про архіви були прийняті в 27 країнах світу, тобто більш ніж у двох третинах тих країн, де існує такий закон; міністерські інструкції були прийняті в 19 країнах, загальні правила й правила функціонування архівів — в 27 країнах, професійні кодекси — в 19 країнах. Серед спеціальних або внутрішніх правил, прийнятих самими організаціями-респондентами, правила роботи в читальних залах набули чинності в 37 країнах, у той час як спеціальні правила, що стосуються доступу до документів з обмеженим доступом, застосовуються тільки в 12 країнах, а інші нормативні документи — в 10 країнах.

### 3.1.4 Установи, на які не поширюються загальні правила доступу

Половина респондентів заявила, що існують державні архівні установи (або організації, що обслуговують державні архіви), на які не поширюються загальні правила доступу, викладені в Законі про архіви або в інших законах (див. мапу). Спектр таких установ досить широкий; в анкеті могло бути відзначене кілька таких установ. У більшості анкет були відзначені такі державні архівні установи, як Архіви парламенту, архіви колишніх спецслужб або політичної поліції, і акти громадянського стану (в 9, 9 і 8 країнах, відповідно).



Державні архівні установи, на які не поширюються загальні правила

Національні архівні установи 10 країн повідомили, що доступ до документів з відкритим доступом у цих архівах надається за умови одержання спеціального дозволу. Однак, як зазначено в наступному розділі, майже всі державні архівні установи заявили, що в їхніх країнах доступ до архівів розглядається відповідним законодавством як право. Отже, ці відповіді або суперечливі, або відбивають можливе нерозуміння, а саме — керівництво архівів вважає, що дозвіл на доступ є лише формальною вимогою. Емпіричний досвід підтверджує це тлумачення, однак навіть ця формальна традиція суперечить положенням і духу Рекомендації № R (2000) 13.

Існує тільки 6 країн, де не може бути отриманий спеціальний дозвіл на вивчення документів з обмеженим доступом, що містяться у вищезгаданих архівах, на які не поширюються загальні правила доступу; в 28 країнах такий дозвіл можна одержати.

### 3.1.5 Національні умови

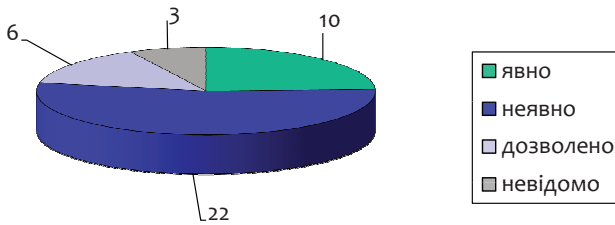
У більшості країн умови доступу є єдиними або еквівалентними на рівні центральної (федеральної) державної, регіональної (країни-учасниці), а також місцевої адміністрації, інакше кажучи, в 29 країнах ці умови є однаковими або аналогічними на всій території держави. На території 10 країн, однак, умови доступу різні (див. мапу).



Єдині або різні умови доступу

Третина вчених вважає, що дослідження було ускладнене різними правилами доступу на різних рівнях управління й/або в різних регіонах у їхніх країнах (зокрема, у Бельгії, Боснії й Герцеговині, Чехії, Швейцарії, Туреччині й Великій Британії). З погляду користувачів, однак, щонайменше дві третини неурядових організацій, що відповіли, заявили, що є розходження в можливостях громадських користувачів на доступ до архівних документів, залежно від рівня управління й/або регіону в країнах, де вони проводили дослідження.

Чинне законодавство 10 країн забороняє створення й утримання секретних архівів (існування яких не розголошується) державними органами. Це неявним чином заборонено законодавством в 22 країнах, і не заборонено в 6 країнах.



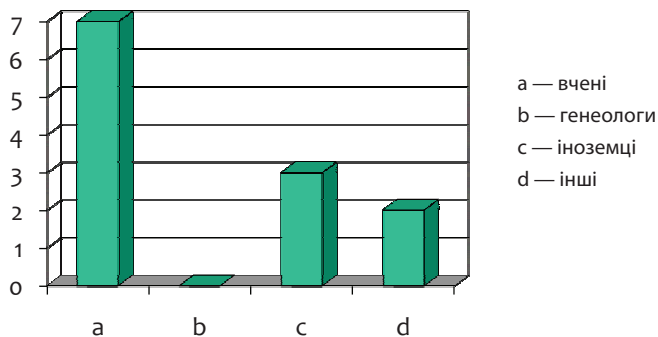
*Чи заборонено створювати секретні архіви?*

### 3.1.6 Умови доступу

Серед країн, що відповіли, спостерігається консенсус у тім, що доступ до архівів розглядається як право у відповідному законодавстві. Проте, поняття «дозволу» і «права» виявляються трохи двозначними у відповідях 10 країн, як було зазначено раніше.

В 10 країнах архіви мають право відмовити у видачі документів, які, на їхню думку, не мають нічого спільного із заявленою темою дослідження — ця практика являє собою фактичне обмеження доступу до цілого ряду документів, які дослідник хотів би вивчити.

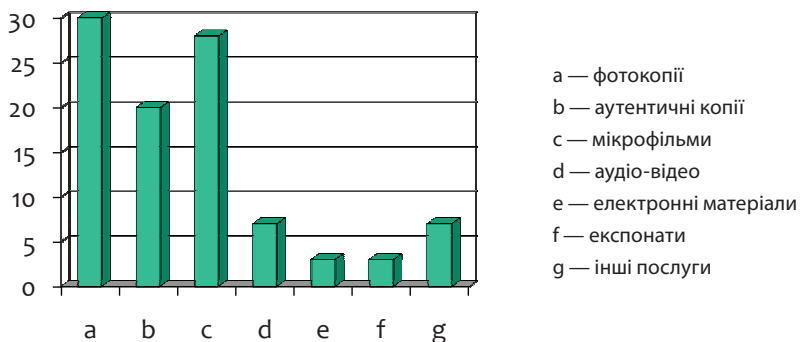
Є свідчення як позитивної, так і негативної дискримінації користувачів архівів — застосування спеціальних правил до конкретних категорій користувачів архівів — в 12 країнах. Найчастіше вчені виділяються в окрему категорію користувачів (див. діаграму нижче), яким надаються певні привілеї при доступі до документів, що не доступні широкому загалу.



Спеціальні правила для користувачів

### 3.1.7 Плата

Відповідно до правил, що визначені певним законом, базовий доступ, тобто доступ до паперових документів, їхнім мікрофільмам і цифровим копіям, є безкоштовним в 33 країнах. Крім того, читацький квиток видається безкоштовно в більш ніж двох третинах країн-респондентів (29 країн). Проте, плата, що стягується за додаткові архівні послуги, перевищує фактичну вартість таких послуг у більшості країн, як показано на наступній діаграмі).



Плата, що перевищує фактичну вартість

### 3.1.8 Максимальний строк таємності

Як показано на мапі, в 14 країнах максимальний строк таємності для документів, переданих в архів на постійне зберігання, не передбачений ар-

хівним законодавством. У тих країнах, де максимальний строк секретності існує, тривалість цього періоду різна: у більшості таких країн тривалість максимального строку секретності становить 30 років (в 20 країнах), у деяких країнах відповідне архівне законодавство передбачає строк 10, 20, 40 або 100 років. Судячи з відповідей національних архівних установ, архіви тільки 12 країн систематично, щорічно, відкривають матеріали, які не підпадають під максимальний строк секретності.

Практично в кожній країні, де існує Закон про свободу інформації або аналогічний закон (незалежно від наявності максимального строку секретності), архіви надають доступ до тих документів, які були відкриті відповідно до цих законів, коли вони зберігалися в установах, що їх створили (в 26 країнах).



Максимальний строк таємності

### 3.1.9 Засекречування й розсекречення

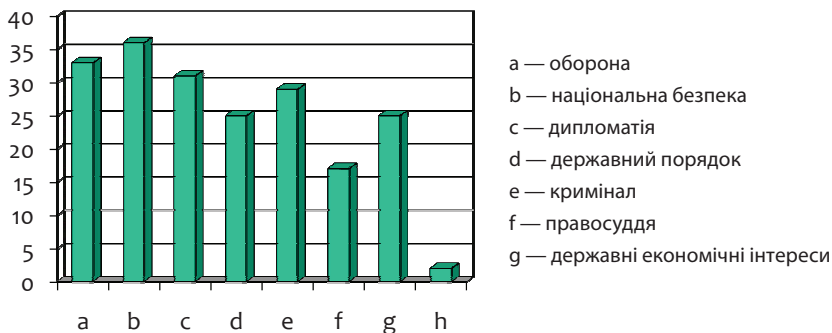
Рекомендація вказує, що виключення із загальних правил доступу можуть бути необхідними для захисту державних інтересів (національна оборона, зовнішня політика, громадський порядок) або захисту приватних осіб

у зв'язку з оприлюдненням інформації про їхнє приватне життя. Судячи з відповідей, у більшості країн існують інші критерії для виключень із загальних правил, найбільш частими з яких є приватні економічні інтереси (в 23 країнах); службова таємниця обмежує доступ до архівів в 16 країнах; робочі або довідкові документи звільняються від загальних правил доступу в 14 країнах.

У випадку виключень, необхідних для захисту суспільних інтересів, критеріями засекречування або неприступності документів, що діють у більшості країн, є національна безпека (в 36 країнах) і оборона (в 33 країнах) — див. наступну діаграму.

В 33 країнах існують загальні обмеження для захисту персональних даних, що містяться в архівних документах; цей показник добре корелює із кількістю країн, де чинні Закони про захист даних.

У переважній більшості країн рішення про засекречування документів або обмеження доступу до них через інші, ніж захист персональних даних чинники, приймаються установами, що створюють ці документи (в 35 країнах). В 9 країнах такі рішення приймаються національними установами або комісіями (у деяких країнах існують обидві можливості).



Критерії засекречування

В 22 країнах, тобто в половині країн-респондентів, існують положення про регулярний перегляд (розсекречення) секретних документів. Проте в 21 країні (таких, що тільки частково перекривають одна одну там, де є положення про регулярний перегляд) після закінчення строку таємності потрібна формальна процедура розсекречування. Група таких країн показана на наступній мапі. Треба, однак, відзначити, що 12 країн повідомили, що деякі документи підлягають засекреченню без тимчасових обмежень.



У більшості випадків джерелом положень про засекречування є Закон про державну таємницю (в 24 країнах), а в 12 країнах ці положення містяться в самому Законі про архіви.



Процедура розсекречення

### 3.1.10 Пошукові засоби

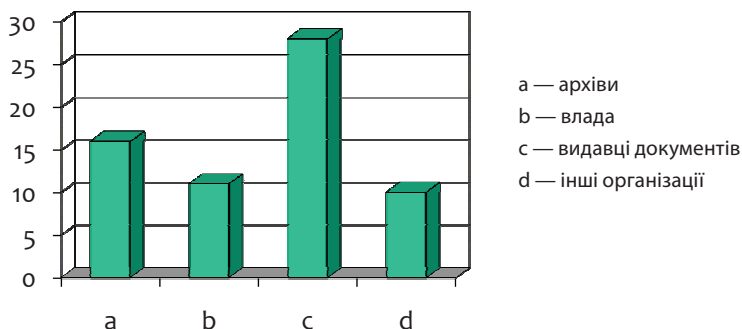
Відповідно до інформації, отриманої від національних архівів, в 16 країнах архіви не створюють пошукові засоби з описом документів з обмеженим доступом, а в 6 країнах такі пошукові засоби створюються тільки в певних випадках. 15 країн повідомили, що пошукові засоби з описом документів з обмеженим доступом регулярно створюються, і в 14 країнах ці пошукові засоби доступні без обмежень.

### 3.1.11 Спеціальні дозволи

У більшості країн користувачі архівів можуть звертатися для одержання спеціальних дозволів на доступ до закритих або недоступних документів. Користувачі можуть звертатися для одержання дозволу з метою наукових досліджень в 33 країнах, із законних особистих причин в 30 країнах, і для журналістських розслідувань в 21 країні.

Розподіл установ, що мають право видавати такі дозволи, можна побачити на діаграмі нижче.

У більшості країн такі спеціальні дозволи видаються персонально. Тільки у двох країнах, Німеччині й Сан-Маріно, такі дозволи надаються шляхом розсекречення відповідних документів.

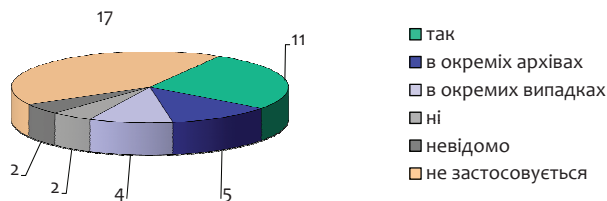


Спеціальні дозволи видаються

11 країн (Азербайджан, Вірменія, Чеська Республіка, Німеччина, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Росія, Сербія й Чорногорія, Словаччина) повідомили про існування особливих правил, що регулюють доступ до документів, які зберігаються в архівах, що мають відношення до колишніх репресивних організацій.

### 3.1.12 Частковий доступ

У половині країн, що відповіли, існують положення, що стосуються часткового доступу до документів з обмеженим доступом (виокремлення частини документа, анонімізація, викреслювання тощо). Проте, архіви тільки 11 країн мають необхідний персонал, досвід і ресурси для надання часткового доступу в цілому, в 5 країнах частковий доступ практикується тільки в деяких архівах, а в 4 країнах лише в рідких випадках, як показано на діаграмі нижче.



Чи надають архіви частковий доступ?

### 3.1.13 Відмови й оскарження

Положення про обов'язкову видачу письмової відмови в доступі існують у переважній більшості країн (33), і тільки 7 країн повідомили про відсутність таких положень. Крім того, у більшості країн, у випадку відхилення запиту про надання доступу до архівів, є можливість адміністративного оскарження (33 країни) або звернення до суду (35 країн). Інші можливості для законного оскарження, такі, як подача скарги омбудсмену або уповноваженому з питань інформації, існує в 21 країні, тобто в половині країн-респондентів.

### 3.1.14 Приватні архіви

Правові, фінансові або інші заходи, покликані стимулювати доступ до приватних архівів, існують лише в 15 країнах, як показано на наступній мапі. Зазвичай, в цих країнах існує реєстр охоронюваних приватних архівів або приватних архівів, відкритих для публіки, і навіть виділяється спеціальний бюджет на субсидування приватних архівів. Однак спеціалізовані органи або служби з надання допомоги приватним архівам створені тільки у 8 країнах.



Положення, що стимулюють доступ до приватних архівів

### **3.2 Вчені**

---

Відповіді, надані 30 дослідниками й організаціями (асоціаціями істориків, науковими установами, кафедрами університетів тощо), що представляють професійне співтовариство користувачів архівів в 16 країнах Європи (див. мапу), наведені в наступному розділі. За методологічними міркуваннями, що викладені вище, остаточна вибірка вчених включала 19 незалежних респондентів.

#### *3.2.1 Інформованість*

Дві третини респондентів, 11 організацій, заявили, що Рекомендація практично невідома науковому співтовариству їхніх країн. 7 респондентів повідомили, що в їхніх країнах деяким вченим відомо про існування цієї Рекомендації, і жоден з опитаних не повідомив, що Рекомендація добре відома в їхніх країнах. Єдиним істотним джерелом інформації, як зазначено у відповідях, є інформація, що була отримана від інших колег.

#### *3.2.2 Законодавство*

Третина опитаних повідомила про перешкоди, які пов'язані із законодавством, при дослідженні документів, створених до 1950 року, і майже половина респондентів повідомила про аналогічні перешкоди при дослідженні документів, створених після 1950 року.

Для обох періодів головним джерелом законодавчих перешкод є Закон про архіви й Закон про захист даних, у той час як Закон про авторське право впливає на дослідження документів, що створені після 1950 року.

Дві третини респондентів зіштовхнулися з перешкодами при дослідженні через обмежувальне тлумачення законодавства, і тільки 5 респондентів (які представляють вчених Бельгії, Німеччини, Ліхтенштейну й Швеції) не повідомляють про такі перешкоди.

#### *3.2.3 Доступ до документів з обмеженим доступом*

Інформованість наукового співтовариства про конкретні обмеження, що стосуються доступу до документів певних періодів і аспектів національної історії, буде розглянута в порівнянні з інформованістю громадських користувачів.

П'ятеро вчених (які представляють професійних користувачів архівів Бельгії, Хорватії, Німеччини й Об'єднаного Королівства) повідомили, що архі-

ви цих країн провели із представниками наукового співтовариства консультації з питань пріоритетності розсекречення.



*Наукові установи, які надали відповідь*

### *3.2.4 Пошукові засоби*

Судячи з відповідей п'яти респондентів, у їхніх країнах існують пошукові засоби для роботи з документами з відкритим доступом, недоступні всім користувачам. Шість респондентів заявили, що використання пошукових засобів для роботи з документами з відкритим доступом, можливе тільки за спеціальним дозволом.

Проте, половина опитаних заявила, що пошукові засоби для роботи з документами з обмеженим доступом надаються користувачам архівів у їхніх країнах.

### *3.2.5 Приватні архіви*

Половина дослідників, що відповіли, і організацій, що представляють наукові співтовариства Албанії, Бельгії, Хорватії, Німеччини, Ліхтенштейну,

Швейцарії, Швеції, Туреччини й Об'єднаного Королівства, повідомила, що їхні уряди або національні архівні органи проводять політику, що сприяє доступності приватних архівів для наукових досліджень.

### 3.3 Недержавні організації

У цьому розділі представлені найбільш характерні відповіді, надані 21 неурядовою організацією, які представляють громадських користувачів архівів 16 країн Європи (див. мапу).



*Неурядові організації, що надали відповідь*

#### 3.3.1 Інформованість

Менше половини опитаних громадських організацій, 8 респондентів, заявили, що Рекомендація практично невідома НУО в їхніх країнах. Більшість респондентів повідомили, що в їхніх країнах деякі неурядові організації інформовані про існування рекомендації. Як і у випадку наукових установ, жоден з респондентів не повідомив, що Рекомендація добре відома громадському секторові їхніх країн.

На відміну від академічних кіл, джерела інформації про існування Рекомендації різноманітні. Найбільш значними джерелами є конференції. Сайт Ради Європи й інформація, отримана від інших НУО й активістів, також має велике значення для підвищення інформованості про Рекомендацію.

Майже кожна третя з організацій, що відповіли, брала участь у кампанії (або була інформована про таку суспільну кампанію у своїй країні), що має метою сприяння доступу до архівів. Ці кампанії організовувалися, головним чином, шляхом лобювання, але також використовувалися й інші заходи, такі, як прес-кампанії й кампанії серед інших громадських організацій.

### *3.3.2 Законодавство*

Більшістю респондентів була висловлена думка, що чинне законодавство не забезпечує належних умов для проведення досліджень в архівах, і менше половини НУО оцінили законодавство в цій області як адекватне. Серед перешкод організаціями-респондентами був названий широкий спектр законодавчих актів; головними перешкодами, на думку респондентів, є колишні Закони про люстрацію або Закони про архіви колишніх спецслужб.

### *3.3.3 Частковий доступ*

Вісім організацій, що відповіли, заявили, що, за їхнім досвідом, архіви їхніх країн надають частковий доступ до документів з обмеженим доступом, використовуючи вилучення частини матеріалів, анонімізацію або неповний доступ. Сім організацій вважають частковий доступ корисним, а 6 організацій уже скористалися цією можливістю в ході своїх досліджень.

### *3.3.4 Дослідження за кордоном*

Половина респондентів висловили думку, що умови, за яких громадські користувачі їхніх країн можуть одержати доступ до документів, що зберігається в архівах закордонних країн, кращі, ніж у їхніх власних країнах. Третина заявила, що умови для дослідницької роботи за кордоном такі ж, як і в їхніх рідних країнах, і тільки двоє респондентів висловили думку, що умови для дослідницької роботи за кордоном гірші.

Проте, переважна більшість респондентів заявила, що умови, за яких громадські користувачі з інших країн можуть одержати доступ до докумен-

тів, що зберігаються в архівах у їхніх країнах, ідентичні умовам дослідницької роботи користувачів інших країн. Чотири організації-респондента заявили, що закордонні дослідники зіштовхуються з гіршими умовами для дослідницької роботи, і двоє респондентів повідомили про кращі умови для іноземних дослідників.

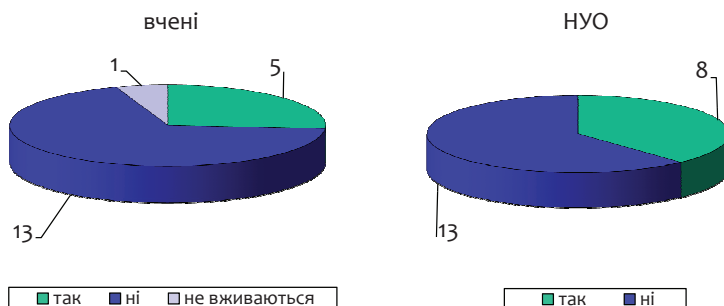
Переважає більшість неурядових організацій, що відповіли, не має ніякого досвіду в проведенні досліджень в архівах наднаціональних і міжурядових організацій.

### 3.4 Схожість й розходження між відповідями наукових і громадських користувачів

Як показано у таблиці, що ілюструє структуру й склад трьох анкет (див. Додаток), у низці випадків питання на одну й ту ж тему з ідентичним формулюванням або таким, що відрізняється, були включені до анкет, що призначалися для вчених, і до анкет, що призначалися для громадських користувачів. На нашу думку, варто порівняти деякі з відповідей, що були отримані від двох цільових груп.

#### 3.4.1 Норми

Вчені і громадські користувачі обмінялися думками щодо застосування архівами внутрішніх правил і процедур, що стосуються умов проведення досліджень: дві третини обох груп користувачів висловили думку, що організація й внутрішні правила роботи в читальних залах архівів не є задовільними з погляду користувачів.



*Чи задовільні норми, що стосуються роботи в читальних залах?*



### *3.4.2 Національні умови*

Третина вчених вважає, що дослідження ускладнені різними правилами доступу на різних рівнях управління й/або в різних регіонах їхніх країн (зокрема, у Бельгії, Боснії й Герцеговині, Чехії, Швейцарії, Туреччині й Великобританії). Але вже дві третини неурядових організацій, що відповіли, заявили, що є явні розходження в можливостях громадських користувачів при доступі до архівних документів, залежно від рівня управління й/або регіонів країн, де вони проводили дослідження.

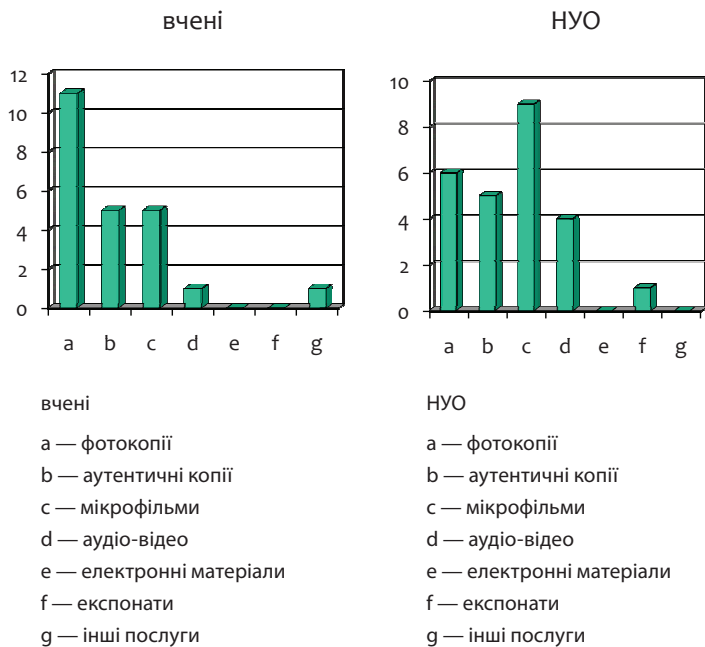
### *3.4.3 Умови доступу до матеріалів з відкритим доступом*

Майже половина обох груп користувачів повідомила, що вчене звання або підтримка з боку вчених є необхідною умовою для проведення досліджень у деяких архівах або в деяких випадках. Власне, половина наукових організацій, що відповіли, заявили, що вчене звання або пред'явлення рекомендацій є необхідним для доступу до документів з відкритим доступом, а половина НУО, що відповіли, заявили, що громадські організації або громадські користувачі потребують підтримки з боку вчених і наукових організацій для одержання дозволу на проведення досліджень в архівах.

### *3.4.5 Плата*

Більшість респондентів з обох груп заявила, що там, де читацькі квитки не видаються безкоштовно, плата за них є цілком розумною, і лише незначна меншість обох груп вважала плату необґрунтовано високою. Варто зазначити, що кількість відсутніх відповідей була значно вищою в групі вчених.

У двох цільових групах спостерігається різне ставлення до вартості додаткових платних послуг, що надаються архівами. Набір послуг, плату за які респонденти вважають невинуватим високою, відрізняється у двох групах користувачів, як показано на діаграмі нижче. У той час як вчені згадують, головним чином, високу ціну фотокопій, громадські користувачі вважають надмірною плату за створення мікроформ, а також за деякі інші послуги, включаючи доступ до аудіо- і відеозаписів, що, безумовно, також демонструє різні моделі використання архівних матеріалів.



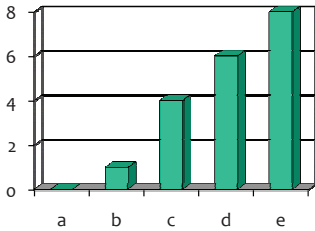
*Необґрунтовано висока плата*

### 3.4.6 Доступ до документів з обмеженим доступом

Обидві групи користувачів знають про конкретні обмеження на доступ до документів, що стосуються певних періодів національної історії їхніх країн. Вчені повідомляють, що обмеження стають тим суворіше, чим час створення документів ближче до теперішнього часу, у той час як НУО піддаються більш-менш однаковим обмеженням незалежно від періодів національної історії (див. діаграми нижче).

Що стосується конкретних обмежень на доступ до документів щодо певних аспектів національної історії, тут спостерігається протилежна ситуація: вчені (тільки кілька респондентів) згадали збалансований набір аспектів, а НУО назвали, серед основних аспектів, репресії й переслідування, за якими ідуть національні конфлікти, як показано в наступній діаграмі.

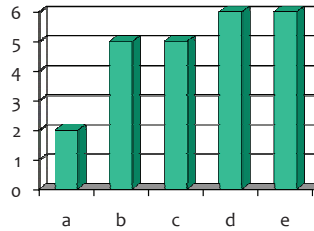
вчені



вчені

- a — до 1920
- b — між війнами
- c — ВВВ-2
- d — після ВВВ-2
- e — після 1980

НУО

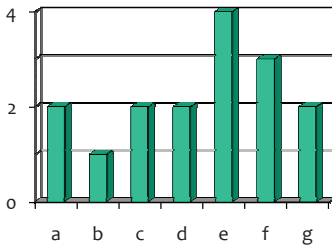


НУО

- a — до 1920
- b — між війнами
- c — ВВВ-2
- d — після ВВВ-2
- e — після 1980

Обмеження у зв'язку з певними періодами

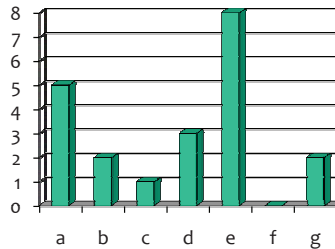
вчені



вчені

- a — національні конфлікти
- b — військова окупація
- c — деколонізація
- d — соц.-політичні конфлікти
- e — репресії
- f — зміна системи
- g — інші

НУО



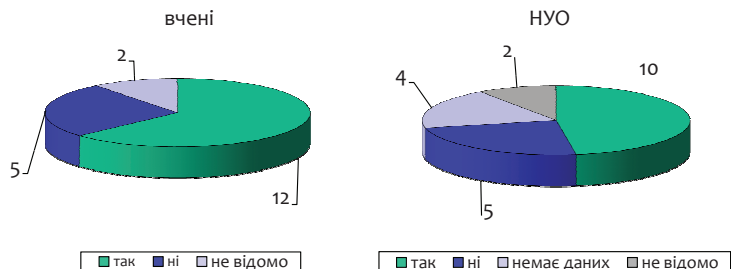
НУО

- a — національні конфлікти
- b — військова окупація
- c — деколонізація
- d — соц.-політичні конфлікти
- e — репресії
- f — зміна системи
- g — інші

Обмеження у зв'язку з певними аспектами

### 3.4.7 Пошукові засоби

Вчені висловилися більш критично про відсутність пошукових засобів. Дві третини вчених повідомили, що фонди, крім тих, що нещодавно були передані до Архівів, недоступні через відсутність пошукових засобів. У випадку громадських користувачів ця цифра менша, хоча як і раніше висока: половина респондентів повідомила про такі недоступні архівні фонди (див. дві кругові діаграми нижче).

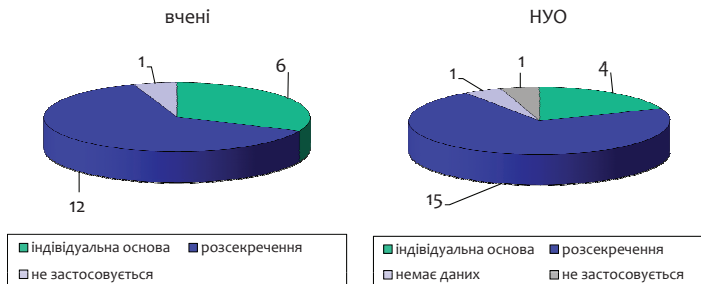


Недоступність через відсутність пошукових засобів

### 3.4.8 Спеціальні дозволи

В області спеціальних дозволів обидві групи користувачів висловили схожі думки. Переважна більшість обох груп повідомила про наявність можливості для користувачів звернутися за спеціальним дозволом на доступ до обмежених або недоступних документів. Половина респондентів в обох групах знають на досвіді, що запит на одержання спеціального дозволу, як правило, задовольняється.

Як показано на наступних двох кругових діаграмах, більша частина респондентів з обох груп висловила думку, що було б краще розсекречувати й відкривати матеріали для наукових досліджень, а не видавати спеціальний дозвіл на індивідуальній основі.



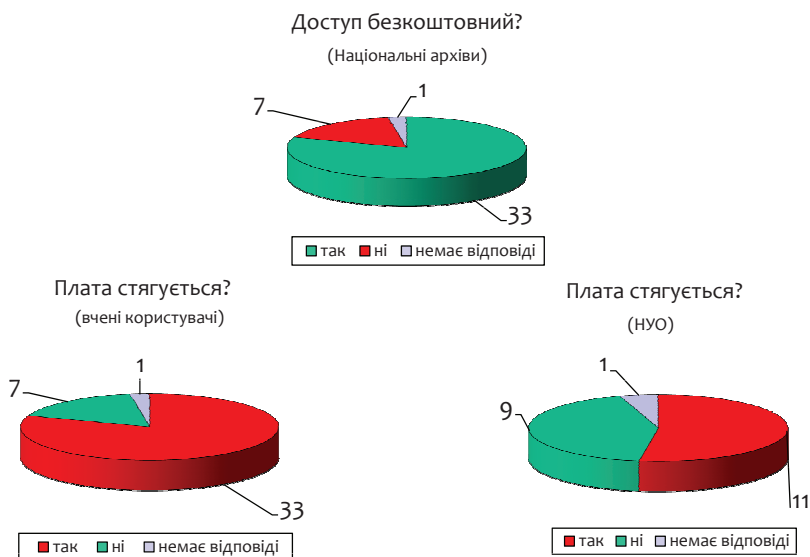
Спеціальні дозволи: на індивідуальній основі або шляхом розсекречення?

### 3.5 Порівняння відповідей архівів і двох груп користувачів

Три цільові групи, включені в дослідження, і розподіл їхніх відповідей на питання анкет, що мають однакову концептуальну структуру, демонструють як схожість, так і розходження між цими відповідями, деякі з яких представлені нижче.

#### 3.5.1 Дозвіл проти права на доступ

Як було зазначено вище, переважна більшість національних архівних органів, що відповіли, 36 респондентів, відзначили, що доступ до архівів є правом, і тільки двоє респондентів дали негативну відповідь на це питання, що, імовірно, відбиває неоднозначне тлумачення цього права. Вчені й громадські користувачі, схоже, розуміють різницю між правом на доступ і дозволом на доступ до архівів: третина вчених заявила, що доступ до державних архівів надається за умови одержання дозволу, а половина громадських організацій, що відповіли, заявила, що, за їхнім досвідом, для проведення досліджень у державних архівах необхідний дозвіл.



### *3.5.2 Доступ до паперових документів*

Відповіді національних архівів і вчених стосовно доступу до паперових документів збігаються, у той час як громадські користувачі висловили відмінні думки, як видно на круговій діаграмі нижче. Три чверті архівів (33 з 41 національних архівних установ, що відповіли) заявили, що доступ до паперових документів, їхнім мікрофільмам і цифровим копіям, за законом, безкоштовний. Більшість вчених, що відповіли, також заявили, що в їхніх країнах архіви не вимагають додаткової плати (крім плати за читацькі квитки) за надання доступу до паперових документів, їхнім мікрофільмам і цифровим копіям. З іншого боку, більше половини респондентів із групи громадських користувачів повідомили про існування архівів, де стягується плата за надання доступу до таких документів.

## **4. Загальні настанови з реалізації принципів, якщо національне законодавство й нормативні акти не відповідають Рекомендації**

### **4.0 Попередні зауваження**

---

У більшості європейських країн правила, що регулюють основні питання, тобто обмеження з метою захисту суспільних інтересів і персональних даних, тривалість строків обмеження, розсекречення й розкриття інформації, видача спеціальних дозволів на доступ до документації з обмеженим доступом й процедури оскарження відмови в наданні доступу, визначаються законами й відповідними постановами. Рішення із цих питань приймаються зазвичай органами, що не є архівними.

Перегляд і внесення виправлень в існуючі правові документи здійснюються урядом і парламентом. Юрисдикція центральних державних архівних органів варіюється в різних країнах, залежно від структури, правової системи й адміністративних традицій держави, а також їхньої компетенції щодо тлумачення закону й нормативних актів.

Архіви, однак, можуть відповідати духу Рекомендації у відношенні етичних і технічних питань, навіть якщо законодавство не відповідає всім рекомендованим принципам.

### **4.1 Практичні й нормативні заходи в межах компетенції національних архівних органів**

---

#### *4.1.1 Відносини з користувачами*

Національні архівні органи відповідають за дотримання правил доступу, які встановлені законом. Вони не можуть дозволити те, що заборонено за-

коном (наприклад, доступ до закритих матеріалів без спеціального дозволу), але вони можуть тлумачити правові норми якнайближче до рекомендованих принципів, наприклад, систематично задовольняючи заявки про доступ до матеріалів з відкритим доступом.

Всі користувачі, чи то науковці, фахівці з генеалогії або історики-аматори, заслуговують на однаковий привітний прийом й обслуговування.

### *4.1.2 Архівна обробка фондів*

Відповідно до відповідей двох третин вчених і НУО, існують фонди, за винятком тих, які недавно були передані до архівів, що залишаються недоступними через відсутність пошукових засобів (див. 3.4.7 вище). Оскільки архівні установи не мають у своєму розпорядженні достатньої кількості персоналу, вони не мають можливості обробляти всі нові надходження відразу після їхньої передачі до архіву. Тому надто важливо брати до уваги тенденції досліджень, відбиті в запитах користувачів, при визначенні пріоритетів організації, опису й складання каталогів.

### *4.1.3 Положення, що стосуються роботи в читальних залах, і умови роботи*

Відповідно до Закону про архіви й відповідних постанов, архівні органи відповідають за розробку внутрішніх правил роботи й правил роботи в читальних залах, й, за необхідністю, внесення змін у них.

На додаток до встановлених законом умов доступу ці правила визначають заходи щодо забезпечення безпеки, яких повинні дотримуватися користувачі, і обмеження, що стосуються роботи в читальному залі, наприклад: максимальна кількість документів, що надаються одному користувачеві за один день, доступ до копій замість оригіналів документів, які перебувають у поганому фізичному стані, час між подачею заявки й видачею цього документа в читальному залі тощо. Якщо не застосовувати ці обмеження з необхідною гнучкістю, вони можуть стати серйозною перешкодою у наукових дослідженнях і, безумовно, можуть розглядатися як бюрократичне перешкоджання користувачам (див. 3.4.1 вище).

Якщо архіви мають достатні людські й фінансові ресурси, вони можуть враховувати побажання користувачів щодо часу роботи, створювати більш привабливі умови роботи в читальному залі, включаючи установку розеток для ноутбуків, а також активізувати процеси обробки, опису й оцифрування документів.



## 4.2 Ініціативи національних архівних органів для досягнення прогресу в здійсненні Рекомендації

---

### 4.2.1 Ініціативи національних архівних органів для узгодження правил доступу в межах однієї країни

У федеральних і конституційно децентралізованих країнах утримання і доступ до архівів, створених нижче центрального рівня, перебувають у віданні федеральної й регіональної влади (земель, кантонів, автономних громад тощо). Гармонізація правил доступу може бути досягнута за допомогою створення постійного консультативного органа, що складається з керівників федеральних і регіональних архівних органів<sup>5</sup>.

Гармонізація правил доступу до автономних архівів на центральному федеральному рівні (Парламент<sup>6</sup>, урядові органи, звільнені від обов'язку передачі їхніх документів до Національного архіву) також може бути досягнута за рахунок створення постійного наглядового або консультативного органа.

З метою забезпечення погоджених умов доступу, що відповідають закону, у всіх державних архівних установах країни національний архівний орган повинен брати участь, *ex-officio*, у розробці й перегляді внутрішніх правил доступу для автономних спеціалізованих архівів (наприклад, Статистичного управління, Академії наук тощо).

### 4.2.2 Ініціативи національних архівних органів для забезпечення погодженості між правовими й нормативними документами, що стосуються доступу до архівів

В ідеалі, національні архівні органи повинні брати участь у підготовці всіх правових і нормативних документів, які стосуються доступу до архівів. Однак якщо приймаються норми, несумісні із Законом про архіви, національ-

---

<sup>5</sup> Такі координаційні органи існують у Німеччині та Великій Британії. У Німеччині Конференція голів федеральних та державних архівів (Konferenz der Archivreferenten bzw. Leiter der Archivverwaltungen des Bundes und der Länder — Archivreferentenkonferenz) регулярно має місце з 1952 року. У Великій Британії Міжвідомчий архівний комітет, створений 1966 року, працює як координаційний механізм для розгляду питань архівної політики. Він включає представників Національного архіву Великої Британії, Національного архіву Шотландії, Державного архіву Північної Ірландії та різних органів Великої Британії, Шотландії та Уельсу.

<sup>6</sup> У низці країн незалежний статус парламентських архівів обумовлений конституційною нормою, яка забороняє урядовий контроль над законодавчими органами.

на архівна установа може звернутися до уряду, користуючись своїми повноваженнями, задля того, щоб відновити погодженість правових документів.

### **4.3 Ініціативи користувачів і неурядових організацій для досягнення прогресу в здійсненні Рекомендації**

---

#### *4.3.1 Ініціативи з перегляду законодавства*

Дослідження показало, що в ряді країн виконання Рекомендації вимагати-ме перегляду існуючих законів (Закону про архіви, Закону про доступ до офіційних документів, Закону про захист даних, Закону про держтаємницю). Рекомендація закликає держави прийняти законодавство про доступ до архівів, що засноване на принципах, викладених у Рекомендації, або привести чинне законодавство у відповідність із цими принципами. У випадку, якщо уряд країни, де політика доступу не відповідає Рекомендації, не здійснить необхідних заходів, кроки для перегляду законодавства можуть бути розпочаті об'єднаннями користувачів та іншими НУО. У рамках позитивної реакції на таку ініціативу Уряд має доручити національним архівним органам розглянути це питання й, можливо, підготувати, під контролем свого міністерства й у співробітництві з іншими міністерствами (наприклад, внутрішніх справ і юстиції), проект реформи.

#### *4.3.2 Ініціативи для усунення внутрішніх перешкод для доступу*

У випадку, якщо внутрішні правила створюють юридично необґрунтовані перешкоди в проведенні досліджень, користувачі мають право запропонувати заходи щодо виправлення становища. Залежно від характеру перешкод, вони можуть розпочати кампанію за збільшення кількості фінансових і людських ресурсів, які повинні бути надані Архівам, або організувати акції протесту, щоб скасувати такі правила.

### **4.4 Ініціативи Ради Європи для узгодження правил доступу на європейському рівні**

---

#### *4.4.1 Моніторинг і наступні заходи*

Дослідження показало, що політика доступу до архівних документів в деяких державах-членах Ради Європи розходиться з рекомендованими

стандартами. Регулярний моніторинг і наступні заходи, наприклад, загальні або часткові дослідження, інформаційні семінари й консультативні наради, могли б, імовірно, зіграти важливу роль в узгодженні політики доступу в дусі Рекомендації.

#### *4.4.2 Оцінка впливу захисту персональних даних на історичні дослідження*

Захист персональних даних порушує низку правових, концептуальних і технічних питань, які вимагають спеціальних дій, в ідеалі — спільних дій Європейського Союзу й Ради Європи. Спеціальне законодавство про захист персональних даних було уведено в європейських державах порівняно недавно. Тепер уже можна оцінити практичні результати цього законодавства, зокрема, стосовно архівних і історичних досліджень. Така оцінка мала б також сприяти гармонізації на європейському рівні.

## **5. Керівні принципи для здійснення цієї рекомендації, постатейно**

### **5.1 Погодженість правових документів, що стосуються доступу до архівів (стаття 3 Рекомендації)**

---

Професійні асоціації архівістів разом з асоціаціями користувачів (істориків, фахівців з генеалогії) і неурядовими організаціями, створеними для збереження пам'яті, можуть започаткувати корисні ініціативи з метою оцінки погодженості правових документів, що стосуються доступу до архівів, і виявлення невідповідностей, які суперечать політиці доступу до архівів, що рекомендована Радою Європи, і перешкоджають історичним дослідженням.

### **5.2 Застосування правил доступу на всій території країни (стаття 4 Рекомендації)**

---

Див. 4.2.1 вище

### **5.3 Умови доступу (стаття 5 Рекомендації)**

---

#### *5.3.1 Доступ до державних архівів є правом*

Якщо, згідно із Законом про архіви або іншими правовими або нормативними документами, ознайомлення з документами з відкритим доступом зараз потребує дозволу архівів, політика систематичного надання таких дозволів (окрім випадків, коли існує необхідність захисту фізичної цілісності матеріалів) буде важливим кроком на шляху реалізації Рекомендації. Офіційна видача читачьких квитків може замінити процедуру авторизації.

Якщо доступ до будь-яких державних архівів країни надається на підставі дозволу центрального органу, мають бути вжиті заходи для зміни законодавства.

### *5.3.2 Рівне ставлення до всіх користувачів*

Якщо, відповідно до діючих правових документів, іноземні громадяни підпадають під дію спеціальних правил перевірки й спеціальних обмежень доступу до документів, необхідно докласти зусиль для скасування цих правил і обмежень. Що стосується національних користувачів, архіви повинні забезпечити рівне відношення до всіх користувачів, якщо справа стосується матеріалів з відкритим доступом.

Якщо правові документи, постанови або судові інтерпретації Закону про архіви зв'язують право ознайомлення з архівами з науковим статусом, то архіви мають право визнати наукову компетентність користувачів.

Позбавлення права працювати в читальному залі може застосовуватися тільки до винного в здійсненні актів вандалізму й крадіжки.

### *5.3.3 Матеріали, які вважаються такими, що не стосуються теми дослідження*

Є країни, де користувач зобов'язаний зазначити тему свого дослідження, щоб одержати доступ до документів. В інших країнах такого зобов'язання не існує. Якщо це зобов'язання має інтелектуально-статистичні цілі, зокрема, використовується для розташування, опису й оцифрування матеріалів, воно є сумісним з даною Рекомендацією.

У ряді країн архіви мають право відмовити в доступі до матеріалів, які, як вони вважають, не мають відношення до теми дослідження, що заявлена користувачем. Незалежно від того, чи дозволена така практика Законом про архіви або відповідними постановами, вона являє собою порушення прав людини й заперечення наукової компетенції користувача. Це зовсім несумісне з Рекомендацією, і від такої практики варто відмовитися, навіть якщо правило, що дозволяє такий контроль із боку архівів, не скасоване офіційно.

## **5.4 Плата (стаття 6 Рекомендації)**

---

### *5.4.1 Безкоштовний доступ до пошукових засобів і архівних фондів*

Право безкоштовно користуватися в приміщеннях архівів пошуковими системами й матеріалами, у тому числі фотокопіями, мікроформами, зобра-

женнями, що були піддані оцифруванню й електронними документами (якщо вони не виключені спеціальним правилом з вільного доступу), є основним принципом будь-якої політики доступу до архівів. Представляється, що навіть ті архіви, які перебувають у важкій фінансовій скруті, можуть дотримуватися цього принципу, оскільки доходи, отримані за рахунок такої плати, будуть незначними в порівнянні з їхнім робочим бюджетом.

Державні архіви, такі як Національні й публічні бібліотеки, мають право вимагати помірну плату за видачу читацьких квитків.

### *5.4.2 Додаткові платні послуги*

Стягнення плати за додаткові послуги, а саме — видача засвідчених копій, виготовлення мікроформ і друківаних копій, перегляд кінофільмів і прокат певних пристроїв або устаткування, вважається сумісним із цією Рекомендацією. Проте, в інтересах наукового прогресу, плата повинна залишатися на рівні, сумісному із середніми фінансовими можливостями дослідників, щоб уникнути появи нового виду дискримінації.

### *Інтернет-Послуги*

Сьогодні (2004 р.) сотні бібліотек і архівних установ Європи проводять динамічні Інтернет-програми, впроваджуючи й потім розширюючи доступ до своїх пошукових засобів, раритетних книг, рукописів і архівних фондів. Безкоштовний доступ до онлайн-каталогів, довідників й реєстрів є розповсюдженою практикою. Що стосується безкоштовного або платного онлайн-доступу до оцифрованих зображень друківаних, рукописних і іконографічних матеріалів, тут кожна установа самостійно визначає свою політику відповідно до свого фінансового стану.

## **5.5 Максимальний строк таємності (стаття 7 Рекомендації)**

---

### *5.5.1 Автоматичне розсекречення після закінчення строку таємності*

Якщо закон передбачає існування максимального строку таємності, Рекомендація виступає за автоматичне розсекречення матеріалів після закінчення цього строку.

Практична реалізація пропонованого правила залежить від здатності архівної установи вчасно обробити фонди, щоб зробити їх доступними (роз-

ташування, опис і нумерація). Через цю технічну причину затримки не завжди можна уникнути, особливо у випадку несвоєчасної передачі матеріалів органом, що їх створив.

#### *5.5.2 Списки фондів, що розсекречуються*

В ідеалі, зняття обмежень повинне супроводжуватися регулярним створенням переліків фондів, що розсекречуються, з метою полегшення планування наукових досліджень університетами, науковими установами й окремими користувачами.

## **5.6 Більш тривалі строки секретності (статті 7.1 і 7.2 Рекомендації)**

---

### *5.6.1 Моніторинг спірних питань*

Доступ до архівів, мабуть, повинен відповідати чинному законодавству й постановам, але практичний досвід може викликати потреби змін раніше встановлених правил. Національному архівному органу може бути дозволено або наказано вищим органом підготувати доповідь про спірні питання, що пов'язані із тривалими строками секретності, і надати цю доповідь на розгляд компетентних органів. У зв'язку з цим слід зазначити, що надмірна тривалість строків секретності є спірною у зв'язку із правом нащадків на знання про минуле, і що правова заборона, що існує в деяких країнах, про вічну секретність певних видів інформації (наприклад, банківської таємниці або первинних статистичних матеріалів) суперечить загальному принципу, що забороняє існування незмінних законів.

### *5.6.2 Проблеми в області захисту персональних даних*

Якими б докладними не були правила, що регламентують доступ до персональних даних осіб, яких ці дані стосуються, їхніх спадкоємців або законних представників, вони не можуть передбачити всіх типів запитів і їхніх причин. Тисячі запитів про надання доступу мотивуються, і будуть мотивуватися протягом десятиліть, особистими або сімейними трагедіями, пов'язаними з масовими злочинами, вчиненими диктаторськими режимами в Європі у двадцятому столітті. Ухвалення рішення у кожному випадку вимагає ретельного вивчення для того, щоб відбити дух відповідного законодавства.

Доступ до архівів спецслужб колишніх репресивних режимів породжує цілу низку етичних проблем (наприклад, доноси родичів і друзів). В 9 країнах були створені спеціальні установи для управління цими архівами. Правила, що регулюють доступ до цих архівів, й які враховують інтереси користувачів (зацікавлених осіб, дослідників, журналістів), доводять до відома громадськості.

У більшості інших країн, що постраждали від репресивних режимів, архіви колишніх спецслужб залишаються в розпорядженні державного органа-спадкоємця, що відповідає за забезпечення суспільної й національної безпеки. Ці органи повинні прийняти й опублікувати правила доступу до матеріалів, що зберігаються в них, які стосуються репресій і нагляду за населенням при колишньому режимі.

### *5.6.3 Захист персональних даних про іноземних громадян*

Архіви більшості європейських країн мають у своєму розпорядженні велику кількість документів, що містять захищені дані про окремих осіб і родини, які мають іноземне підданство. Це викликано цілою низкою причин, таких як:

- i. війни й масові репресії двадцятого століття (концтабори, примусова праця, масові висилки тощо);
- ii. нагляд поліції за іноземними громадянами й обмін інформацією між спецслужбами;
- iii. підвищення мобільності людей в об'єднаній Європі, економічна глобалізація, розширення досліджень за кордоном;
- iv. зміна кордонів і поділ федеративних держав.

Засекречування й розсекречення таких документів, як правило, регулюються правовими нормами, які діють у країні, що володіє документами, які можуть істотно відрізнятись, у будь-який бік, від норм, що діють у країні, де проживає зацікавлена особа або родина.

Загальноєвропейські зусилля з узгодження правил і координації практики з цього питання, безсумнівно, відповідатимуть духу Рекомендації.

### *5.6.4 Конфіденційні міжурядові документи*

Держави-члени Ради Європи зобов'язані дотримуватись внутрішніх правил міжурядових організацій щодо конфіденційності документів, створених цими організаціями або для них. Крім того, міжурядові організації, які самі



визначають норми, що регулюють доступ до їхніх архівів, зобов'язані дотримуватись національних правил стосовно конфіденційності документів, отриманих від держав-членів.

## **5.7 Розсекречення (стаття 7.2 рекомендації)**

---

### *5.7.1 Автоматичне розсекречення після закінчення строку секретності*

Розсекречення документів з обмеженим доступом повинне відбуватися автоматично по закінченні періоду секретності. Якщо існують законні причини для відстрочки розсекречення таких матеріалів, орган, що відповідає за секретність (зазвичай, орган, що створив документ), повинен розпочати процедуру повторного засекречування відповідних матеріалів на певний додатковий період. Максимальна тривалість строку секретності для різних видів конфіденційної інформації повинна бути обмежена законом.

Строки секретності мають бути доведені до відома громадськості, аби вчені й інші користувачі були ознайомлені з ними.

### *5.7.2 Масове розсекречення*

Масове засекречування, без часових обмежень і не засноване на чітко визначених критеріях, що виправдують засекречування, було звичайною практикою комуністичних режимів. Іноді це може відбуватися й у недиктаторських державах. З погляду політики доступу, ця практика несумісна з даною Рекомендацією, її продовження або поновлення повинно бути заборонене законом.

Що стосується великої кількості секретних документів, успадкованих від минулого, досвід деяких нових демократій показує корисність динамічного ефективного підходу, наприклад, надання всім органам, що створили документи, і їхнім спадкоємцям строку, до якого вони мають право повторно засекретити будь-які зазначені ними матеріали на певний строк. Після закінчення цього строку всі не засекречені повторно документи автоматично перестають бути секретними.

Якщо в державний бюджет не включена спеціальна стаття для покриття витрат на масове розсекречення, фінансова відповідальність за перегляд секретних документів для можливого повторного засекречування покладається на орган, що створив документи, або його спадкоємця.

## **5.8 Пошукові засоби (стаття 8 Рекомендації)**

---

Всі пошукові засоби, створені органами-авторами документів або архівами, легко доступні для користувачів у більшості європейських країн. У тих країнах, де, відповідно до закону, використання пошукових засобів, пов'язаних з матеріалами з обмеженим доступом, заборонено або вимагає спеціального дозволу, користувачі й неурядові організації повинні вжити заходів для перегляду цього закону.

## **5.9 Спеціальні дозволи на доступ до секретних матеріалів (стаття 9 Рекомендації)**

---

Згідно з відповідями, отриманими від Національних архівів, вчених і неурядових організацій, спеціальний дозвіл на доступ до секретних матеріалів, що зберігаються в архівах, потрібно одержувати в 33 європейських країнах. Більшість країн діють шляхом надання персонального дозволу, 2 країни застосовують практику розсекречення матеріалів при видачі першого спеціального дозволу. Академічні користувачі й неурядові організації виступають за введення повного розсекречення.

При видачі дозволу на доступ, користувачам може бути запропоновано підписати зобов'язання не розголошувати відомості, які можуть нанести шкоду державним або приватним інтересам. Хоча, підписуючи таке зобов'язання, користувач бере на себе повну відповідальність, правові суперечки щодо цих зобов'язань вирішуються у судовому порядку.

У тих країнах, де доступ до документів до закінчення максимального строку закритості й до секретних документів заборонений законом, національний архівний орган може звернути увагу свого міністерства на те, що ця заборонна норма не сумісна з Рекомендацією R (2000) 13 Ради Європи. Професійні асоціації й НУО можуть також виступати з ініціативами, спрямованими на скасування цієї норми шляхом внесення виправлень у законодавство.

## **5.10 Частковий доступ (стаття 10 Рекомендації)**

---

Як ми вже відзначали вище (пункт 2.3.4), Рекомендація припускає, що користувач повинен бути проінформований, якщо йому надається тільки частковий доступ, тому що витяг або часткове виключення знижує точність і зро-

зумілість інформації, що міститься в матеріалах. Слід зазначити, що надання часткового доступу, наприклад шляхом анонімізації, що уможлиблює статистичні дослідження, навіть у таких складних питаннях, як злочинність серед неповнолітніх, може мати на увазі додаткове навантаження, з яким архіви не завжди можуть впоратися. Надання доступу до цифрових копій замість оригіналів представляється наразі найбільш ефективним методом масової анонімізації.

У країнах, де правові й нормативні документи не дозволяють архівам надавати частковий доступ до матеріалів і документів, національний архівний орган може запропонувати своєму міністерству розглянути можливість введення такої практики у зв'язку з її науковим значенням. Професійні асоціації й неурядові організації можуть також виступати з ініціативами в цьому напрямку.

### **5.11 Оскарження (стаття 11 Рекомендації)**

---

Рекомендація наполягає на важливості надання всім користувачам, у тому числі тим, хто не є громадянами країни, рівного права оскаржити відмову у видачі спеціального дозволу на доступ до секретних матеріалів. Оскарження у вищі адміністративні органи або суди відповідає Рекомендації. Попереднє подання питання на розгляд незалежного уповноваженого (омбудсмена) або в консультативний орган, може допомогти вирішити це питання, уникнувши офіційного адміністративного або судового оскарження.

Оскарження, як правило, має позитивний результат у приблизно одній третині з 27 країн, від яких були отримані відповіді вчених і неурядових організацій. У країнах, де зараз немає можливості оскарження, національні архівні органи, професійні асоціації й НУО повинні вжити заходів для забезпечення виконання статті 11 цієї Рекомендації.

### **5.12 Недержавні архіви (стаття 12 Рекомендації)**

---

Верховенство права виключає примус до відкриття архівів, що перебувають у приватній власності. Вражаючи результати можуть бути досягнуті в різних країнах за допомогою таких заходів, як реєстрація приватних архівів або надання особливого статусу приватним архівам, відкритим для досліджень, у поєднанні з технічною й фінансовою підтримкою.

У країнах, де ані спеціальні органи, ані національні архівні органи не несуть відповідальності за підтримку зв'язків з недержавними компонентами національної архівної спадщини і не передбачено жодних бюджетних асигнувань для підтримки приватних архівів, необхідно взяти заходів для того, щоб виконання норм статті 12 Рекомендації стало можливим як юридично, так і фінансово.

# Додатки

---



---

# Додаток 1

## Рада Європи Комітет міністрів

### Рекомендація № R (2000) 13 Комітету Міністрів країнам-членам щодо Європейської політики доступу до архівів

*(ухвалена Комітетом Міністрів 13 липня 2000 року  
на 717-му засіданні заступників міністрів)*

Комітет Міністрів у відповідності до термінів статті 15.b Статуту Ради Європи,

Зважаючи на те, що метою Ради Європи є встановлення більш тісного союзу між її членами і що цей намір може бути досягнуто спільними діями в галузі культури;

Беручи до уваги Конвенцію про захист прав людини і основних свобод, в особливості статті 8 і 10, і Конвенцію про захист осіб стосовно автоматичної обробки персональних даних. (ETS № 108);

Беручи до уваги Рекомендацію Комітету Міністрів країнам-членам (81) 19 стосовно доступу до інформації, що перебуває у володінні державної влади і Рекомендацію Комітету Міністрів країнам-членам (91) 10 стосовно передачі персональних даних, що перебувають у володінні державних органів, третім особам;

Зважаючи на те, що архіви визнаються невід'ємним і незамінним елементом культури;

Зважаючи на те, що вони гарантують тяглість людської пам'яті;

Враховуючи підвищення інтересу суспільства до історії, інституційні реформи, які нині проходять в нових демократіях і виключний рівень змін, які мають місце в створенні документів;

Зважаючи на те, що країни ще не стали повністю демократичними аж до того, щоб кожний з жителів мав можливість дізнатися об'єктивно про елементи своєї історії;

Враховуючи складність проблем, що пов'язані з доступом до архівів як на національному, так і на міжнародному рівні, зумовлених конституційними і юридичними рамками, конфліктуючими вимогами прозорості і секретності, захистом права на приватність і необхідністю доступу до історичної інформації, кожне з яких по-різному сприймається суспільною думкою в кожній країні;

Знаючи бажання істориків досліджувати і громадянського суспільства краще розуміти складність історичного процесу, взагалі, і двадцятого століття, зокрема;

Усвідомлюючи, що краще розуміння недавньої європейської історії може сприяти запобіганню конфліктів;

Зважаючи на те, що з огляду на складність публікацій, пов'язаних з відкритістю архівів, необхідне прийняття європейської політики стосовно доступу до архівів, яке повинно базуватися на спільних принципах, сумісних з демократичними цінностями,

Рекомендує всім урядам країн-членів вжити всі необхідні заходи і кроки для того, щоб:

- i. Прийняти законодавство про доступ до архівів, натхненне принципами, окресленими в цій рекомендації чи привести чинне законодавство у відповідність з цими принципами;
- ii. Поширити цю рекомендацію настільки широко, наскільки можливо, для всіх органів і для всіх осіб, яких це стосується.



---

## Додаток до Рекомендації № R (2000) 13

### I. Визначення

---

1. В цілях цієї рекомендації:
  - a. Слово «архіви» має наступне значення:
    - i. Коли воно написано через маленьку літеру «а»: сукупність документів незалежно від дати, форми чи носіїв, вироблені чи набуті будь-якою фізичною чи юридичною особою протягом часу їхньої діяльності і переданих до Архівів для постійного зберігання; якщо інше не вказано, ця рекомендація стосується «державних архівів», тобто тих, які створені офіційними органами влади;
    - ii. Коли воно написано через велику літеру «А»: державні установи, на які покладено обов'язки по зберіганню архівів;
  - b. Слово «доступ» має наступні значення:
    - i. Функція, приналежна Архівам, що полягає в наданні сховищ, які перебувають під їхньою опікою, в розпорядження користувачів;
    - ii. Виконання цієї функції;
  - c. «доступ до архівів» значить можливість звертатися до архівних документів у відповідності до національного права. Ця точка зору на доступ не охоплює використання документів, що веде до створення вторинних матеріалів, які будуть суб'єктами особливих угод
  - d. «користувач» означає особу, яка звертається до архівів, за виключенням персоналу, який працює з архівами;
  - e. «захищені персональні дані» означає будь-яку інформацію, пов'язану з визначенням чи можливістю визначення особи (суб'єкта даних), яка у відповідності до законів, текстів підзаконних актів чи рішення суду не може бути суб'єктом повідомлення громадськості без ризику заподіяти шкоду інтересам цієї особи.

### II. Тексти законодавчих і підзаконних актів

---

2. В європейських країнах відповідальність за викладення загальних принципів, які керують доступом до архівів, покладено на законодавство

і саме тому повинно регулюватися законами парламенту. Практичне врегулювання буде розподілятися між законами і постановами, у відповідності до права кожної країни.

3. Закони і постанови, що стосуються доступу до державних архівів, повинні бути скоординованими і приведеними в гармонію з законами, що стосуються споріднених сфер, в особливості з тими, які стосуються доступу до інформації, що перебуває у володінні державних органів влади і тими, які стосуються захисту даних.

4. Критерії доступу до публічних архівів, визначені в законі, повинні застосовуватися до всіх архівів цілком на всій національній території, незалежно від Архівів, відповідальних за їхнє збереження.

### III. Заходи, спрямовані на доступ до публічних архівів

---

5. Доступ до публічних архівів є правом. В політичній системі, яка поважає демократичні цінності, це право повинно надаватися всім користувачам, незалежно від їхньої національності, статусу чи функції.

6. Доступ до архівів є частиною функцій служб державних архівів, за яку, як таку, плата не повинна вноситися.

7. Законодавство повинно забезпечувати:

- a. чи то відкриття державних архівів без особливих обмежень,
- b. чи загальний період закриття.

7.1. Виключення з цього загального правила, необхідні в демократичному суспільстві, можуть, якщо настають вказані випадки, бути передбаченими для того, щоб гарантувати захист:

- a. важливих суспільних інтересів, що вимагають захисту (таких, як національна оборона, зовнішня політика і громадський порядок);
- b. приватних осіб від поширення інформації, що стосується їхнього особистого життя;

7.2. Всі виключення з загального періоду закриття, пов'язані зі зменшенням чи продовженням цього періоду, повинні мати юридичну основу. Відповідальність за будь-яке закриття чи розголошення лежить на агентстві, яке створило документи чи на адміністрації, яка здійснює нагляд за ним, якщо тільки національне законодавство не покладає цю відповідальність на окремий Архів. Будь-яке закриття

понад звичайний термін повинно здійснюватися наперед визначений період, в кінці якого дані повинні бути відкритими для запитів.

8. Допомога з пошуку повинна охоплювати весь об'єм архівів і робити посилання та повинна піднімати справи, ті, які могли бути прихованими від опису. Навіть коли допомога з пошуку виявляє існування закритих документів і поки вони самі не містять інформації, яку захищає сила законодавства, вони повинні бути легко доступними, так, щоб користувачі могли попросити спеціальний дозвіл для доступу.

9. Відповідні норми повинні дозволяти можливість звернення за спеціальним дозволом компетентних органів влади для доступу до документів, які відкрито не доступні. Спеціальний дозвіл для доступу повинен надаватися згідно однакових умов усім користувачам, які його попросять.

10. Якщо архіви, щодо яких надходить запит не є відкрито доступними з причин передбачених ст. 7.1, може бути надано спеціальний дозвіл для доступу до витягів документів чи з частковими вилученнями. Користувач повинен бути повідомленим про те, що може бути надано лише частковий доступ.

11. Будь-яка відмова в доступі чи в спеціальному дозволі на доступ повинна повідомлятися в письмовій формі і особа, яка подавала запит повинна мати можливість подати апеляцію проти негативного рішення і в останню чергу звернутися до суду.

#### IV. Доступ до приватних архівів

---

12. Там де це можливо, *mutatis mutandis*, варто робити спроби внести ті ж умови доступу до приватних архівів, що передбачені і для державних архівів.

### Пояснювальна записка

#### Вступ

---

Архіви є важливою й незамінною частиною культурної спадщини. Вони зберігають пам'ять про націю, і від них у значній мірі залежить безперервність пам'яті людства.

Ця ідея має особливо велике значення в Європі з ряду причин:

- i. зростаючий інтерес громадськості до історії й пошуку історичних документів, про що свідчить ріст відвідування архівів і кількості досліджень щодо недавніх періодів історії;
- ii. відомчі й економічні реформи, проведені в нових демократіях, які підкреслюють важливість ролі архівів для демократизації держави;
- iii. небачені масштаби змін, які відбуваються в усьому світі в створенні записів, у результаті зростаючої складності областей, які піддаються втручанню з боку державних органів, з одного боку, і розвитком технологій, з іншого.

Оскільки прийнято думати, що країна не може вважатися повною мірою демократичною, якщо всі її жителі не мають можливості об'єктивно ознайомитися з елементами своєї історії, важливо застосовувати ці принципи шляхом європейського співробітництва на міжнародному рівні, для досягнення більш високого рівня поінформованості про загальну спадщину, що зберігається в архівах країн Європи.

У зв'язку із цим Рада Європи дійшла висновку, що прийшов час вивчити архівну сферу й, зокрема, основне питання, що стосується доступу до архівів, а потім створити проект принципів з метою узгодження відповідного національного законодавства держав-членів.

Дослідження, проведені в 1995–1996 роках групами експертів-архівістів, істориків і юристів, підкреслили складність цього питання. На національному рівні це викликано безліччю суперечливих правил, що регулюють доступ, які містяться в різних нормативних актах, і суперечливими вимогами прозорості й таємності. На міжнародному рівні це є результатом різних конституційних і правових рамок. В іншому висновку цих досліджень йдеться, що проблема доступу до архівів є невід'ємною частиною загального культурного контексту, і що суспільна думка сприймає його по-своєму в кожній країні.

У той час як складність проблеми вкрай утруднює будь-які спроби досягти однаковості законів і правил, вона наочно демонструє нагальну потребу докласти спільних зусиль для розробки набору принципів з метою формування політики держав-членів щодо доступу до архівів. Такі принципи повинні відповідати демократичним цінностям і бути сумісними з конституційними положеннями кожної держави.

Ця рекомендація дотримується тих же принципів, що й міжнародні документи, прийняті Радою Європи в суміжних областях, зокрема:

- Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод від 4 листопада 1950 з виправленнями, внесеними Протоколом № 11,

- з урахуванням статті 8 про право на повагу приватного й сімейного життя й статті 10 про право на свободу вираження поглядів;
- Конвенція про захист фізичних осіб при автоматизованій обробці персональних даних (ETS № 108);
  - Рекомендація (81) 19 Комітету Міністрів державам-членам про доступ до інформації, що перебуває в розпорядженні державних органів;
  - Рекомендація (91) 10 Комітету Міністрів державам-членам про передачу третім особам персональних даних, що перебувають у розпорядженні державних органів.

Ця Рекомендація підкреслює необхідність:

- забезпечити погодженість, на різних ієрархічних рівнях, між правовими нормами, пов'язаними з доступом до архівів, і всіма іншими заходами, що стосуються питань доступу до інформації;
- дотримуватися принципів пропорційності й збалансованості, з метою дотримання різних інтересів, пов'язаних з питанням доступу;
- створити достатні процесуальні гарантії для захисту інтересів всіх фізичних і юридичних осіб.

Таким чином, Рекомендація стосується принципів і процедур, безпосередньо пов'язаних з доступом до архівів.

Рекомендація не розглядає наступні моменти: аналіз супутніх питань, таких, як право кожної людини на прохання про виправлення офіційних документів і комерційні побічні ефекти, викликані можливою публікацією архівів; інші питання технічного характеру, такі як вказівка найбільш зручних пошукових засобів для полегшення роботи користувачів; програми для мікрофільмування й оцифрування; особливості обробки й використання електронних архівів, і, звичайно ж, обмеження доступу у зв'язку з фізичним станом документів.

Разом з тим варто нагадати, що, хоча ліберальні правила доступу можуть бути передбачені законодавством, реальний доступ до архівів залежить, у першу чергу, від людських і фінансових ресурсів, які мають архівні служби для збереження й обробки документів. Неконтрольоване знищення архівів, неможливість їхнього упорядкування належним чином, відсутність будинків, що дозволяють зберігати їх у належних умовах, являють собою загальні перешкоди для доступу громадськості до матеріалів, які можуть представляти для неї інтерес. Якщо в державному бюджеті не передбачене

фінансування роботи архівних служб, закон буде неефективним через неможливість вживання необхідних заходів стосовно доступу до архівів.

## **Коментарі до положень Рекомендації**

### **I. Визначення**

---

#### *Стаття 1*

Визначення, які використовуються в цій Рекомендації, засновані на численних термінологічних роботах архівістів на міжнародному й національному рівнях, і, зокрема, словнику архівних термінів Міжнародної Ради Архівів.

У загальноприйнятій професійній термінології, слово «архіви», написане з маленької літери «а», має на увазі сукупність документів, які дотепер використовуються або зберігаються в організації, що їх створила, зберігаються в проміжних організаціях, або вже переданих до Архіву. З урахуванням цілей цієї Рекомендації, визначення, запропоноване в статті 1, пункті (l), обмежується фондами, що перебувають у веденні Архівів.

### **II. Законодавчі й підзаконні акти**

---

#### *Стаття 2*

Мета даної статті — нагадати, що в силу їхньої першорядної важливості, загальні принципи, які стосуються доступу до архівів, мають бути закріплені в законодавчих актах; з іншого боку, практичні заходи щодо реалізації можуть бути зазначені в підзаконних актах.

Ця рекомендація викладає тільки загальні принципи, що стосуються доступу до архівів.

#### *Стаття 3*

Мета даної статті — підкреслити, що при створенні законодавчих і підзаконних актів, які стосуються доступу до архівів, необхідно враховувати:

- a. з одного боку, конституційні положення, специфічні для кожної країни, тобто залежно від обставин, її конституцію або неписані конституційні принципи;
- b. з іншого боку, правові документи, які охоплюють цілу низку питань, пов'язаних із правилами, що регулюють доступ до архівів, зокрема:
  - i. тексти про доступ до офіційних документів на підставі принципу безпосереднього доступу громадськості до інформації; з погляду законодавства про адміністративну прозорість, матеріали, з якими можна ознайомитися в організації, що їх створила, повинні залишатися доступними й після їхньої передачі до архіву;
  - ii. проект Рекомендації, прийнятий групою експертів Ради Європи із забезпечення доступу до офіційної інформації (DH-S-AC);
  - iii. тексти, пов'язані з використанням комп'ютерних файлів, що містять особисту інформацію, метою яких є захист недоторканності приватного життя окремих громадян, за винятком випадків, коли знищення цих файлів після закінчення строку їхнього адміністративного використання спричиняє ризик втрати колективної пам'яті. У таких випадках рекомендується керуватися Конвенцією про захист фізичних осіб при автоматизованій обробці персональних даних (ETS № 108) і статтею 6.є Директиви № 95/46/CE Європейського Парламенту й Ради від 24 жовтня 1995 року про захист фізичних осіб щодо обробки й вільного поширення персональних даних;
  - iv. правові документи, що передбачають різні рівні захисту даних у таких специфічних областях, як охорона здоров'я, оподаткування, суспільна безпека й національна оборона;
  - v. правові документи, що стосуються захисту недоторканності приватного життя; вони мають особливе значення для Архівів, тому що вони визначають категорії охоронюваної інформації, період охорони для кожної категорії, і категорії осіб, які можуть користуватися таким захистом. Саме собою зрозуміло, що державні посадові особи не повинні перешкоджати доступу до державних архівів, створених у ході виконання їхніх службових обов'язків під приводом, що ці документи стосуються їхнього приватного життя;

- ві. документи, що стосуються захисту інтелектуальної власності, які можуть вплинути на доступ і використання державних архівів, у тому числі аудіовізуальних і електронних матеріалів, відповідно до Директиви 96/9/ЄС Європейського парламенту й Ради (11 березня 1996) про правовий захист баз даних.

#### *Стаття 4*

Мета цієї статті — підкреслити той факт, що громадянські свободи й принцип рівності громадян вимагають однакового застосування правил доступу до державних архівів по всій країні, незалежно від конституційних положень, що стосуються сфери компетенції центрального уряду.

Ця вимога, хоча вона відповідає демократичним принципам, може вступати в протиріччя з конституційними положеннями, що визначають права й прерогативи одиниць, що входять у федеральну систему, або іншої автономної влади.

Через це зацікавленим європейським державам рекомендується вжити заходів для примирення цих двох суперечливих демократичних імперативів, використовуючи можливості, надані їхнім законодавством.

### **III. Заходи для доступу до публічних архівів**

---

#### *Стаття 5*

Мета цієї статті — уникати будь-яких заходів, що дають привілеї тій або іншій категорії користувачів на підставі їхньої національної приналежності, рівня освіти, характеру їхнього дослідження або будь-якого іншого критерію. Закон не повинен робити ніякої різниці між категоріями користувачів.

#### *Стаття 6*

Ця стаття підкреслює, що вільний і безкоштовний доступ до матеріалів і пошукових засобів є основним принципом будь-якої політики доступу до архівів.

Проте, може бути дозволене стягнення плати за додаткові послуги, такі, як копіювання або використання певних технічних засобів. Архівні служби



можуть таким чином одержувати частку прибутку від публікації або використання матеріалів, за зберігання яких вони відповідають.

#### *Стаття 7*

У деяких країнах державні архіви доступні без особливих обмежень, за винятком випадків, коли право на доступ обмежено у зв'язку з необхідністю зберігати конфіденційність щодо аспектів національної безпеки, зовнішньої політики, громадського порядку або особистого життя громадян. Максимальний строк таємності тут не застосовується.

Якщо це не так, то, щоб зрівноважити право на одержання історичних знань і захист інтересів держави й приватного життя окремих осіб, вводяться наступні строки таємності:

- a. максимальний строк таємності, що зазвичай не перевищує 20 або 30 років і автоматично застосовується до документів або груп документів, відкриття доступу до яких не може нашкодити інтересам держави або приватних осіб;
- b. більш тривалий період таємності, що зазвичай не перевищує 50 років для документів або груп документів, що стосуються іноземних справ, оборони й підтримки громадського порядку;
- c. змінні періоди таємності (наприклад, 10–70 років після закриття справи, або 100–120 років після народження особи якою цікавляться) для документів або файлів, що містять конфіденційні юридичні, податкові, медичні й інші відомості щодо приватних осіб.

#### *Стаття 8*

Пошукові засоби включають засоби, створені установою-автором документів (наприклад, реєстри, покажчики, файли, реєстраційні журнали), а також каталоги й довідники, створені архівними службами. Останні повинні визначати правила доступу, які застосовуються до зазначених документів.

#### *Стаття 9*

Спеціальні дозволи на доступ видаються, залежно від обставин, установою, що створила документ, після консультації з архівною службою, адміністрацією Архівів після консультації з установою, що створила документ, або єдиним органом, відповідальним за видачу дозволів у цілому по країні.

При визначенні правил, яких варто дотримуватися при видачі спеціального дозволу на доступ, варто брати до уваги наступні аспекти проблеми:

i. Доступ у дослідницьких цілях:

Спеціальний дозвіл на доступ може бути виданий відповідно до двох різних процедур: *ad actum* або *ad personam*. *Ad actum* означає, що документи, до яких був наданий доступ у результаті видачі спеціального дозволу, розсекречуються й доступ до них стає відкритим.

*Ad personam* означає, що документи, доступ до яких був наданий конкретному користувачеві, зберігають свій секретний статус, і кожний користувач, що бажає ознайомитися з ними, повинен одержати спеціальний дозвіл. Проте, у випадку другої процедури необхідно, як це підкреслюється в Рекомендації, щоб спеціальні дозволи на доступ до того самого документа видавалися на однакових умовах всім користувачам, які просять про це.

Законодавство повинне передбачати обидві можливості, тобто, розсекречення перед датою доступу, передбаченої законом, і доступ за спеціальним дозволом. Однак бажано, щоб при розгляді прохань про видачу спеціальних дозволів на доступ, адміністрація архівів могла рекомендувати розсекретити запитані документи.

ii. Надання доступу до документів, що містять персональні дані, зацікавленим особам або їхнім уповноваженим представникам:

У цьому контексті адміністрації Архівів повинні застосовувати правила, запропоновані законодавством про свободу інформації й про захист даних. Якщо такі закони не існують, варто застосовувати правила про спеціальний дозвіл на доступ.

iii. Відповідальність користувачів у рамках приватного й кримінального права:

При видачі спеціального дозволу на доступ, користувачеві може бути запропоновано підписати заяву, що він зобов'язується не оприлюднювати будь-які відомості, які можуть завдати шкоди державному або приватному інтересам, і приймає на себе повну відповідальність у випадку судового розгляду.

У випадку виникнення суперечки рішення про прийнятність таких заяв приймається судом.

*Стаття 10*

«Доступ до витягів» означає акт витягу з матеріалів деяких документів, на які не поширюється дозвіл на доступ, до надання доступу до них користувача. Таким чином, користувач не одержує доступ до всіх матеріалів, а тільки до витягів з них.

Доступ із частковим вилученням складається в доведенні до користувача сукупності запитуваних матеріалів з вилученням певної інформації.

Частковий доступ, незалежно від того, чи мали місце витяги або вилучення, не завжди забезпечує повне розуміння цього документа користувачем. Він може вплинути на цілісність матеріалів або знизити точність інформації, що міститься в матеріалах. Саме тому ця рекомендація зазначає, що користувач повинен бути проінформований про частковий характер наданого йому доступу.

*Стаття 11*

Бажано, щоб була можливість подачі першої скарги на відмову у видачі спеціального дозволу на доступ безпосередньо керівництву наглядового органу установи, що заборонив доступ, до звернення до суду, якщо це буде необхідним.

У деяких країнах зверненню до суду може передувати оскарження в органі, спеціально створеному для цієї мети: колегіальній комісії або незалежному органу, такому, як омбудсмен або парламентський уповноважений.

*Стаття 12*

Крім офіційних архівів, архівна спадщина країни містить у собі приватні архіви (архіви компаній, сімейні архіви, архіви об'єднань, релігійних організацій тощо), які мають не менше значення для збереження пам'яті нації.

Основною метою діяльності держави щодо приватних архівів звичайно є забезпечення їхнього захисту і їх гарне фізичне збереження. Вживання таких заходів буде різнитися залежно від звичаїв кожної країни.

Метою даної статті є вказівка, що механізми доступу до приватних архівів не слід ігнорувати, оскільки це є кінцевою метою їхнього збереження.

---

## Додаток 2

### Рада Європи Комітет міністрів

#### Рекомендація № R (2001) 15 Комітету Міністрів країнам-членам про викладання історії у XXI столітті в Європі

*(ухвалена Комітетом міністрів 31 жовтня 2001 року  
на 771-му засіданні заступників міністрів)*

Комітет міністрів, відповідно до пункту *b* статті 15 Статуту Ради Європи,

Вважаючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами,

Пам'ятаючи про підписану в Парижі 19 грудня 1954 року Європейську культурну конвенцію, яка закликає сторони, що підписали її, заохочувати вивчення історії й культури інших договірних сторін та сприяти такому вивченню на території інших договірних сторін;

Нагадуючи про саміти у Відні (1993) і Страсбурзі (1997), під час яких глави держав та урядів Ради Європи:

- висловили своє бажання зробити Раду Європи повністю здатною розв'язувати проблеми, які поставатимуть у XXI столітті;
- висловили потребу в посиленні взаємного порозуміння й довіри між народами, зокрема, через запровадження шкільних програм

вивчення історії, які спрямовані усунути упередження й підкреслювати позитивний взаємовплив різних країн, релігій та ідей у процесі історичного розвитку Європи;

- знову підтвердили освітні й культурні аспекти основних проблем, які постануть перед Європою завтрашнього дня,

Підтверджуючи те, що ідеологічні фальсифікації й маніпуляції в царині історії несумісні з основними принципами Ради Європи, визначеними в її Статуті,

Пам'ятаючи рекомендації Парламентської асамблеї «Про європейський вимір освіти» (1111 (1989)) та «Про історію й вивчення історії в Європі» (1283 (1996)),

Пам'ятаючи про резолюцію № 1 «Зв'язки та спільні проблеми в європейській освіті», ухвалену на 19-й сесії Постійної конференції європейських міністрів освіти (Кристіансанд, Норвегія, 1997), а також про висновки й резолюції 20-ї сесії Постійної конференції європейських міністрів освіти, на якій було розглянуто проєкт «Вивчення й викладання історії в Європі ХХ століття» (Краків, Польща, 2000),

Пам'ятаючи про декларацію, ухвалену на неформальній конференції міністрів освіти країн Південно-Східної Європи (Страсбург, 2000), в якій рекомендується вжити практичних заходів у тих галузях, в яких Рада Європи напрацювала досвід за тривалий проміжок часу і його визнано, зокрема в царині викладання історії,

Враховуючи декларацію, ухвалену на Регіональній конференції міністрів освіти держав Закавказзя (Тбілісі, Грузія, 2000),

Беручи до уваги рекомендацію № R (98) 5 Комітету міністрів державам-членам «Про освіту з питань спадщини», в якій міністри підтвердили, що навчальні заходи, пов'язані з вивченням культурної спадщини, є пріоритетним заходом у справі наповнення змістом майбутнього через ліпше розуміння минулого,

Враховуючи резолюцію (98) 4 Комітету міністрів «Про культурні шляхи Ради Європи»,

Зважаючи на рекомендацію № R (2000) 1 Комітету міністрів державам-членам «Про сприяння транскордонному співробітництву в галузі культури між територіальними громадами або владами», в якій міністри підтвердили, що транскордонна діяльність допомагає молоді набути транскордонного бачення й ознайомлює її з розмаїттям культурних та історичних традицій,

Враховуючи резолюції, ухвалені П'ятою конференцією європейських міністрів, відповідальних за питання культурної спадщини (Портотороз, Словенія, 2001),

в якій міністри підтвердили, що викладання історії має базуватися на розумінні й поясненні культурної спадщини а також має підкреслювати транснаціональний характер культурної спадщини,

Зважаючи на рекомендацію № R (2000) 13 Комітету міністрів державам-членам «Про європейську політику в питаннях доступу до архівів», в якій міністри, констатуючи все зростаючий інтерес громадськості до історії й підтверджуючи, що глибше розуміння новітньої європейської історії може служити попередженням конфліктів, закликали до такої європейської політики в питаннях доступу до архівів, яка ґрунтуватиметься на принципах, сумісних із демократичними цінностями,

Пам'ятаючи про рекомендацію № R (97) 20 Комітету міністрів державам-членам «Про «наклепницькі висловлювання», в якій такими визнаються будь-які висловлювання, що пропагують, підбурюють, підтримують або виправдовують расову ненависть, ксенофобію чи антисемітизм, і в якій міністри відзначили, що «наклепницькі висловлювання» можуть завдавати значної шкоди в разі їх поширення через засоби масової інформації,

Враховуючи попередню роботу Ради Європи в питаннях викладання історії, в основі якої лежала ідея взаємного примирення й позитивного взаємного впливу між народами, а саме роботу в повоєнний період, коли головну увагу концентрували на усуненні підручників з історії, в яких містилися стереотипи й упереджені погляди, враховуючи успішні праці з проекту «Історія в новій Європі», а також програму «Викладання історії і нова ініціатива Генерального секретаря», яка допомогла республікам колишнього Радянського Союзу в розробленні методології осучаснення викладання історії, підготовці нових підручників й відповідного підвищення кваліфікації педагогів,

Відзначаючи результати проекту «Викладання й вивчення історії в Європі у XX столітті» й зібрання педагогічних матеріалів для викладачів, представлені в ході завершальної конференції проекту «Перехрещення поглядів на XX століття», яка символічно відбувалася в Будинку історії Федеративної Республіки Німеччини (Бонн, Німеччина, 2001),

Відзначаючи, що проект «Викладання й вивчення історії в Європі у XXI столітті» дав змогу, окрім іншого:

- здійснити значний прогрес у виробленні плюралістичної й витриманої в дусі терпимості концепції викладання історії, зокрема, через розвиток можливостей індивідуальних досліджень та аналізу;

- представити освітні інновації через використання як комп'ютерних технологій, так і нових дидактичних джерел;
- виробити приклади відкритого підходу до делікатних питань європейської історії XX століття,

Рекомендує урядам держав-членів, цілком поважаючи їхній конституційний лад, ситуацію в державі або на місцевому рівні так само як і системи освіти:

- перейнятися принципами, викладеними в додатку до цієї рекомендації, в рамках здійснюваних або майбутніх реформ викладання історії й підготовки викладачів історії;
- забезпечити через відповідні процедури на державному, регіональному або місцевому рівнях, щоб відповідні державні або приватні органи їхніх країн отримали інформацію про принципи, які стверджуються в цій рекомендації, за допомогою перелічених у рекомендації документів, покладених в її основу, і, зокрема, зібрання педагогічних матеріалів для викладачів, підготовлених у рамках проекту «Викладання й вивчення історії в Європі в XXI столітті»;
- на основі угод і домовленостей, які мають бути визначені, продовжувати роботу в царині викладання історії з тим, щоб поглибити зв'язки довіри й терпимості як у середині держав, так і між державами, а також знаходити розв'язки проблем, які поставатимуть у XXI столітті;
- використовувати також такий підхід, що об'єднуватиме різні проекти Ради Європи, зокрема, проект «Навчання демократичному громадянству» та роботу, що проводиться в царині культурної спадщини,

Просить Генерального секретаря Ради Європи ознайомити з цією рекомендацією держави-сторони Європейської культурної конвенції, які не є членами Ради Європи.

### **Додаток до Рекомендації Rec (2001) 15**

#### **1. Завдання викладання історії у XXI столітті**

Викладання історії в демократичній Європі має:

- посідати значне місце в процесі формування відповідального й активного громадянина та розвитку почуття поваги до різноманітних

- розбіжностей, поваги, в основі якої буде розуміння національної ідентичності та принципів терпимості;
- бути вирішальним чинником примирення, визнання, взаєморозуміння і взаємної довіри між людьми;
  - відігравати важливу роль у пропагуванні таких основних цінностей, якими є терпимість, взаєморозуміння, права людини і демократія;
  - бути одним із основних елементів у зведеній за добровільною згодою європейській будівлі, в основі якої лежать спільна історична й культурна спадщини, збагачені європейським розмаїттям, яке містить і її конфліктні, а часом навіть драматичні аспекти;
  - бути частиною освітньої політики, яка безпосередньо впливає на розвиток і формування молоді, бути органічним елементом у перспективі побудови разом із сьогоденною молоддю майбутньої Європи, так само як і мирного розвитку людського суспільства у світовому масштабі в дусі взаємного порозуміння та взаємної довіри;
  - дати можливість розвивати в учнях інтелектуальні аналітичні здібності та інтерпретувати інформацію критично й відповідально через діалог, пошук історичних фактів та завдяки відкритому обговоренню, побудованому на різнобічних поглядах, зокрема, на суперечливій й гострій питанні;
  - дозволяти європейським громадянам давати оцінку як їхній індивідуальній, так і їхній колективній особистості через знання спільної історичної та культурної спадщини в її місцевому, регіональному, національному, європейському і світовому вимірах;
  - бути інструментом, який запобігатиме злочинам проти людства.

## 2. Зловживання історією

---

Викладання історії не може бути інструментом ідеологічного маніпулювання, пропаганди або підтримки ультранаціоналістичних, ксенофобних, расистських або антисемітських і сповнених нетерпимості цінностей.

Історичні дослідження і сама по собі історія, яку викладають в школі, не можуть у жодному разі — з яким би наміром це не робилося — бути сумісними з основними цінностями і Статутом Ради Європи, якщо вони подають або



популяризують хибну історію, з використанням якогось із наведених нижче способів:

- фальсифікації історичних фактів, підробленої статистики, підробленого зображення тощо;
- концентрації уваги на одній події, з тим, щоб виправдати або замовчувати іншу подію;
- зміненого представлення минулого з пропагандистською метою;
- гіперболізованої націоналістичної версії минулого, що може породити протиставлення між «ми» та «вони»;
- неправдивого представлення історичних записів;
- заперечення історичних фактів;
- пропуску історичних фактів.

### 3. Європейський масштаб викладанні історії

---

Оскільки побудова Європи є вираженням одночасно як вільного вибору самих європейців, так і історичної реальності, то було б доречним:

- показати історичні зв'язки, що не припиняються, на місцевому, регіональному, національному і європейському рівнях;
- підтримувати викладання історичних моментів або фактів, європейський масштаб яких є найбільш очевидним, особливо історичних та культурних подій або спрямувань, що формували європейську свідомість;
- розвивати всіма доступними засобами — зокрема, через комп'ютерні технології — проекти співробітництва й підтримки між школами з тематики, пов'язаної з історією Європи;
- розвивати інтерес учнів до історії інших європейських країн;
- започаткувати або розвивати викладання про історію побудови самої Європи.

Для підтримання європейського масштабу у викладанні історії в розширеній, демократичній та мирній Європі було б доречним:

- враховувати результати роботи, виконаної вже під час здійснення проекту «Викладання і вивчення історії в Європі у XXI столітті»

Радою з культурного співробітництва як у змістовному плані, так і в методологічному;

- розробити програми Ради Європи про реформи викладання історії й розроблення нових підручників і методичних посібників у рамках заходів, спрямованих розвивати і зміцнювати демократичну стабільність;
- розробити програми Ради Європи з ознайомлення з культурною спадщиною та з навчання культурної спадщини;
- якомога ширше поширювати навчальні матеріали, вироблені в рамках проекту «Викладання і вивчення історії в Європі у ХХІ столітті» з відповідним використанням інформаційних та комунікаційних технологій;
- посилити підтримку підготовки нових шкільних програм і стандартів у викладанні історії, серед них і підготовку нових шкільних підручників, зокрема в Російській Федерації, країнах Закавказзя, Південно-Східної Європи та Причорноморського регіону;
- використовувати програму Ради Європи з перепідготовки педагогічних кадрів з тим, щоб допомогти вчителям здобути нові знання в європейському контексті, що дасть їм змогу порівняти їхні погляди та їхній досвід.

#### 4. Зміст програм

---

Викладання історії хоча й повинно уникати зосередження енциклопедичних знань, водночас має:

- підвищувати обізнаність з європейським виміром, що має враховуватися під час розроблення шкільних програм з тим, щоб сформувати в учнях «європейську свідомість», яка буде відкритою для решти світу;
- розвивати в учнях старших класів вміння критично мислити, незалежно і об'єктивно судити, вміти протистояти маніпуляціям;
- висвітлювати події й факти, які відбивають історію Європи, яка вивчається через особливо значущі періоди та факти на місцевому, національному, європейському і світовому рівнях;

- подавати всі виміри європейської історії — не лише політичний, але й економічний, соціальний та культурний;
- розвивати дослідницький дух і зацікавленість, зокрема, використовуючи метод відкриттів під час вивчення культурної спадщини — тієї царини, яка наочно представляє взаємний вплив різних культур;
- обмежувати упередження й стереотипи, висвітлюючи в шкільних програмах позитивний взаємовплив між різними країнами, релігіями та науковими школами в процесі історичного розвитку Європи;
- критично подавати зловживання історією, коли йдеться про такі випадки, як заперечення очевидних історичних фактів, фальсифікація, замовчування, неосвіченість або «привласнення» фактів з ідеологічною метою;
- подавати суперечливі проблеми через звертання уваги на різні факти, думки та погляди, а також через пошук правди.

## 5. Навчальні методи

---

### *Використання джерел*

Для ознайомлення з історичними фактами та для їх критичного і аналітичного вивчення мають бути використані найрізноманітніші джерела навчальних матеріалів, зокрема:

- відкриті для широкого доступу архіви, особливо в країнах Центральної та Східної Європи, які сьогодні дають можливість доступу до оригінальних документів, що раніше були закритими;
- кінофільми, документальні фільми та аудіовідеозаписи;
- матеріали, доступні завдяки інформаційним технологіям, які опановуються як індивідуально, так і в колективі (в цьому основна роль відводиться вчителю);
- різні типи музеїв ХХ сторіччя, створені в усій Європі, історичні місця, які стали символами і сприяють реалістичному сприйняттю учнями недавніх подій, зокрема в їхньому повсякденному масштабі;
- усні історії, завдяки яким усні свідчення про недавні історичні події можуть «оживляти» історію для молоді і пропонувати погляди та бачення тих, хто не погоджується з «написаною історією».

### *Індивідуальні дослідження*

Учнів слід заохочувати проводити — залежно від рівня підготовки та умов — індивідуальні дослідження з тим, щоб стимулювати їхню допитливість та ініціативу в збиранні інформації, так само як і їхнє вміння вирізняти головні факти.

### *Групові дослідження*

Групи учнів, класи й цілі школи слід заохочувати брати участь у дослідницьких проектах або в активному вивченні з тим, щоб створити умови для діалогу та відкритого й толерантного порівняння поглядів.

Міждисциплінарний і мультидисциплінарний підходи

Вивчення історії повинно постійно використовувати освітній потенціал міждисциплінарного та мультидисциплінарного підходів через встановлення зв'язків з іншими навчальними дисциплінами, які разом становлять єдину шкільну програму, зокрема, літературу, географію, соціальні науки, філософію, мистецтво та природничі науки.

Міжнародний і транскордонний підходи

Залежно від обставин слід заохочувати міжнародні й транскордонні проекти, основані на дослідженні спільної теми, порівняльні підходи або реалізацію одного спільного завдання багатьма школами в різних країнах, зокрема з використанням нових можливостей, які відкриваються завдяки інформаційним технологіям, а також шкільним зв'язкам та обмінам.

## **6. Навчання і пам'ять**

---

Відзначаючи такі позитивні досягнення ХХ сторіччя, як використання науки з мирною метою для поліпшення умов життя, розширення демократії та прав людини, слід, однак, у царині освіти зробити все можливе, щоб запобігти повторенню або забуттю таких подій, які мали місце в цьому сторіччі і завдавали спустошень, зокрема, голокосту, геноциду, етнічним чисткам, а також великомасштабним порушенням прав людини і основних цінностей та іншим злочинам проти людства, захист яких доручено Раді Європи. У зв'язку з цим, було б доречним:

- допомагати учням пізнавати й розуміти факти, а також їхні причини, що лягли чорною тінню на історію Європи та світу;

- задуматися над ідеологіями, які призвели до таких подій, а також подумати про те, як запобігти повторенню таких явищ;
- розробляти, розвивати й координувати програми перепідготовки навчального персоналу в державах-членах Ради з культурного співробітництва в цій галузі;
- полегшувати доступ до документальних джерел, доступних з цієї тематики, зокрема використовуючи нові технології, а також розвивати мережу ресурсних педагогічних центрів у цій галузі;
- забезпечити виконання й контроль за виконанням рішення міністрів освіти (Краків 2000), за яким у школах визначається один день — кожна країна вибирає його, спираючись на власну історію — для відзначення пам'яті жертв голокосту й запобігання злочинів проти людства;
- зробити більш широким спеціальний внесок Ради Європи в царині освіти в рамках спеціальної комісії з міжнародного співробітництва в питаннях вивчення голокосту, пам'яті та досліджень.

## **7. Підготовка й підвищення кваліфікації вчителів історії**

---

Спеціалізована підготовка й підвищення кваліфікації вчителів історії повинна:

- готувати вчителів історії і заохочувати їх використовувати комплексні методи викладання історії, які потребують розмірковувань і які ґрунтуються на пошуку матеріалів;
- інформувати майбутніх учителів історії та тих, хто вже сьогодні викладає цей предмет, про всі останні доробки, інструменти й методи, зокрема, про використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ознайомлювати вчителів з тими педагогічними прийомами, які враховуючи фактичну інформацію, спрямовані на те, щоб учні могли використовувати й аналізувати історичні факти та їхній вплив на сьогодення в різних контекстах, наприклад, у соціальному, географічному, економічному тощо;
- допомагати вчителям запроваджувати оцінювальну практику, яка враховує не лише те, що запам'ятали учні, але й можливі вчинки

школярів, спричинені здобутим знанням відповідної інформації, під час досліджень, аналізу суперечливих питань чи дискусій з них;

- допомагати знаходити й створювати в своєму класі навчальні ситуації міждисциплінарного характеру у співпраці з учителями задіяних дисциплін.

Оскільки інформаційні й комунікаційні технології трансформують роль учителя історії, важливо:

- створювати можливості для обмінів з тим, щоб учителі могли ознайомлюватися з великим розмаїттям навчальних ситуацій, в яких є такі нові ролі вчителів;
- підтримувати організацію обговорень у професійних колах труднощів, вагань або сумнівів, пов'язаних з новими навчальними методами;
- розвивати ресурсні банки, які не лише містять уточнюючу інформацію про документи або відкриті для доступу сайти, але й визначають значущість інформації, що походить з таких джерел та з таких документів.

Для виконання таких завдань і для визначення специфічного профілю вчителів історії було б доречно:

- відповідно підтримувати заклади, які готують викладачів історії з тим, щоб поліпшувати якість їхньої професійної підготовки, розвивати їхній професіоналізм та зокрема підвищувати соціальний статус;
- приділити особливу увагу підготовці викладачів, які навчають учителів історії, відповідно до принципів цієї рекомендації;
- підтримувати порівняльні дослідження завдань, структур і норм підготовки й підвищення кваліфікації вчителів історії та заохочувати до міжінституційного співробітництва і обміну інформацією, які потрібні для реформування системи підготовки й підвищення кваліфікації вчителів історії та підвищення кваліфікації викладацьких кадрів, які навчають вчителів історії;
- встановлювати партнерство між усіма активними інституціями, які опікуються питаннями підготовки вчителів історії або тими, хто причетний до такої підготовки (особливо засоби масової ін-

формації), для того, щоб підкреслити їхню особливу місію та відповідальність.

## **8. Інформаційні й комунікаційні технології**

---

Відповідно до законних норм та з додержанням свободи вираження поглядів слід ужити заходів для боротьби з поширенням расистських, ксенофобних і ревізійоністських матеріалів, особливо через інтернет.

У контексті дуже широкого використання інформаційних і комунікаційних технологій молоддю як під час шкільних занять, так і в позашкільний час, важливо розвивати педагогіку й методику з урахуванням того, що ці технології:

- є потрібними ресурсами для викладання історії;
- потребують детального вивчення розмаїття й вірогідності джерел;
- дають змогу вчителям і учням мати доступ до оригінальних джерел і до значної кількості інтерпретацій;
- наочно розширюють доступ до інформації та історичних фактів;
- збільшують і полегшують можливості обмінів та діалогу.

Окрім цього, варто було б створити вчителям умови для того, щоб вони могли:

- самі допомагати своїм учням у процесі відбору оцінювати вірогідність інформаційних джерел і самої інформації;
- запроваджувати в своїх класах таку методику, яка б заохочувала до критичного аналізу, який спиратиметься на різні погляди й міжкультурний підхід до тлумачення фактів;
- допомагати своїм учням розвивати навички критичного аналізу та аналогічного мислення.

---

## Додаток 3

### Рада Європи Комітет міністрів

#### Рекомендація № R (2002) 2 Комітету Міністрів країнам-членам про доступ до офіційних документів

*(ухвалена Комітетом міністрів 21 лютого 2002 року  
на 784-му засіданні заступників міністрів)*

#### I. Історія питання

---

1. В документах Ради Європи принцип доступу громадськості до офіційних документів вперше отримав розвиток в Рекомендації № R(81)19 про доступ до інформації, яка знаходиться в розпорядженні органів державної влади. Серед недавніх прикладів європейського співробітництва в цій галузі є Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі вироблення рішень та доступі до правосуддя в питаннях, коли йдеться про захист довкілля, яку було ухвалено в Оргусі, Данія, 25 червня 1998 року. Ще одним нещодавнім прикладом в рамках ЄС стало ухвалення Регулятивного документу (ЕС) № 1049/2001 Європейського парламенту та Європейської Ради від 30 травня 2001 року стосовно публічного доступу до документів Європейського парламенту, Європейської Ради та Європейської комісії. Впродовж



останніх років серед держав-членів спостерігався все більший інтерес до запровадження до внутрішнього законодавства інструментів, які б забезпечували відкритий доступ для урядів та громадськості до офіційної інформації. У Раді Європи, відповідно, розпочалась робота з тим, щоб в подальшому розробити основні принципи стосовно права на доступ до офіційної інформації, яка знаходиться в розпорядженні органів державної влади.

2. Виконання цієї роботи було доручене на першому етапі Керівному комітетові з питань ЗМІ (CDMM). Потім, в 1997 році [На 613-ому засіданні (18, 19 та 23 грудня 1997 року) заступників міністрів], заступники міністрів затвердили визначене коло завдань, які були поставлені Керівним комітетом з прав людини (CDDH) групі спеціалістів з питань доступу до офіційної інформації (DH-S-AC).

3. Відповідно до цього кола завдань група спеціалістів з питань доступу до офіційної інформації (DH-S-AC) розглянула умови для підготовки обов'язкового для сторін правового інструменту або інших засобів, які б вміщували основні принципи стосовно права на доступ до офіційної інформації, яка знаходиться в розпорядженні органів державної влади. Під час здійснення цієї роботи група DH-S-AC повинна була обов'язково зважати на вже згадану вище Рекомендацію № R(81)19 та на зміни в законодавстві в питаннях доступу до інформації, що відбувались як в державах-членах, так і на європейському рівні, а також на відповідну роботу, яку було проведено в Раді Європи та в інших інституціях.

4. Слід відзначити, що стаття 19 Загальної декларації прав людини та стаття 19 Міжнародного пакту про громадянські та цивільні права надають в більшому обсязі право доступу до офіційної інформації у порівнянні з Європейською конвенцією з прав людини, оскільки ці положення містять також право на пошук інформації.

## II. Дефініції

---

### *Органи державної влади*

5. Слід зазначити, що в інших правових документах Ради Європи [Слід відзначити, що в опублікованому за сприяння Ради Європи у 1996 році підручнику вказується, що «адміністративний орган влади» означає «будь-яку структуру або особу, які отримують повноваження ухвалювати рішення або вживати заходів, які є адміністративною дією». (Див. «Адміністрація і ти — під-

ручник», Рада Європи, 1997, стор. 11).] немає визначення терміну «органи державної влади». В цілях цієї рекомендації вислів «органи державної влади» означає урядові та всі адміністративні структури на національному, регіональному і місцевому рівнях, а термін «уряд» означає як політичні, так і адміністративні структури.

6. Термін «органи державної влади» означає також фізичних або юридичних осіб у випадках, коли таким особам властиві функції державних органів або вони наділені адміністративною владою, що передбачається національним законодавством. В окремих державах-членах цей термін означає також і фізичних або юридичних осіб, які служать інтересам суспільства, або ж приватні підприємства, що фінансуються з державного бюджету.

### *Офіційні документи*

7. Термін «офіційні документи» означає в цій рекомендації будь-яку інформацію, яка є зафіксованою на будь-яких матеріальних носіях у придатному для відтворення вигляді (написані тексти, аудіо або відеозаписи, фотографії, електронна пошта, інформація, яка зібрана в електронних базах даних і т. ін.). Цей термін означає як документи, що були вироблені органами державної влади, так і документи, авторами яких є третя сторона і які були отримані органами державної влади.

8. Визначення поняття стосовно паперових документів є, в основному, простим. Набагато складніше дати таке визначення, коли інформація зберігається в електронному вигляді в базі даних. Держави-члени повинні бути наділені полем розсуду для вирішення того, які означення може набувати це поняття. В окремих державах-членах доступ до окремої інформації, на яку вказує особа-заявник, буде наданий в разі, коли ця інформація легко відтворюється за допомогою існуючих засобів.

9. В державах-членах існують різні традиції і практика стосовно критеріїв, які допомагають визначити документ як «офіційний документ». В принципі, незавершені документи не підпадають під це поняття. Окрім цього, в деяких державах-членах документи, які використовуються в процесі підготовки рішення (наприклад, висновки, зауваження, меморандуми і т. ін.) не розглядаються в якості офіційних до того часу, поки не буде ухвалене рішення, до якого вони мають відношення. Однак в інших державах-членах документ може стати відкритим для громадськості ще до часу ухвали рішення, для якого го-

тувався цей документ; це робиться, зокрема, з метою дозволити брати участь громадянам в процесі вироблення рішень.

10. Окрім цього, важливо чітко розрізняти документи, які були отримані представниками органів державної влади в рамках виконання ними своїх повноважень і тими, що були отримані ними як приватними особами, що жодним чином не пов'язане з їхніми службовими функціями, наприклад коли йдеться про листи, що отримані посадовцями, які виступають в якості політичних фігур, або ж у разі, коли ці особи обіймають якісь інші посади поза межами адміністрації. Ця остання категорія документів не належить до визначення, яке прийняте в цілях цієї рекомендації.

### III. Поле застосування

---

11. Поле застосування цієї рекомендації тісно пов'язане з наведеними вище визначеннями і стосується офіційних документів, які знаходяться в розпорядженні *органів державної влади*. В той же час держави-члени повинні також розглянути питання про те, в якій мірі ці принципи можуть бути застосовані до інформації, яка знаходиться в розпорядженні законодавчих та судових органів влади.

12. Інформація також «знаходиться в розпорядженні» органу державної влади, коли реально нею розпоряджається юридична або фізична особа, яку орган державної влади в результаті укладеної між ними угоди уповноважив бути таким розпорядником.

13. Ця рекомендація стосується також і офіційних документів, які знаходяться в архівах, що не шкодить застосуванню більш специфічних правил, які вміщені в Рекомендації 2000 (13) Комітету Міністрів державам-членам щодо європейської політики в питаннях доступу до архівів.

14. Документи, в яких містяться дані персонального характеру також належать до поля застосування рекомендації. У зв'язку з цим слід відзначити, що Конвенція про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру від 28 січня 1981 року (ETS № 108)[ ETS: European Treaty Series (Серія європейських угод)] не заважає надавати доступ третій стороні до офіційних документів, що містять дані персонального характеру. Однак, коли надається доступ до таких документів, це має бути здійснене у відповідності до правил, що представлені в Конвенції № 108.

#### IV. Загальний принцип доступу до офіційних документів

---

15. Право на доступ до офіційних документів, яке гарантується цим документом, обмежується документами, що існують. Орган державної влади не зобов'язаний виробляти новий документ з тим, щоб дати відповідь на запит.

16. Це право повинне застосовуватись до будь-якої особи, як до фізичної, так і до юридичної, без жодного розрізнення, в тому числі і за ознакою національної належності. У зв'язку з цим в Рекомендації № R(81)19 про доступ до інформації, яка знаходиться в розпорядженні органів державної влади, не міститься жодних обмежень.

17. Ця рекомендація стосується загального права на доступ до офіційних документів, яким може скористатись кожна особа. Особа може також бути наділена якимсь спеціальним правом на доступ до офіційних документів, що буде визначатись іншими правовими документами. Наприклад, особа має право на доступ до даних персонального характеру, що мають відношення до цієї особи, відповідно до названої вище конвенції № 108. Подібним чином окремі держави-члени надають більш широкий доступ до офіційних документів особам, що залучені до адміністративних процедур. У зв'язку з цим слід вказати, що стаття 8 Європейської конвенції з прав людини гарантує право доступу до інформації, яка в певній мірі стосується особистого або приватного життя особи (див., зокрема, рішення Європейського суду з прав людини від 7 липня 1989 року у справі *Гаскін проти Сполученого Королівства*, від 26 березня 1987 року у справі *Леандера проти Швеції* та від 19 лютого 1998 року у справі *Гуера та інші проти Італії*).

18. Ця рекомендація хоч і дозволяє повідомляти вміщену в офіційних документах інформацію будь-якій особі, не впливає на право інтелектуальної власності, що може бути пов'язане з інформацією, яка повідомляється.

#### V. Можливі обмеження у доступі до офіційних документів

---

19. Правилom має бути доступ до документів, а конфіденційний характер — винятком, в разі, коли переважають інші легітимні інтереси. Такі обмеження мають бути чітко визначені в законодавстві, бути необхідними в демократичному суспільстві та відповідати меті захисту іншого законного інтересу або інших законних інтересів.

20. Із загального правила наведеного вище принципу III витікає, що необхідно вказувати особам на те, чи знаходиться у конкретного органу влади від-

повідний документ, чи ні. Коли захист інших законних інтересів переважає над необхідністю розкрити інформацію, може виникнути необхідність засекретити сам факт існування інформації. Це стосується випадків, коли позитивна або негативна відповідь про існування інформації означає розкриття інформації.

21. Обмеження на право доступу до офіційних документів можуть бути зроблені виключно на підставі перерахованих причин, які викладені в пункті 1 принципу IV. Якесь окреме обмеження, що передбачене національним законодавством, може мотивуватись декількома обмеженнями, що визначені в цьому принципі. Критерії для застосування обмежень були вироблені з огляду на статті 6, 8 та 10 Європейської конвенції з прав людини, відповідні положення представлені також і в інших міжнародних документах, пов'язаних із захистом даних, зокрема, в уже згаданій вище Конвенції про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру від 28 січня 1981 року (ETS № 108), а також в Рекомендації № R(81)19 про доступ до інформації, яка знаходиться в розпорядженні органів державної влади.

22. Підпункт і. пункту 1 передбачає, що держави-члени можуть обмежити доступ до офіційних документів з метою захисту національної безпеки, оборони та міжнародних зв'язків. В окремих державах-членах обмеження, що пов'язані з цими областями, закріплені на конституційному рівні. Наприклад, окремі держави, що мають області, які наділені досить значною автономією, можуть бути зацікавлені у захисті обміну інформацією між такими регіональними органами влади або – у випадку держав з федеративним устроєм — між центральними федеральними органами влади та регіональними властями. Окремі держави передбачають також обмежений доступ до документів, що мають відношення до осіб, які очолюють державу, зокрема, в окремих країнах з конституційно-монархічним устроєм.

23. Підпункт iv. пункту 1 передбачає, що держави-члени можуть встановити обмеження з тим, щоб захистити приватне життя та інші законні приватні інтереси. Інформація, що має відношення до таких інтересів, може охоплюватись положеннями вже згаданої вище Конвенції № 108, однак обмеження, що передбачені в підпункті і. пункту 1 можуть бути застосовані і до інформації, яка не належить до поля дії цієї Конвенції.

24. Поняття «комерційні та інші економічні інтереси», яке наведене в підпункті v. пункту 1, може охоплювати, наприклад, ділові питання, які слід тримати в секреті з мотивів конкуренції, таким є, зокрема, конфіденційність ділових переговорів. Дія цього пункту може також поширюватись на доку-

менти, які органи державної влади використовують для того, щоб підготувати колективні переговори, в яких вони братимуть участь.

25. Для того, щоб розвивати якісну базу статистичних даних, більшість з держав має положення щодо конфіденційності, які захищають інформацію, отриману від фізичних або юридичних осіб задля статистичних цілей. Такими даними є, в основному, відомості приватного характеру або ж відомості, які стосуються економічних чи комерційних інтересів. Тому доступ до документів, що містять таку інформацію, може бути обмеженим відповідно до підпунктів iv. та v. пункту 1. Аналогічний підхід може бути застосований і до відомостей, які збираються в процесі сплати податків окремими фізичними особами та приватними підприємцями.

26. Окремі держави захищають інформацію, яку було надано в конфіденційний спосіб. Рекомендація не заперечує проти цього, якщо така інформація підпадає під якийсь із обмежень, наведених в принципі IV, наприклад, в підпункті iv. чи v. пункту 1.

27. Обмеження щодо захисту «рівноправної участі сторін у судовому процесі», яке викладене в підпункті vi. пункту 1, походить від статті 6 Європейської конвенції з прав людини щодо права на справедливий судовий розгляд. Воно має на меті, зокрема, дозволити органу державної влади відмовити у доступі до документів цього органу з тим, щоб не ослабити позицію цього органу в процесі розгляду справи в суді, де цей орган виступає стороною у справі.

28. Обмеження стосовно захисту «природи», про які йде мова в підпункті vii. пункту 1, передбачені, наприклад, для того, щоб з метою захисту тварин чи рослин, яким загрожує знищення, по можливості запобігти розголошенню інформації про їхнє місцезнаходження. Таке обмеження узгоджується з підпунктом h пункту 4 статті 4 Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі вироблення рішень та доступі до правосуддя в питаннях, коли йдеться про захист довкілля [Ухвалена в Оргусі, Данія, 25 червня 1998 року. Пункт 4 статті 4 проголошує: «На запит про інформацію щодо довкілля може бути надана відмова, якщо повідомлення такої інформації може спричинити негативні наслідки на ... (h) «місця, пов'язані з цією інформацією, такі, як ареали відтворення рідкісних видів»].

29. Підпункт viii. пункту 1 може, наприклад, забезпечувати можливість для органу державної влади ефективно здійснювати контроль, розслідування чи аудит, – можливо, шляхом формальних процедур – як за іншими організаціями або фізичними особами, так і за власними внутрішніми правилами

або процедурами. В якості прикладу можуть бути наведені незавершені фінансові розслідування або здійснення фінансового контролю.

30. Підпункт x пункту 1 визначає можливість обмеження доступу з тим, щоб забезпечити конфіденційність обговорень всередині органу державної влади або ж між декількома органами державної влади під час внутрішнього процесу підготовки питання. Таке обмеження може, зокрема, стосуватись конфіденційного характеру документів, вироблених урядом. Термін «питання» є досить широким, і він охоплює всі види справ, що розглядаються органами державної влади, тобто, йдеться як про окремі індивідуальні випадки, так і про процес вироблення політичних рішень.

31. В пункті 2 висловлені два важливі принципи – принцип оцінювання ризику шкоди («harm test») та принцип встановлення балансу між інтересом громадськості у доступі до офіційних документів та інтересу, що захищається обмеженнями. Якщо доступ громадськості до офіційного документу жодним чином не загрожує інтересам, які перераховані в пункті 1, доступ до цього документу не повинен бути обмеженим. Якщо доступ громадськості до документу може загрозувати якомусь із цих інтересів, документ все ж повинен бути відкритим, якщо інтерес громадськості отримати доступ до цього документу переважає над інтересом, що захищається.

32. Оцінювання ризику шкоди та «зважування інтересів» може здійснюватись окремо в кожному окремому випадку або ж може бути визначене законодавцем у такий самий спосіб, як це було зроблено з визначеними обмеженнями. У законодавстві, наприклад, можуть бути передбачені різні умови оцінювання ризику шкоди. Ці умови можуть бути сформульовані у вигляді пропозицій на користь або проти збереження таємниці або невідповідності таємниці у випадках, коли йдеться про надзвичайно «делікатну» інформацію. Коли такі умови передбачені в законодавстві, органи державної влади повинні забезпечити, щоб умови, що містяться в положеннях про конфіденційність, були дотримані у випадках, коли ці органи отримують запит про доступ до таких офіційних документів.

33. В окремих державах-членах документи набувають публічного характеру, навіть коли інтерес, що захищається, не переважає над громадським інтересом, який пов'язаний з нерозголошенням інформації. Такий підхід є несумісним з цією рекомендацією.

34. Пункт 3 містить нагадування про обов'язок держав-членів встановити граничні часові строки, протягом яких діє обмеження на доступ. Відповідно, документи мають бути доступними по спливу такого визначеного проміжку

часу. Строк обмеження повинен також бути пропорційним меті, якої намагаються досягнути, наприклад, захисту інших прав та законних інтересів.

35. Стосовно документів, які визначаються як конфіденційні, секретні або надзвичайно секретні, органи державної влади повинні забезпечити, щоб вони стали доступними, як тільки обставини дозволять це зробити, або ж, якщо законом встановлено часовий строк їхньої конфіденційності, відразу ж по спливу такого строку. В окремих країнах закон вимагає регулярного перегляду конфіденційного характеру інформації. В інших країнах такий перегляд відбувається у випадках, коли робиться запит про доступ до інформації.

### **VI. Запити про доступ до офіційних документів**

---

36. Особа, яка звертається із запитом про офіційний документ, не зобов'язана пояснювати причини, через які вона бажає отримати доступ до офіційного документу. Ця ідея вже була вміщена в Рекомендації № R(81)19 про доступ до інформації, яка знаходиться в розпорядженні органів державної влади.

37. В пункті 2 державам-членам рекомендується звести формальності до мінімуму. В окремих державах-членах запити повинні бути в письмовому вигляді, в інших вони можуть бути зроблені усно. В окремих державах-членах заявник має право подавати анонімний запит. Однак ця рекомендація не зобов'язує держави-члени надавати заявникам таке право.

### **VII. Процедура розгляду заяв про доступ до офіційних документів**

---

38. В пункті 1 рекомендується, щоб будь-який орган державної влади, в розпорядженні якого перебуває офіційний документ, по можливості в найкоротший термін розглянув запит про доступ до цього документу. Допоки рішення ще не є ухвалене, орган державної влади може контактувати з джерелом документу, про який робиться запит. Орган державної влади, в розпорядженні якого перебуває офіційний документ, не повинен примушувати заявника звертатись з новою заявою до органу державної влади, що є джерелом документу, про який робиться запит.

39. Недискримінаційне надання послуг та ефективність у випадку звернення кожного заявника, на що очікують від усіх органів державної влади, відображаються, зокрема, в швидкості обробки запиту та в бажанні співпрацювати з заявником у випадках, коли відповідь на запит є складною. З цієї



точки зору текст даної рекомендації є більш далекосяжним, ніж Рекомендація № R(81)19 про доступ до інформації, яка знаходиться в розпорядженні органів державної влади, яка обмежується визначенням того, що кожен запит має бути розглянутий протягом розумного строку.

40. В пункті 2 йдеться про недискримінаційний підхід до запитів, як це вже було відзначено і в Рекомендації № R(81)19. Слід уникати дискримінаційного підходу або ж суб'єктивного відбору заяв. Заяви слід розглядати, застосовуючи об'єктивні критерії і на засадах рівноправності. Органи державної влади, в розпорядженні яких знаходяться документи, повинні пам'ятати про вимоги додаткового протоколу № 12 до Європейської конвенції з прав людини (заборона дискримінації), який було відкрито для підписання державами-членами 4 листопада 2000 року. Цей протокол, в цілому, розширює межі застосування статті 14 (недискримінаційний підхід) Конвенції. Як правило, запити повинні розглядатись в порядку їх надходження.

41. Всі запити повинні бути розглянуті по-можливості якнайшвидше. Органи державної влади повинні завжди повідомляти заявника про свою згоду чи незгоду надати документ. Окрім цього, в разі позитивної відповіді, держави-члени повинні забезпечити, щоб надання документу здійснювалось без затримок. Після виконання мінімальних за обсягом формальних вимог та швидкого розгляду заяви рішення має бути виконане без затримки. Коли ж затримки уникнути неможливо, органи державної влади повинні поінформувати про це заявника.

42. В пунктах 4 та 5 рекомендується співробітничати із заявником, і ці пункти набувають особливого значення у випадках, коли заявник є інвалідом, неграмотним, безпритульним і т. п. Межі добровільного співробітництва залежать від ситуації в кожному окремому випадку. У зв'язку з цим органам державної влади надається певне поле розсуду, однак вони повинні бути максимально ефективними. Окрім цього, в окремих випадках, коли заявник (інвалід, неграмотна людина, літня або маргіналізована особа, іноземець, який слабо володіє мовою або ж зовсім не володіє нею і т. п.) не в змозі самостійно зрозуміти основний зміст документу, який йому надається, органи державної влади можуть передбачити можливість, де це є можливим і раціональним, надавати допомогу з тим, щоб досягти такого розуміння. Окрім того, в окремих ситуаціях така допомога відповідатиме побажанням, що висловлені Комітетом міністрів в Рекомендації № R(93)1 стосовно ефективного доступу до правової системи та до правосуддя осіб, які перебувають в стані крайнього зuboжіння. Така допомога у досягненні розуміння змісту документу не накла-

дає зобов'язання перекладати документи. Вона так само не передбачає надання детальної технічної (наприклад, юридичної) консультації.

43. В пункті 6 рекомендується, щоб держави-члени задовольняли кожен запит щодо доступу, якщо тільки такий запит не є вочевидь безпідставним (наприклад, якщо запит є дуже неконкретним або ж вимагає значних зусиль в процесі розшуку, коли він стосується дуже широкої області або дуже великої кількості документів). Коли запит є вочевидь некоректним (систематичні та у великій кількості запити, що робляться з метою завадити нормальній роботі адміністрації, надокучливе повторювання одним і тим же заявником запиту про один і той же документ), в такому запиті може бути відмовлено.

44. Пункт 7 базується на Рекомендації № R(81)19 про доступ до інформації, яка знаходиться в розпорядженні органів державної влади, і в ньому рекомендується, щоб органи державної влади мотивували відмову у доступі до інформації, за винятком окремих виняткових випадків, коли таке мотивування зробить відкритою інформацію, доступ до якої обмежується відповідно до принципу IV.

### **VIII. Форми доступу до офіційних документів**

---

45. Існують різні форми доступу до документів: ознайомлення з оригіналом або отримання копії документу, або ж поєднання обох цих форм. Заявник має сам визначити, якій формі доступу він віддає перевагу. Орган державної влади, наскільки це видається можливим, повинен враховувати таке побажання. Однак в окремих випадках це не може бути реалізованим або буде взагалі неможливим. Наприклад, може бути виправданою відмова у наданні копії документу в разі, коли відсутнє технічне обладнання (наприклад, для аудіо-, відео- чи електронних копій), якщо така форма доступу вимагає нераціонального збільшення витрат, якщо вона може становити загрозу порушення права на інтелектуальну власність або ж давати можливість незаконного використання документу. Відмова у безпосередньому доступі до документу може бути виправдана, коли оригінал документу є в поганому фізичному стані (такий, що руйнується). Окрім цього, обставини можуть бути пов'язані з такими умовами ознайомлення з документом на місці, як години, коли документ може бути відкритий, або велика кількість осіб, які можуть звернутись одночасно із запитом про один і той же документ. Знову ж таки у зв'язку із цим важливим є, щоб органи державної влади засвідчували свій дух відкритості, відкриваючи населенню доступ до своїх офісів.

46. Якщо обмеження стосується лише частини інформації, що міститься в документі, то інша частина документу, як правило, повинна бути надана для ознайомлення з нею. Має бути чітко вказано, в якому місці і в якому обсязі інформація була вилучена. Якщо документ знаходиться на паперовому носії, вилучення фрагментів інформації може бути здійснене в результаті закриття частин тексту, до яких застосовується обмеження. Якщо документ знаходиться на електронних носіях, то в копії цього документу мають бути чіткі пояснення з тим, щоб було зрозуміло, які ж саме частини тексту були вилучені, це може бути, зроблено, наприклад, шляхом залишення порожніх місць в документі. Окрім цього, часткове оприлюднення документу не повинно бути зроблено таким чином, щоб це могло розкрити інформацію, яка захищається обмеженнями.

47. В пункті 3 вказується, що доступ може бути наданий і через направлення особи, яка звертається із запитом, до альтернативних джерел, якими можна легко скористатись. Наприклад, якщо документ опублікований в Інтернет, органи державної влади можуть вказати заявникові на такий варіант в разі, коли заявникові нескладно скористатись з послуг Інтернет. Питання про те, чи «легко можна скористатись» документом, має визначатись окремо в кожному конкретному випадку. Те, що одна особа може легко отримати, для іншої особи не обов'язково є таким же легким. Важливим фактором може бути індивідуальна ситуація заявника (наприклад, коли заявник є інвалідом, неосвіченим, бездомним або ж географічно віддалений від органу державної влади, в розпорядженні якого перебуває офіційний документ, про який зроблено запит). Ситуація в країні з доступом до інформації (наприклад, через мережу Інтернет) може також бути фактором, який слід враховувати.

48. Якщо в доступі до документу відмовлено, то органи державної влади можуть надати стислий зміст (резюме) документу.

49. В окремих випадках особа просто зацікавлена в певній інформації і хоче отримати її в усному вигляді або ж в стислому вигляді в письмовій формі. Державам рекомендується надавати послуги такого типу, однак це не належить до поля дії цієї рекомендації.

## **IX. Оплата за доступ до офіційних документів**

---

50. Для того, щоб спростити доступ до відкритої для громадськості інформації, ознайомлення на місці з офіційним документом повинне бути, в принципі, безкоштовним. Однак, органи державної влади можуть вимагати від

заявника оплатити вартість розшуку документів, зокрема, у випадках, коли запит є значним за обсягом або ж тягне за собою значну кількість роботи, що її має виконати орган державної влади. Розмір оплати не повинен перевищувати реальної вартості затрат, які були зроблені органом державної влади.

51. Коли йдеться про копії документів, відповідно до пункту 2, то вартість їх виготовлення може бути перекладена на заявника, однак органи державної влади не повинні отримувати від цього ніякого прибутку; ціна повинна бути розумною, зведеною до мінімуму і не повинна перевищувати дійсних витрат з боку органів державної влади. Встановлення обмеження на ціну, яку органам державної влади дозволяється встановлювати відповідно до законодавства про доступ до офіційних документів, не перешкоджає органам державної влади виготовляти документи для комерційних цілей та продавати їх за ринковими цінами.

## X. Процедура перегляду

---

52. В цій статті вміщено два принципи. Передовсім, заявник повинен мати право на процедуру перегляду в судовому порядку або ж в іншій незалежній та неупередженій встановленій законом інстанції. Окрім цього, заявник повинен мати доступ до швидкої та недорогої процедури перегляду. Мова може йти про перегляд якимсь органом державної влади або ж незалежним органом. У зв'язку з цим важливо відзначити, що в деяких національних системах процедура внутрішнього перегляду розглядається переважно як звертання до судових інстанцій або ж до інших незалежних процедур розгляду скарг. В окремих державах-членах відмову або порушення процедур з цих питань можна також оскаржити до омбудсмана чи до органу або структури, які покликані виступати посередниками у розв'язанні суперечок («медіатори»).

## XI. Додаткові заходи

---

53. У згаданій вище Рекомендації № R(81)19 про доступ до інформації, яка знаходиться в розпорядженні органів державної влади, визначається, що для забезпечення доступу до такої інформації мають бути запроваджені ефективні та відповідні засоби. Принцип X даної рекомендації відображає ідею, що висловлена в пункті ві. преамбули, згідно з яким органи державної влади повинні взяти на себе зобов'язання проводити активну комунікативну політику та, відповідно, встановити систему підтримки.

54. Для того, щоб мати змогу скористатись своїми правами на доступ до інформації, необхідно, щоб заявники знали про такі права. Тому в пункті 1 принципу X висловлена рекомендація державам-членам вжити необхідних кроків з тим, щоб інформувати громадськість про її права. Подібна інформація може надаватись громадськості у вигляді друкованих матеріалів, бути вміщена на електронних носіях або ж вміститись у встановлених з цією метою інформаційних центрах.

55. Окрім того, з метою забезпечити легкий доступ до офіційних документів органи державної влади повинні створити необхідні матеріальні умови (відповідне технічне обладнання, включно з використанням нових інформаційних та комунікаційних технологій; належним чином обладнані приміщення). В кожному випадку органи державної влади повинні забезпечити збереження та безпеку оригіналів документів. Вони можуть також створити підрозділ для зовнішніх контактів в структурі відповідної служби в адміністративній системі та надавати координати цього підрозділу, який сприятиме полегшенню доступу до документів такої служби.

56. В підпункті ii пункту 2 зроблене посилання на питання, які пов'язані зі збереженням та знищенням офіційних документів. Збереження, як правило, вимагає передачу офіційних документів до архівів. У зв'язку із цим існує нагальна потреба в чіткому врегулюванню цих питань.

57. Для того, щоб громадськість знала, які документи знаходяться в розпорядженні органів державної влади, в підпункті iii пункту 2 вказується, що органи державної влади повинні надавати інформацію щодо проблематики або діяльності, які належать до їхньої компетенції. Одним із способів для досягнення цього є вироблення переліку або реєстру документів, що знаходяться в їхньому розпорядженні, та їх оприлюднення. Це також полегшить розшук документів, про які робиться запит. Органи державної влади під час ухвалення рішення про те, який вид інформації включати до цих списків або реєстрів, повинні також враховувати потребу захисту законних інтересів.

## **XII. Інформація, яка оприлюднюється з ініціативи органів державної влади**

---

58. Цей останній принцип різниться від інших в тому сенсі, що в ньому йдеться про ініціативу (в оприлюдненні інформації), автором якої є органи державної влади, тоді як в інших принципах йдеться про ініціативу, що ви-

ходить від окремих осіб (які звертаються із запитом про інформацію). Метою цього принципу є не вимога до органів державної влади оприлюднити весь повний обсяг інформації, який знаходиться в їхньому розпорядженні, а заохочення їх до оприлюднення тієї інформації (наприклад, стосовно адміністративних справ, в яких йдеться про суспільні роботи), що може сприяти більш «свідомій» участі громадян в обговоренні питань, які мають важливе суспільне значення. Така участь є важливим елементом демократії та ефективності адміністративних органів. Окрім цього, факт оприлюднення інформації ще до того, як окремі заявники звертаються із запитом про неї, як виявляється, є вигідним для органів державної влади ще й тому, що їм вже не потрібно буде мати справу із такими запитом, оскільки ця інформація вже буде відкритою.

59. Органи державної влади в кожному окремому випадку є вільними у виборі найбільш відповідних засобів оприлюднення інформації (дошка оголошень, офіційні публікації, веб-сайти або інші способи, що дозволяють громадянськості легко познайомитись з інформацією).

## Додаток 4

### Структура анкет

АРХІВИ	ВЧЕНІ	НУО
0. Вступ		
1. Архівне та інше відповідне законодавство		1. Архівне законодавство
2. Архівні правила	2. Правила, умови для досліджень	
3. Національне законодавство		
4. Умови доступу	4. Умови доступу до матеріалів з відкритим доступом	Умови доступу
5. Плата		
6. Максимальний період секретності		
7. Засекречування та розсекречування	7. Доступ до матеріалів з обмеженим доступом	
8. Пошукові засоби		
9. Спеціальні дозволи		
10. Частковий доступ		
11. Відмови та оскарження	11. Оскарження	
12. Приватні архіви		
13. Проведення досліджень за кордоном		
14. Проведення досліджень у архівах наднаціональних та міжурядових організацій		

---

## Додаток 5

### Архівне та інше відповідне законодавство

Кожний елемент Додатку V побудовано наступним чином (розділ пропускається, якщо такий закон досі не був прийнятий або такий закон наразі не готується):

#### 1. Закон про архіви

---

- 1.1** Повна назва мовою оригіналу
- 1.2** Повна назва російською мовою
- 1.3a** Дата прийняття
- 1.3b** Дата набуття чинності
- 1.3c** Дата внесення виправлень
- 1.4** Новий Закон або зміни, що готуються
- 1C/E** Коментарі та пояснення

#### 2. Закон про архіви колишніх спецслужб

---

- 2.1** Повна назва мовою оригіналу
- 2.2** Повна назва російською мовою
- 2.3a** Дата прийняття
- 2.3b** Дата набуття чинності
- 2.3c** Дата внесення виправлень
- 2.4** Новий Закон або зміни, що готуються
- 2C/E** Коментарі та пояснення



### **3. Закон про свободу інформації**

---

- 3.1** Повна назва мовою оригіналу
- 3.2** Повна назва російською мовою
- 3.3a** Дата прийняття
- 3.3b** Дата набуття чинності
- 3.3c** Дата внесення виправлень
- 3.4** Новий Закон або зміни, що готуються
- 3C/E** Коментарі та пояснення

### **4. Закон про державну таємницю**

---

- 4.1** Повна назва мовою оригіналу
- 4.2** Повна назва російською мовою
- 4.3a** Дата прийняття
- 4.3b** Дата набуття чинності
- 4.3c** Дата внесення виправлень
- 4.4** Новий Закон або зміни, що готуються
- 4C/E** Коментарі та пояснення

### **5. Закон про захист даних**

---

- 5.1** Повна назва мовою оригіналу
- 5.2** Повна назва російською мовою
- 5.3a** Дата прийняття
- 5.3b** Дата набуття чинності
- 5.3c** Дата внесення виправлень
- 5.4** Новий Закон або зміни, що готуються
- 5C/E** Коментарі та пояснення

### **6. Закон про авторське право**

---

- 6.1** Повна назва мовою оригіналу
- 6.2** Повна назва російською мовою
- 6.3a** Дата прийняття
- 6.3b** Дата набуття чинності

**6.3с** Дата внесення виправлень

**6.4** Новий Закон або зміни, що готуються

**6С/Е** Коментарі та пояснення

**Інші відповідні закони** мають номери від 7 й далі.

Терміни прийняття та набуття чинності нормативних актів наведені за формою день/місяць/рік.

\* \* \*

## Австрія<sup>7</sup>

**1. Закон про архіви 1.1:** *Bundesgesetz über die Sicherung, Aufbewahrung und Nutzung von Archivgut des Bundes — Bundesarchivgesetz* **1.2:** Федеральний Закон про архіви **1.3a:** 17/08/1999 **1.3b:** 01/01/2000.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** дані відсутні

**3. Закон про свободу інформації** дані відсутні

**4. Закон про державну таємницю 4.1:** *Bundesgesetz über die Umsetzung völkerrechtlicher Verpflichtungen zur sicheren Verwendung von Informationen (Informationssicherheitsgesetz)* **4.2:** Закон про безпеку та секретну інформацію **4.3a:** 15/01/2002 **4.3b:** 15/01/2002.

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Bundesgesetz über den Schutz personenbezogener Daten (Datenschutzgesetz 2000 — DSGVO 2000)* **5.2:** Закон про захист даних 2000 **5.3a:** 17/08/1999 **5.3b:** 01/01/2000.

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Urheberrechtsgesetz-Novelle 2003* **6.2:** Закон про авторське право 2003 **6.3a:** 06/06/2003 **6.3b:** 01/07/2003.

**7. Інші закони 7.1:** *Bundesgesetz, mit welchem das Bundesgesetz betreffend Beschränkungen in der Verfügung über Gegenstände von geschichtlicher, künstlerischer oder kultureller Bedeutung (Denkmalschutzgesetz — DMSG) geändert wird* **7.2:** Закон про захист пам'яток (Версія 19/08/1999) **7.3a:** 19/08/1999 **7.3b:** 19/08/1999.

## Азербайджан\*

**1. Закон про архіви 1.1:** «*Milli arxiv fondu haqqında*» *Azərbaycan Respublikasının Qanunu* **1.2:** Закон про національні архівні фонди Республіки Азербайджан

---

<sup>7</sup> Архівні органи країн, помічених зірочкою (\*), надали оновлену інформацію станом на 2010 рік на прохання редакторів.

байджан **1.3:** 27/07/1999 **1.3с:** 23 грудня 2005 р.; Внесені зміни до статті 16, 20 жовтня 2006 р.; Внесені доповнення до статті 16 29 грудня 2005 р.; — Слово «пенітенціарний» було додане до статті 8 28 квітня 2009р.; Слова «закордонних справ» були додані до статті 8.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** відповіді немає

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** «*Informasiya, informasiyalashdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında*» Qanun **3.2:** Закон про інформацію та захист інформації **3.3:** 04/07/2001.

**4. Закон про секретність 4.1:** «*Dövlät sirri haqqında*» Qanun **4.2:** Закон про секретність **4.3:** 17/01/1997.

**5. Закон про захист даних** відповіді немає

**6. Закон об авторском праве 6.1:** «*Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında*» Qanun **6.2:** Закон про авторське право **6.3:** 05/06/1996.

#### Албанія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Ligji nr. 9154, datë 06.11.2003 "Për Arkivat"* **1.2:** Закон № 9154 від 06.11.2003 «Про архіви» **1.3:** 06/11/2003.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** *Ligji Nr. 10034, datë 22.12.2008 «Për pastërtinë e figurës së funksionarëve të lartë të administratës publike dhe të të zgjedhurve*» **1.2:** Закон № 10034 від 22.12.2008 «Про чистоту іміджу посадових осіб та виборних органів» **2.3:** 22/12/2008.

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Ligji për shtypin; Ligji për informim* **3.2:** Закон про пресу, Закон про інформацію **3.3:** 21/10/1998.

**4. Закон про секретність 4.1:** *Ligji për informacionin e klasifikuar sekret shtetëror, Ndryshuar me ligjin nr. 9541, datë 22.05.2006* **4.2:** Закон про інформацію, що класифікується як державна таємниця, зміни внесені Законом №9541 від 22.05.2006 **4.3a:** 13/02/1999 **4.3с:** 22/05/06.

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Ligji nr. 9887, date 10.03.2008 «Për mbrojtjen e të dhënave personale»* **5.2:** Закон № 9887 від 10.03.2008 «Про захист персональних даних» **5.3:** 10/03/2008.

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Ligji për të drejtën e autorit, Ndryshuar me ligjat nr. 9380, date 28.04.2005 dhe nr.9934, date 26.06.2008 «Për të drejtën e autorit dhe të drejta të tjera të lidhura me të»* **6.2:** Закон про авторське право; зміни внесені Законами № 9380 від 28.04.2005 та № 9934 від 26.06.2008 «До Закону про авторське право та інші суміжні права». **6.3:** 19/05/1992 **6.3с:** 28/04/2005; 26/06/2008.

## Андорра\*

**1. Закон об архивах 1.1:** *Llei del reglament dels Arxius Nacionals d'Andorra*  
**1.2:** Закон про національні Архіви Андорри **1.3a:** 25/12/1975 **1.3b:** 25/12/1975  
**1.3c:** *Reglament de l'Arxiu Nacional d'Andorra* (Регламент Національних Архівів Андорри) 06/04/2005; *Reglament d'organització i funcionament del Sistema d'Arxius i de l'Àrea d'Arxius del Govern d'Andorra* (Постанова про організацію та функціонування архівної системи та Архівного Департаменту Уряду Андорри) 06/04/2005; *Reglament de transferències de documents del Govern* (Постанова про передачу урядових документів) 15/09/2010 **1.4:** ДА **1C/E:** Закон про архіви, що регулює прямий доступ до документів, які знаходяться у стадії підготовки.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** відомості відсутні

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Codi de l'Administració* **3.2:** Адміністративний Кодекс **3.3a:** 29/03/1989 **3.3b:** 11/04/1989.

**4. Закон про секретність 4.1:** *Llei del Govern* **4.2:** Закон про Уряд **4.3a:** 15/12/2000 **4.3b:** 11/01/2001.

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Llei de protecció de dates* **5.2:** Закон про захист персональних даних **5.3a:** 18/12/2003 **5.3b:** 11/02/2004 **5C/E:** *Accord pour la protection des personnes par rapport au processus d'automatisation des données de caractère personnel, fait à Strasbourg le 28 janvier 1981, et au Protocole additionnel de l'Accord pour la protection des personnes par rapport au processus d'automatisation des données de caractère personnel relatif aux autorités de contrôle et les flux transfrontaliers de données, fait à Strasbourg le 8 novembre 2001*, 18/10/2007; ратифікований 01/07/2008

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Llei sobre drets d'autor i drets veïns*  
**6.2:** Закон про авторське право та суміжні права **6.3a:** 10/06/1999 **6.3b:** 07/07/1999 **6.4:** ДА **6C/E:** *Loi de constitution de la Société de Gestion Collective des Droits d'auteur et Droits voisins, de la Principauté d'Andorre.*

## Вірменія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** Про архівну справу **1.3:** 08/06/2004.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** відповіді немає

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** Про свободу інформації **3.3:** 24/09/2003 **3.4:** Підготовка поправки 04/12/2009, ще не погоджений

**4. Закон про секретність 4.1:** Про державну та службову таємницю **4.3:** 03/12/1996 **4.3c:** 20/03/2002.

**5. Закон про захист даних 5.1:** Про карту соціального забезпечення **5.3:** 24/09/2003 **5.3c:** 23/05/2006; 22/02/2007

**6. Закон про авторське право 6.1:** Про авторське право та суміжні права **6.3a:** 15/06/2006

### Білорусь\*

**1. Закон про архіви 1.1:** Про національний архівний фонд та архіви Республіки Білорусь **1.3:** 06/10/1994 **1.3с:** 06/01/1999 **1.4:** Підготовлений проект Закону Республіки Білорусь «Про архівну справу в Республіці Білорусь»

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** відповіді немає

**3. Закон про свободу інформації** відповіді немає

**4. Закон про секретність 4.1:** Про державні таємниці **4.3:** 19/07/2010 **4.3с:** 05/02/2011

**5. Закон про захист даних** відповіді немає

**6. Закон про авторське право 6.1:** Про авторське право та суміжні права **6.3:** 16/05/1996 **6.3с:** 11/08/1998; 04/01/2003; 14/07/2008

### Бельгія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Archiefwet/Loi relative aux archives* **1.2:** Закон про архіви **1.3a:** 24/06/1955 **1.3b:** 12/08/1955 **1.3с:** 06/05/2009 **1C/E:** Законом від 6 травня 2009, частина 9, глава 3, розділ 2, статті 126-132 (*Belgian Official Journal*, 19 травня 2009 року) внесені зміни до деяких статей Закону про архіви 26/06/1955. Основною метою поправок є: 1. Поліпшення та зміцнення виконання обов'язків державними архівами та десятьма федеральними науковими закладами, які підпорядковані Федеральному управлінню з науки; 2. Забезпечення тривалого збереження цінних архівів із наданням Королю права вводити мінімальні стандарти якості щодо належного зберігання, сортування й доступності архівів; 3. Підтримка наукових досліджень шляхом зменшення строку обов'язкової передачі архівів культурного та історичного значення або архівів, що мають величезне значення для правових досліджень, зі 100 до 30 років; 4. Стимулювання відкритості урядової інформації; 5. Забезпечення того, аби передані архіви якнайшвидше ставали доступними для досліджень шляхом застосування умов, що введені Королем.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** відповіді немає

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Wet betreffende de openbaarheid van bestuur / Loi relative à la publicité de l'administration* **3.2:** Закон про свободу інформації **3.3a:** 11/04/1994 **3.3b:** 01/07/1994 **3.3с:** 25/06/1998, 26/06/2000. 05/08/2006, 07/03/2007, 04/02/2010 **3C/E:**

Цей закон розповсюджується на адміністративні документи федеральних органів влади. Влади громад та регіонів видали аналогічні укази та постанови. Доступ до документів особистого характеру (таким, що містять оцінки фізичних осіб, які ідентифікуються) обмежений, а також існують обмеження за існування виключних мотивів, таких як порушення недоторканності приватного життя (див. також закон від 7/03/2007, пов'язаний із виконанням Директиви 2003/98/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17/10/2003 про повторне використання інформації громадського сектору).

**4. Закон про секретність 4.1:** *Wet betreffende de classificatie en de veiligheidsmachtigingen, veiligheidsattesten en veiligheidsadviezen / Loi relative à la classifications et aux habilitations, attestations et avis de sécurité* **4.2:** Закон про засекречування та безпеку **4.3a:** 11/12/1998 **4.3b:** 07/05/1999 (деякі статті набули чинності пізніше) **4.3c:** 07/07/2002; 17/01/2003; 03/05/2005; 18/10/2006; 30/12/2009; 04/02/2010 **4C/E:** Цей закон регулює засекречування та розсекречування, захист інформації, документів, даних та матеріалів, та визначає, які органи та особи можуть встановлювати рівень секретності. До цього закону було внесено чимало поправок законом від 04.02.2010 щодо спеціальних інформаційних методів.

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens / Loi relative à la protection de la vie privée à l'égard des traitements de données à caractère personnel* **5.2:** Закон про захист особистого життя **5.3a:** 08/12/1992 **5.3b:** 18/03/1993 (деякі статті набули чинності пізніше) **5.3c:** 22/07/1993, 30/06/1994, 11/12/1998, 08/08/1997, 22/08/2002, 24/12/2002, 26/2/2003, 05/08/2003, 03/05/2005, 23/12/2005, 27/03/2006, 10/07/2006, 27/12/2006, 23/05/2007 **5C/E:** Указ Короля від 13 лютого 2001 про застосування закону від 8 грудня 1992 року про захист особистого життя щодо обробки персональних даних стосується подальшої обробки персональних даних в історичних, статистичних або наукових цілях. Це важливо для інтелектуального управління архівами й для того, аби зробити їх доступними. Консультації з цього питання були також проведені з Комісією із захисту приватного життя.

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten / Loi relative au droit d'auteur et aux droits voisins* **6.2:** Закон про авторське право та суміжні права **6.3a:** 30/06/1994 **6.3b:** 01/08/1994 **6.3c:** 22/05/2005, 04/12/2006, 09/05/2007, 10/05/2007, 15/05/2007, 02/08/2007, 08/06/2008, 22/12/2008, 06/05/2009, 10/12/2009, 30/12/2009. **6C/E:** Закон від 22/05/2005 або «Нове авторське право» є втіленням у бельгійському праві Єв-

ропейської директиви 2001/29/ЕЕС від 22/05/2001 про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав у інформаційному суспільстві.

**7. Інші закони 7.2:** Закон від 16 березня 1803 року за Французьким республіканським календарем про нотаріальну службу **7.3a** 16/03/1803 **7.3c** 04/05/1999 **7C/E:** У Статті 62 Закону від 16 березня 1803 року за Французьким республіканським календарем, до якої були внесені зміни 04/05/1999, зокрема, зазначено: «Володар протоколів, таблиць, довідників нотаріальних актів, яким понад п'ятдесят років, може передавати їх для збереження до державного архіву провінції чи адміністративного округу, де він працює. Передача документів, яким понад п'ятдесят років, є обов'язковою за виключенням випадків, коли звільнення від цього обов'язку надається Національним Архівариусом після надання мотивованого запиту. Ці документи є доступними для вільного ознайомлення після спливу ста років, за виключенням випадків, коли більш ранній доступ надається Міністерством юстиції або його уповноваженим представником».

**8.1:** *Koninklijk besluit betreffende het recht op toegang tot de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister en betreffende het recht op verbetering van deze registers / Arrêté royal relatif au droit d'accès aux registres de la population et au registre des étrangers ainsi qu'au droit de rectification desdits registres* **8.3a:** 16/07/1992 **8.3b:** 01/11/1992 **8.3c:** 17/05/1999 **8C/E:** Будь-яка особа, зареєстрована в реєстрах, передбачених статтями 1 і 2 Королівського указу від 16 липня 1992 року про реєстри населення й реєстри іноземців, має право на одержання інформації про себе, що міститься в цих реєстрах, без пред'явлення конкретних причин. Право на доступ до реєстрів також належить законним представникам або уповноваженим представникам такої особи.

**9.1:** *Koninklijk besluit betreffende het verkrijgen van informatie uit de bevolkingsregisters en uit het vreemdelingenregister / Arrêté royal relatif à la communication des informations contenues dans les registres de la population et dans le registre des étrangers* **9.3a:** 16/07/1992 **9.3b:** 01/11/1992 **9.3c:** 02/07/1993, 12/06/1996, 05/09/1996, 30/12/1999, 22/4/2005 **9.4:** ТАК **9C/E** Ознайомлення із цими реєстрами заборонено приватним особам.

## Болгарія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** Закон за Националния архивен фонд **1.2:** Закон про національні архівні фонди **1.3a:** 29/06/2007 **1.3b:** 13/07/2007 **1.3c:** *Державна газета* 19 від 13/03/2009, *ДГ* 42 від 5/06/2009, *ДГ* 78 від 2/10/2009, *ДГ* 20/11/2009, *ДГ* від 93 24/11/ 2009 **1.4:** ТАК

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** Закон за достъп і разкриття на документите й за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност і разузнавателните служби на Българската народна армія **2.2:** Закон про достъп і розкриття документів, і оголошення належності болгарських громадян до органів державної безпеки й розвідувальних служб Болгарської народної армії **2.3a:** 06/12/2006 **2.3b:** Державна газета 102 від 19/12/2006 **2.3c:** ДГ 41 від 22/05/ 2007, ДГ 57 від 13/07/ 2007, ДГ 109 від 20/12/2007, ДГ 69 від 5/08/2008, ДГ 25 від 3/04/2009, ДГ 35 від 12/05/ 2009, ДГ 42 від 5/06/ 2009, ДГ 82 від 16/10/ 2009, ДГ 93 від 24/11/2009

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** Закон за достъп до обществена та інформація **3.2:** Закон про достъп до суспільної інформації **3.3a:** 22/06/2000 **3.3b:** 7/07/2000 ДГ 55 **3.3c:** ДГ 45 від 30/04/ 2002, ДГ 103 від 23/12/ 2005, ДГ 24 від 21/03/ 2006, ДГ 30 від 11/04/2006, ДГ 59 від 21/07/2006, ДГ 49 від 19/06/2007, ДГ 57 від 13/07/ 2007, ДГ 104 від 5/12/ 2008

**4. Закон про таємність 4.1:** Закон за захист на класифицираната інформація **4.2:** Закон про захист секретної інформації **4.3a:** 24/04/ 2002 **4.3b:** ДГ 45 від 30/04/2002 **4.3c:** ДГ 5 від 17/01/ 2003, ДГ 31 від 4/04/ 2003, ДГ 52 від 18/06/ 2004, ДГ 55 від 25/06/ 2004, ДГ 89 від 12/10/ 2004, ДГ 17 від 24/02/2006, ДГ 82 від 10/10/2006, ДГ 46 від 12/06/2007, ДГ 57 від 13/07/2007, ДГ 95 від 20/11/ 2007, ДГ 109 від 20/12/2007, ДГ 36 від 4/04/ 2008, ДГ 66 від 25/07/ 2008, ДГ 69 від 5/08/ 2008, ДГ 109 від 23/12/2008, ДГ 35 від 12/05/2009, ДГ 42 від 5/06/2009, ДГ 82 від 16/10/2009, ДГ 93 від 24/11/2009.

**5. Закон про захист даних 5.1:** Закон за Захист на личните данни **5.2:** Закон про захист персональних даних **5.3a:** 01/01/2002 **5.3b:** 1/01/2002 ДГ 1 від 4/01/2002 **5.3c:** ДГ 70 від 10/08/ 2004, ДГ 93 від 19/10/ 2004, ДГ 43 від 20/05/ 2005, ДГ 103 від 23/12/ 2005, ДГ 30 від 11/04/ 2006, ДГ 91 від 10/11/2006, ДГ 57 від 13/07/ 2007, ДГ 42 від 5/06/ 2009.

**6. Закон про авторське право 6.1:** Закон за авторското право й зрідните му права **6.2:** Закон про авторське право й суміжні права **6.3a:** 09/06/1993 **6.3b:** 1/08/1993 **6.3c:** ДГ 63 від 5/08/1994, ДГ 10 від 27/01/1998, ДГ 28 від 4/04/2000, ДГ 107 від 28/12/ 2000, ДГ 77 від 9/08/2002, ДГ 28 від 1/04/ 2005, ДГ 43 від 20/05/ 2005, ДГ 74 від 13/09/2005, ДГ 99 від 9/12/2005, ДГ 105 від 29/12/2005, SG 29 від 7/04/ 2006, ДГ 30 від 11.04/2006, ДГ 73 від 5/09/2006, ДГ 59 від 20/07/ 2007, ДГ 12 від 13/02/2009, ДГ 32 від /28/04/ 2009

**7. Інші закони 7.1:** Закон за електронния документ і електронния подпис **7.2:** Закон про електронні документи й електронний підпис **7.3a:**



22/03/2001 **7.3b:** 6/10/2001 **7.3c:** ДГ 34 від 6/04/ 2001, ДГ 112 від 29/12/2001, ДГ 30 від 11/04/2006, ДГ 34 від 25/04/ 2006, ДГ 38 від 11/05/2007

**8.1:** Закон за електронното керування **8.2:** Закон про електронне управління **8.3a:** 31/05/2007 **8.3b:** 13/06/2008

NB. «Державна газета» (ДГ) — національний офіційний журнал, що публікує закони, постанови тощо. Загалом, закони набувають чинності з дати їхньої публікації в «Державній газеті».

### Боснія й Герцеговина\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Zakon o arhivskoj građi i Arhivu Bosne i Hercegovine* («*Službeni glasnik BiH*» br. 16/01) **1.2:** Закон про записи й архіви Боснії й Герцеговини **1.3:** 2001 **1.4:** Новий Закон про записи й архіви Боснії й Герцеговини перебуває в стадії підготовки.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Izmjene i dopune Zakona o slobodi pristupa informacijama* («*Službeni glasnik BiH*» 45/06 i 102/09) **3.2:** Зміни й доповнення до Закону про свободу доступу до даних і інформації в Боснії й Герцеговині **3.3:** 2006, 2010.

**4. Закон про таємність** немає відповіді

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Zakon o zaštiti ličnih podataka* («*Službeni glasnik BiH*» br. 49/2006) **5.2:** Закон про захист персональних даних **5.3:** 2006

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima u BiH* («*Službeni glasnik BiH*» br. 07/02) *Izmjene i dopune Zakona* («*Službeni glasnik BiH*» br. 76/06) **6.2:** Закон про авторське право й інші відповідні закони в Боснії й Герцеговині; Зміни й доповнення до Закону про авторське право.

### Греція

**1. Закон про архіви 1.1:** *Νόμος 1946/91 «Γενικά Αρχεία του Κράτους και άλλες διατάξεις»* **1.2:** Закон № 1946/1991 про загальні державні архіви й інші положення **1.3:** 14/05/1991

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Νόμος 1599/86 «Σχέσεις κράτους πολίτη, άρθρο 16 «Δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων», Νόμος 2690/1999 «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις (άρθρο 5 Πρόσβαση σε έγγραφα)»* **3.2:** Закон 1599/1986 «Відносини між державою й громадянами», стаття 16: Право на інформацію, що міститься в урядових документах), Закон 2690/1999, стаття 5 «Доступ до документів» **3.3a:** 11/06/1986 **3.3b:** 09/03/1999

**4. Закон про таємність 4.1:** «Κανονισμός διακίνησης διαβαθμισμένων εγγράφων» **4.2:** «Ратифіковане міністерське рішення про регулювання обробки секретних документів» **4.3:** 1976

**5. Закон про захист даних 5.1:** Νόμος 2472/1997 «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» **5.2:** Закон 2472/1997 «Про захист особистості від обробки персональних даних» **5.3а:** 10/04/1997

**6. Закон про авторське право 6.1:** Νόμος 2121/1993 «Πνευματική ιδιοκτησία συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα» **6.2:** Закон 2121/1993 «Авторське право, суміжні права й питання культури»

### Данія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** Arkivloven (Lovbekendtgørelse nr. 1035 af 21. august 2007) som ændret ved lov nr. 1170 af 10. december 2008) **1.2:** Закон про архіви **1.3а:** 01/07/2003 **1.3b:** 1/01/2009 **1.3с:** 2007, 2008 **1.4:** Розглядається питання про внесення виправлень у Закон про архіви у зв'язку із прийняттям нового Закону про свободу інформації **1С / Е:** Новий Закон про свободу інформації стосується, окрім органів державного управління, також установ, що виконують державні функції, не будучи органами державного управління. Розглядається питання, чи має Закон про архіви включати у сферу своєї дії документи, створювані установами, які не є органами державного управління адміністрації, але виконують державні функції.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** Lov om offentlighed i forvaltningen (offentlighedsloven) **3.2:** FOIA **3.3:** 01/01/1971 **3.3с:** 1985 **3.4:** ТАК **3С/Е:** Новий Закон про свободу інформації буде прийнятий Парламентом у ході парламентської сесії 2010–11 р.

**4. Закон про таємність** немає відповіді

**5. Закон про захист даних 5.1:** Lov om behandling af personoplysninger (persondataloven) **5.2:** Закон про захист даних **5.3:** 01/07/2000

**6. Закон про авторське право 6.1:** Lov om ophavsret (ophavsretloven) **6.2:** Закон про авторське право **6.3:** 1995 **6.3с:** 2002, 2010.

### Іспанія

**1. Закон про архіви 1.1:** Ley 16/85, de Patrimonio Histórico Español **1.2:** Закон № 16/1985 про іспанську історичну спадщину **1.3:** 25/06/1985

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Ley 30/92, de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y del Procedimiento Administrativo Común* **3.2:** Закон № 30/1992 про правовий режим державного управління й загальної адміністративної процедури **3.3:** 26/11/1992

**4. Закон про таємність 4.1:** *Ley 9/1968, de Secretos Oficiales modificada por la Ley 48/1978* **4.2:** Закон № 9/1968 про державну таємницю, змінений законом № 48/1978 **4.3:** 05/04/1968 **4.3с:** 07/10/1978

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Ley 15/99, de Protección de Datos de Carácter Personal* **5.2:** Закон № 15/99 про захист персональних даних **5.3:** 13/12/1999

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Real Decreto Legislativo 1/1996, que aprueba el texto refundido de la Propiedad Intelectual, regularizando, aclarando y armonizando las disposiciones legales vigentes sobre la materia* **6.2:** Королівський законодавчий декрет № 1/1996, що затверджує змінений текст Закону про інтелектуальну власність, що вводить, уточнює і гармонізує діючі нормативні акти в цій сфері **6.3:** 12/04/1996 **6.4:** Так **6С/Е:** У листопаді 2002 року іспанське Міністерство освіти, культури й спорту представило перший законопроект про внесення виправлень у Королівський законодавчий декрет 1/1996. Цей документ впроваджує в іспанське законодавство Директиву ЄС 2001/29 «Авторське право й суміжні права в інформаційному суспільстві». Він також вносить зміни, пов'язані із правами інтелектуальної власності, з метою досягнення більшої прозорості й знаходження шляхів урегулювання конфліктів.

**7. Інші закони 7.1:** *Ley 5/1998, de incorporación al Derecho español de la Directiva 96/9/CE, de 11-3-1996 del Parlamento Europeo y del Consejo, sobre la protección jurídica de las bases de datos* **7.2:** Закон № 5/1998 про впровадження в іспанське законодавство Директиви 96/9/ЄС Європейського Парламенту й Ради від 11.3.1996 щодо законодавчого захисту баз даних **7.3:** 06/03/1998

## Італія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Decreto Legislativo n. 42 del 22 gennaio 2004 «Codice dei beni culturali e del paesaggio»* **1.2** Декрет від 22 січня 2004 р. № 42 «Кодекс про культурну й екологічну спадщину» **1.3с:** Законодавчий декрет від 24 березня 2006 р., № 156, Законодавчий декрет від 24 березня 2006 р., № 157, Законодавчий декрет від 26 березня 2008 р., № 62, Законодавчий декрет від 26 березня 2008 р., № 63. **1С/Е:** Так само, як законодавчий декрет 490/1999, новий закон (законодавчий декрет 42/2004) поєднує різні положення, що стосуються культурних цінностей (архівів, бібліотек, музеїв, пам'ятників, археологічних об'єктів тощо), у загальну правову базу.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** *Legge 3 agosto 2007 n. 124 Sistema di informazione per la sicurezza della Repubblica e nuova disciplina del segreto* **2.2:** Закон від 3 серпня 2007 р., № 124 «Система охорони безпеки Республіки й нові положення, що регулюють таємність» **2С/Е:** Закон 124/2007 уперше вводить набір правил, що стосуються архівів розвідслужб, і зазначає, що, врешті-решт, такі архіви повинні бути передані до Центрального державного архіву (Archivio Centrale dello Stato).

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Legge 11 febbraio 2005, n. 15 «Modifiche ed integrazioni alla legge 7 agosto 1990, n. 241, concernenti norme generali sull'azione amministrativa»* **3.2:** Закон від 11 лютого 2005 р. № 15 «Зміни й виправлення до Закону від 7 серпня 1990 р. № 241 щодо загальних норм адміністративної діяльності» **3.3:** 11/02/2005 **3С/Е:** Стаття 15 Закону 15/2005 вносить зміни до статті 22 Закону 241/1990 щодо доступу до адміністративних документів. Такий закон передбачає доступ до адміністративних документів. Однак право на доступ обмежено. Закон 241/1990 зазначає, що особа, яка запитує інформацію, повинна мати законний інтерес. Закон 15/2005 указує, що для того, щоб мати право доступу до адміністративних документів, необхідно мати прямий і конкретний інтерес у юридично значущих ситуаціях. Стаття 24 (з виправленнями, внесеними Законом 15/2005) уточнює, що ніхто не може запросити доступ до документів з метою моніторингу діяльності державної адміністрації. І приватні особи, і колективні органи (наприклад, НУО) можуть мати доступ до документів. Документи, що містять екологічну інформацію, підпадають під інші правила. Відповідно до Законодавчого декрету від 16 січня 2008 р. № 4 щодо внесення змін у Декрет 152/2006, що стосується екологічних норм (Decreto legislativo 16 gennaio 2008, n. 4 «Ulteriori disposizioni correttive ed integrative del d.lgs. 3 aprile 2006, n. 152, recante norme in materia ambientale»), стаття 3-sexies, будь-яка особа може одержати доступ до екологічної інформації без необхідності наявності законного інтересу.

**4. Закон про таємність 4.1:** *Legge 3 agosto 2007 n. 124 Sistema di informazione per la sicurezza della Repubblica e nuova disciplina del segreto* **4.2:** Закон від 3 серпня 2007 р. № 124 «Інформаційна система охорони безпеки Республіки й нові положення, що регулюють таємність» **4.3а:** 03/08/2007 **4.3с:** Закон 121/2008, Закон 102/2009 **4С/Е:** Раніше Закон про таємність існував (Закон 801/1977), але він не визначав ані правил щодо архівів, ані чіткий графік розсекречення.

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Decreto legislativo 30 giugno 2003, n. 196 «Codice in materia di protezione dei dati personali»* **5.2** Законодавчий декрет

№ 196 від 30 червня 2003 р. «Кодекс про захист персональних даних» **5.3с:** Усього 19 законів і декретів, які вносили зміни в Кодекс, були прийняті між 2004 і 2010 роками **5С/Е:** «Кодекс про захист персональних даних» 2003 р. об'єднав в один закон різні положення, що стосуються захисту персональних даних. Повний перелік норм, що стосуються захисту персональних даних, доступний на сайті Італійського Управління із захисту даних.

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Legge 248, Nuove norme di tutela del diritto d'autore* **6.2** New norms of the protection of copyright **6.3a:** 18/08/2000 **6.3с:** До італійського Закону про авторське право (Закон 633/1941) (*Legge 22 aprile 1941, n. 633 «Protezione del diritto d'autore e di altri diritti connessi al suo esercizio»*) кілька разів вносилися зміни. Зміни, які дотепер чинні, були уведений наступними законами й декретами: Закон 248/2000, Законодавчий декрет 95/2001, Законодавчий декрет 68/2003, Декрет 72/2004, Декрет 7/2005, Декрет 118/2006, Законодавчий декрет 140/2006, Закон від 9 січня 2008 р. № 2.

**7. Інші закони 7.1:** *DPR 455, Testo unico delle disposizioni legislative e regolamentari in materia di documentazione* **7.2** Єдиний звід нормативно-правових положень, що стосуються документації.

## Кіпр\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Νόμος που проνοεί για την ίδρυση και λειτουργία Κρατικού Αρχείου και για σχετικά με αυτό θέματα Ν.208/91* **1.2:** Закон про введення й функціонування державних архівів та про супутні питання 208/91 **1.3a:** 1991 **1.3b:** 1991 **1.3с:** 1995

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації** немає відповіді

**4. Закон про таємність** немає відповіді

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Ο περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) Νόμος του 2001, 138(Ι)/2001* **5.2:** Закон про обробку персональних даних (захист особистості) від 2001, 138(Ι)/2001 **5.3a:** 2001 **5.3b:** 2001 **5.3с:** 2003

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Ο περί Προστασίας Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Συγγενών Δικαιωμάτων Νόμος, 59/1976* **6.2:** Закон про захист авторського права й суміжних прав, 59/1976 **6.3a:** 1976 **6.3b:** 1976 **6.3с:** 1977, 1993, 1999, 2001, 2002, 2004, 2006, 2007

**7. Інші закони 7.1:** *Συνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας* **7.2:** Конституція Республіки Кіпр **7.3a:** 1960 **7.3b:** 1960 **7.3с:** 1989, 1996, 2002, 2006 **8.1:** Ο περί

Τύπου Νόμος, 145/1989 **8.2:** Закон про пресу 145/1989 **8.3a:** 1989 **8.3b:** 1989 **8.3c:** 2001, 2002.

### Латвія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Arhīvu likums* **1.2:** Закон про архіви **1.3a:** 03/03/2010 **1.3b:** 01/01/2011 **1C/E:** Відповідно до нового закону, існуюча архівна система Латвії, що складається з 17 установ, буде реорганізована в Національний Архів Латвії.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** *Likums «Par bijūdās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personas sadarbības fakta konstatēšanu»* **2.2:** Закон «Про зберігання й доступ до звітів колишнього Комітету державної безпеки й про перевірку фактів щодо співробітництва окремих осіб із КДБ» **2.3a:** 19/05/1994 **2.3b:** 03/06/1994 **2.3c:** 17/11/1995, 27/05/2004, 23/12/2008

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Informācijas atklātības likums* **3.2:** Закон про свободу інформації **3.3a:** 06/11/1998 **3.3b:** 20/11/1998 **3.3c:** 03/06/2003; 11/12/2003; 03/03/2004; 03/01/2006; 13/10/2006; 25/03/2009; 26/06/2009.

**4. Закон про таємність 4.1:** *Likums «Par valsts noslēpumu»* **4.2:** Закон «Про державну таємницю» **4.3a:** 29/10/1996 **4.3b:** 01/01/1997 **4.3c:** 22/04/1997; 12/12/1997; 16/06/1998; 25/03/1999; 30/06/2000; 21/12/2001; 20/11/2002; 07/01/2004; 17/03/2004; 16/06/2004; 01/04/2005; 30/05/2006; 01/02/2007; 10/04/2007; 04/06/2008; 30/12/2009

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Fizisko personu datu aizsardzības likums* **5.2:** Закон про захист персональних даних **5.3a:** 03/03/2000 **5.3b:** 06/04/2000 **5.3c:** 13/11/2002; 29/12/2006; 15/03/2007; 05/03/2008; 19/06/2009; 19/05/2010.

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Autortiesību likums* **6.2:** Закон про авторське право **6.3a:** 06/04/2000 **6.3b:** 11/05/2000 **6.3c:** 21/03/2003; 01/05/2004; 23/02/2007; 22/12/2007.

### Литва\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Lietuvos Respublikos ir archyvų ástatymas* **1.2:** Закон про документи й архіви Республіки Литва **1.3a:** 30/03/2004 **1.3b:** 01/01/2005 **1.3c:** 15/04/2008, 18/06/2010 **1C/E:** Зміни набудуть чинності 1 січня 2011 р.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** *Lietuvos Respublikos Vyriausybės*

2007 m. birželio 13 d. Nutarimas Nr. 579 «Dėl Priėjimo prie Nacionalinio dokumentų fondo upatingosios dalies ribojamų dokumentų ir jų naudojimo taisyklių patvirtinimo»

**2.2:** Постанова Уряду Литовської Республіки про затвердження Положень про доступ і використання обмежених документів спеціальної частини Національного документального фонду **2.3a:** 13/06/2005 **2.3b:** 22/06/2005 **2.4:** ТАК

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** **A:** Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo ástatymas; **B:** Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių ástaigų ástatymas **3.2:** **A:** Закон Литовської Республіки про інформування громадськості; **B:** Закон Литовської Республіки про право на одержання інформації від державних і місцевих урядових органів **3.3a:** **A:** 02/07/1996; **B:** 11/01/2000 **3.3b:** **A:** 26/07/1996; **B:** 01/06/2000 **3.3c:** **A:** 11/07/2006; **B:** 10/11/2000

**4. Закон про таємність 4.1:** Lietuvos Respublikos Valstybės ir tarnybos paslapčių ástatymas **4.2:** Закон Литовської Республіки про державну таємницю й службу таємниці **4.3a:** 01/05/2004

**5. Закон про захист даних 5.1:** Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos ástatymas **5.2:** Закон Литовської Республіки про правову охорону персональних даних **5.3b:** 01/02/2008 **5.3c:** 01/01/2009

**6. Закон про авторське право 6.1:** Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių ástatymas **6.2:** Закон Литовської Республіки про авторське право й суміжні права **6.3a:** 19/05/1999 **6.3b:** 09/06/1999 **6.3c:** 05/03/2003

**7. Інші закони 7.1:** Lietuvos Respublikos registrų ástatymas **7.2:** Закон Литовської Республіки про державні реєстри **7.3a:** 13/08/1996 **7.3b:** 13/09/1996 **7.3c:** 15/07/2004

#### Ліхтенштейн\*

**1. Закон про архіви 1.1:** Archivgesetz **1.2:** Закон про архіви **1.3:** 01/01/1998

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації** немає відповіді

**4. Закон про таємність** немає відповіді

**5. Закон про захист даних 5.1:** Datenschutzgesetz **5.2:** Закон про захист даних **5.3a:** 01/08/2002 **5.3c:** Внесення змін до Закону про захист даних: 18/06/2004, 17/09/2008, 11/12/2008, 20/11/2009

**6. Закон про авторське право 6.1:** Diverse Abänderungen des Urheberrechtsgesetzes **6.2:** Зміни до Закону про авторське право **6.3a:** 2005/2006 **6.3b:** 2005/2006.

**7. Інші закони 7.1:** *Gesetz über die Information der Bevölkerung (Informationsgesetz)* **4.2:** Закон про інформування населення (Закон про інформацію) **4.3:** 01/01/2000

**8.1:** *Gesetz über das Dienstverhältnis des Staatspersonals* **8.2:** Закон про адміністративний статус державних службовців **8.3a:** 24/04/2008 **8.3b:** 01/07/2008

### Люксембург\*

**1. Закон про архіви** немає відповіді

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації** немає відповіді

**4. Закон про таємність** немає відповіді

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Loi du 2 août 2002 relative à la protection des personnes à l'égard du traitement des données à caractère personnel* **5.2:** Закон від 2 серпня 2002 р. про захист осіб у зв'язку з обробкою персональних даних **5.3c:** *Loi du 27 juillet 2007 portant modification de la loi du 2 août 2002 relative à la protection des personnes à l'égard du traitement des données à caractère personnel* 27/07/2007

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Loi du 18 avril 2001 sur les droits d'auteur, les droits voisins et les bases de données* **6.2:** Закон від 18 квітня 2001 р. про авторське право, суміжні права й бази даних **6.3c:** *Loi du 18 avril 2004 modifiant la loi du 18 avril 2001 sur les droits d'auteur, les droits voisins et les bases de données* 18/04/2004

### Мальта\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Att sabiex jirregola l-Arkivji Nazzjonali* **1.2:** Національний закон про архіви містить положення про Національний архів, регулює призначення й інші відповідні питання **1.3a:** 01/09/2005 **1.3b:** 01/10/2005 **1.3c:** Правове повідомлення 427 від 2007

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Att dwar il-Liberta' ta' l-Infommazzjoni* **3.2:** Закон про свободу інформації встановлює право на одержання інформації, що перебуває в розпорядженні державних органів, з метою сприяння підвищенню прозорості діяльності державних органів і їхньої підзвітності **3.3a:** 31/07/2009 **3.3b:** Очікується

**4. Закон про таємність** немає відповіді

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Att sabiex jaqgħmel provvedimenti għall-protezzjoni ta individwi kontra l-ksur tal-privatezza tagħhom* **5.2:** Закон про



захист осіб від порушення конфіденційності при обробці персональних даних та про інші супутні питання **5.3a:** 12/12/2001 **5.3b:** 15/7/2003

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Att dwar il-Copyright, 2000* **6.2:** Закон про авторське право вводить нові положення стосовно авторського права й суміжних прав, а також деякі «виняткові» права, пов'язані з інтелектуальною власністю, замість положень Закону про авторське право, *Cap. 196.6.3a:* 14/08/2000 **6.3b** 01/01/2001: **6.3c:** Закони VI від 2001, IX від 2003 і IX від 2009.

### Молдова\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Legea Republicii Moldova privind Fondul Arhivistic al Republicii Moldova (nr. 880-XII)* **1.2:** Закон про Національні архівні фонди Республіки Молдова **1.3:** 22/01/1992 **1.3c:** 06/06/1995 **1.4:** Проект нового закону перебуває в стадії підготовки.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Lege privind accesul la informație (nr. 982-XIV)* **3.2:** Закон про доступ до інформації (№ 982-XIV) **3.3:** 11/05/2000

**4. Закон про таємність 4.1:** *Legea cu privire la secretul de stat (nr. 245)* **4.2:** Закон про державну таємницю (№ 245) **4.3a:** 27/11/2008 **4.3b:** 27/05/2009

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Legea cu privire la protecția datelor cu caracter personal*

(nr.17-XVI) **5.2:** Закон про захист персональних даних (№ 17-XIV) **5.3a:** 15/02/2007 **5.3b:** 27/07/2007

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe (nr. 293-XIII)* **6.2:** Закон про авторське право й суміжні права (№ 293-XIII) **6.3:** 02/03/1995

**7. Інші закони 7.1:** *Legea cu privire la informatică (nr. 1069-XIV)* **7.2:** Закон про інформаційні ресурси (№ 1069-XIV) **7.3:** 22/06/2000

### Нідерланди\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Wet van 28 april 1995, houdende vervanging van de Archiefwet 1962 (Stb. 313) en in verband daarmee wijziging van enige andere wetten (Archiefwet 1995)* **1.2:** Закон про державні документи 1995 р. **1.3a:** 28/04/1995 **1.3b:** 01/01/1996 **1.3c:** 13/03/1997; 04/12/1997; 08/03/2001; 05/04/2001 (Stb.180) 30/09/2004 (Stb 2004, 519); 23/06/2005 (Stb 2005, 341); 06/10/2005 (Stb 2005, 530 & 532); 11/09/2008 (Stb 2008, 387); 25/06/2009 (Stb 2009, 265)

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** *Wet van 7 februari 2002 (Stb. 148), houdende regels met betrekking tot de inlichtingen- en veiligheidsdiensten,*

*alsmede wijziging van enkele wetten* **2.2:** Закон про розвідку та контррозвідку **2.3:** 07/02/2002 **2.3с:** 23/04/2003 (Stb. 212) 18/03/2004 (Stb 2004, 105); 22/04/2004 (Stb 2004, 189); 23/12/2004 (Stb 2005, 32); 03/02/2005 (Stb 2005, 71); 02/11/2006 (Stb 2006, 574); 17/05/2010 (Stb 2010, 350)

**3. Закон про свободу інформації** **3.1:** *Wet van 31 oktober 1991, houdende regelen betreffende openbaarheid van bestuur* **3.2:** Закон про свободу інформації **3.3а:** 31/10/1991 **3.3с:** 05/04/2001 (Stb 2001, 180); 30/09/2004 (Stb 2004, 519); 23/06/2005 (Stb 2005, 341); 22/12/2005 (Stb 2006, 25); 13/03/2008 (Stb 2008, 85); 18/06/2009 (Stb 2009, 348)

**4. Закон про таємність** **4.1:** *Wet van 5 april 1951, houdende nadere voorzieningen met betrekking tot de bescherming van gegevens, waarvan de geheimhouding door het belang van de staat wordt geboden (Wet bescherming staatsgeheimen)* **4.2:** Закон про таємність **4.3а:** 05/04/1951 **4.3с:** 30/06/1997 (Stb 1997, 377); 03/04/1996 (Stb 1996, 366); 19/04/1999 (Stb 1999, 194); 17/05/2010 (Stb 2010, 350).

**5. Закон про захист даних** **5.1:** *Wet van 6 juli 2000, Stb.302, houdende regels inzake de bescherming van persoonsgegevens* **5.2:** Закон про захист персональних даних **5.3а:** 06/07/2000 **5.3б:** 01/09/2001 **5.3с:** 21/02/2001 (Stb 2001, 119); 07/11/2002 (Stb 2002, 552); 26/05/2005 (Stb 2005, 282); 21/07/2007 (Stb 2007, 300)

**6. Закон про авторське право** **6.1: А:** *Wet van 23 september 1912, houdend nieuwe regeling van het auteursrecht; В:* *Wet van 18 maart 1993 houdende regelen inzake de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen of van eerste vastleggingen van films en omroeporganisaties en wijziging van de auteurswet 1912 (Wet op de naburige rechten); С:* *Wet van 8 juli 1999, houdende aanpassing van de Nederlandse wetgeving aan richtlijn 96/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken (Databankenwet)* **6.2: А:** Закон про авторське право 1912 р.; **В:** Закон про суміжні права 1993 р.; **С:** Закон про бази даних 1999 р. **6.3а: А:** 23/09/1912: **В:** 18/03/1993; **С:** 08/07/1999 **6.3с: А:** 21/12/1995 (Stb 1995, 652); 21/12/1995 (Stb 1995, 653); 20/06/1996 (Stb 1996, 364); 18/08/2004 (Stb 2004, 410); 13/05/2004 (Stb 2004, 211); 06/07/2004 (Stb 2004, 336); 22/12/2005 (Stb 2005, 25); 09/02/2006 (Stb 2006, 60); 08/03/2007 (Stb 2007, 108) **В:** 21/12/1995 (Stb 1995, 652); 21/12/1995 (Stb 1995, 653); 20/06/1996 (Stb 1996, 364); 21/02/1997 (Stb 1997, 120); 25/02/1999 (Stb 1999, 110); 06/07/2004 (Stb 2004, 336); 08/03/2007 (Stb 2007, 108); **С:** 06/07/2004 (Stb 2004, 336); 08/03/2007 (Stb 2007, 108).

**7. Інші закони:** Існує безліч законів, пов'язаних з архівами, наприклад, закони, що регулюють передачу, доступ і обмеження доступу. Значна кіль-

кість перелічена в Законі від 5 квітня 2001 року, що адаптує положення про персональні дані (*Wet van 5 april 2001 tot wijziging van bepalingen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens*, Stb. 180), але застосовується також і загальне законодавство (цивільний кодекс). Два закони, згадані нижче, відіграють важливу роль у випадку скарг з боку користувачів архівів. **7.1:** *Wet van 4 juni 1992*, Stb. 315, *houdende algemene regels van bestuursrecht (algemene wet bestuursrecht)* **7.2:** Закон про загальне адміністративне законодавство **7.3:** Відсутня єдина дата набуття цим законом чинності; частини цього Закону набувають чинності в різний час **8.1:** *Wet nationale ombudsman (wet van van 4 februari 1981*, Sbt. 35, *laatstelijk gewijzigd bij wet van 24 januari 2002* Stb. 53) **8.2:** Закон про національного омбудсмена (Закон від 4 лютого 1981 р. Stb. 35, останній раз зміни внесені Законом від 24 січня 2002 р., Stb. 53) **8.3a:** 04/02/1981 **8.3b:** 24/01/2002

### Німеччина\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Gesetz über die Sicherung und Nutzung von Archivgut des Bundes* **1.2:** Закон про зберігання й використання федеральних архівних документів **1.3a:** 06/01/1988 **1.3b:** 15/01/1988 **1.3c:** 1990, 1992, 2002, 2005

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** *Gesetz über die Unterlagen des Staatssicherheitsdiensten der ehemaligen Deutschen Demokratischen Republik* **2.2:** Закон про матеріали служби державної безпеки колишньої Німецької Демократичної Республіки **2.3a:** 20/12/1991 **2.3b:** 29/12/1991 **2.3c:** 1994, 1996, 1998, 1999, 2001, 2002, 2003, 2006, 2007, 2009

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Gesetz zur Regelung des Zugangs zu Informationen des Bundes* **3.2:** Закон, що регулює доступ до федеральної інформації **3.3a:** 05/09/2005 **3.3b:** 01/01/2006

**4. Закон про таємність** немає відповіді

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Bundesdatenschutzgesetz* **5.2:** Федеральний Закон про захист даних **5.3a:** 27/01/1977 **5.3b:** 01/01/1978 **5.3c:** 20/12/1990, 1993, 1994, 1997, 2001, 2002, 2002, 2003, 2005, 2006, 2009

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz)* **6.2:** Закон про авторське право **6.3a:** 09/09/1965 **6.3b:** 01/01/1966 **6.3c:** 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1978, 1985, 1986, 1988, 1990, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2006, 2007, 2008.

## Норвегія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Lov 04.12.1992 nr. 126 om arkiv* **1.2:** Закон № 126 від 4 грудня 1992 р. про архіви **1.3:** 01/01/1999

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Lov 19.05 2006 nr. 16 om rett til inn-syn i dokument i offentlig verksemd* **3.2:** Закон від 19 травня 2006 р. № 16 щодо права доступу до документів, що перебувають в розпорядженні державних органів і державних підприємств **3.3b:** 01/01/2009

**4. Закон про таємність 4.1:** *Lov 20.03.1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste* **4.2:** Закон № 10 від 10 березня 1998 р. про національну безпеку **4.3:** 01/07/2001

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Lov 14.04.2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger* **5.2:** Закон № 31 від 14 квітня 2000 р. про персональні дані **5.3:** 01/01/2001

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Lov 12.05.1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk* **6.2:** Закон № 2 про авторське право в літературі, науці й мистецтві **6.3:** 01/07/1961 **6.3c:** 23/06/2000

**7. Інші закони 7.1:** *Lov 10.02.1967 nr. 000 om behandlingsmåten i forvaltningssaker* **7.2:** Закон № 000 від 10 лютого 1967 р. про державне управління **7.3:** 01/01/1970 **7.3c:** 27/05/1977 (01/01/1978)

## Об'єднане Королівство\*

**1. Закон про архіви 1.1: United Kingdom:** *Public Records Act 1958 (This covers England, Wales and the United Kingdom as a whole)* **Scotland:** *Public Records (Scotland) Act 1937 and Public Registers and Records (Scotland) Act 1948* **Northern Ireland:** *Public Records Act (Northern Ireland) 1923* **1.2: Великобританія:** Закон про державну документацію 1958 року (Стосується Англії, Уельсу й Великобританії в цілому), **Шотландія:** Закон про державну документацію (Шотландія) 1937 року, Закон про державні реєстри й документацію (Шотландія) 1948 року, **Північна Ірландія:** Закон про державну документацію (Північна Ірландія) 1923 року **1.3a: Великобританія:** 1958 р., **Шотландія:** 1937 р. і 1948 р., **Північна Ірландія :** 1923 р. **1.3b:** Діючий **1.3c:** Різні **1.4:** Шотландія: ТАК **1C/E: Великобританія:** До Закону 1958 р. були внесені зміни в 1967 р., що скоротили 50-річний строк до 30 років. Цей період закриття був скасований Законом про свободу інформації 2000 року. Інші виправлення, що вводять нові органи в сферу чинності Закону, приймаються занадто часто, щоб визначати конкрет-

ні дати. **Шотландія:** Нове архівне законодавство було введено Парламентом Шотландії в жовтні 2010 року

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.1: *United Kingdom, Wales and Northern Ireland: Freedom of Information Act 2000. Scotland: Freedom of Information (Scotland) Act 2002* 3.2: Великобританія, Уельс і Північна Ірландія:** Закон про свободу інформації 2000 року. **Шотландія:** Закон про свободу інформації (Шотландія) 2002 року **3.3a:** 2000 р. і 2002 р. **3.3c:** Різні **3C/E:** Незначні виправлення були внесені в обидва закони, головним чином, аби увести в сферу їхньої дії нові органи

**4. Закон про таємність** немає відповіді

**5. Закон про захист даних 5.1: *Data Protection Act 1998* 5.2:** Закон про захист даних **5.3a:** 1998 **5.3b:** березень 2000 р. **5C/E:** Вносились зміни з різними цілями, зокрема, для розширення сфери застосування закону й посилення його регуляторної дії. Ключові виправлення, що впливають на державні архіви, які підпадають під Закон про свободу інформації, були введені Частиною VII і Списком 6 Закону Об'єднаного Королівства про свободу інформації. Основною зміною є те, що персональні дані, що зберігаються в паперовому виді й не наведені у відповідну систему, тобто частково структуровані й неструктуровані дані, підпадають під чинність Закону про захист даних в обмеженому обсязі. Були внесені й інші, менш значні зміни, наприклад, знищення, зміна або приховання персональних даних, запитаних суб'єктом даних, стало вважатися правопорушенням, якщо такі дії мають на меті запобігання розкриття інформації у відповідь на запит про доступ.

**6. Закон про авторське право 6.1: *Copyright, Designs and Patents Act 1988* 6.2:** Закон про авторське право, розробках і патентах 1988 р. **6.3c:** Безліч виправлень внесені підзаконними актами, наприклад: SI 1989/1212, Постанова 1989 року про авторське право (Бібліотекарі й архівісти) (Копіювання авторських матеріалів); SI 1993/74, Наказ 1993 року про авторське право (Запис для архівів певних класів програм телемовлення й кабельного телебачення) (Призначені органи); SI 1997/3032, Правила 1997 року про авторські права й права, пов'язані з базами даних

**7. Інші закони 7.1: *United Kingdom, Wales and Northern Ireland: Environmental Information Regulations 2004; Scotland: Environmental Information (Scotland) Regulations 2004* 7.2: Великобританія, Уельс і Північна Ірландія:** Постанова про екологічну інформацію 2004 року; **Шотландія:** Постанова про екологічну інформацію (Шотландія) 2004 року **7.3a:** 2004 р. **7.3b:** січень

2005 р. **7С/Е**: Ці Постанови є еквівалентом Закону про свободу інформації для екологічної інформації. Вони реалізують Європейську Директиву 2003/4/ЄС

### Польща\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach* **1.2:** Закон про національні архіви від 14 липня 1983 р. **1.3:** 01/01/1984 **1.3b:** 01/01/1984 **1.3c:** 29/05/1989; 08/08/1996; 20/12/1996; 06/06/1997; 04/09/1997; 24/07/1998; 18/12/1998; 16/03/2000; 22/12/2000; 08/06/2001; 18/12/2002; 02/02/2004; 23/07/2004; 25/11/2004; 17/12/2004; 17/02/2005; 29/07/2005; 24/07/2006; 18/10/2006; 02/03/2007; 21/11/2008; 09/01/2009; 25/06/2010; 12/02/2010; 04/03/2010; 05/08/2010 **1.4:** ТАК **1С/Е**: Наразі проводяться консультації з Міністерством культури й національної спадщини стосовно проекту нового Закону про архіви.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1: А:** *Ustawa z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne*; **В:** *Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* **2.2: А:** Закон про розкриття інформації про роботу державних службовців в органах державної безпеки й про співробітництво із цими органами в 1944-1990 роки; **В:** Закон від 18 грудня 1998 р. про Інститут національної пам'яті — Комісії з розслідування злочинів проти польського народу **2.3: А:** 03/08/1997; **В:** 18/12/1998 **2.3b: А:** 03/08/1997; **В:** 19/01/1999 **2.3c: А:** 23/01/2004; 27/07/2005; 09/06/2006; **В:** 09/04/1999; 23/12/1999; 12/05/2000; 24/05/2002; 30/08/2000; 09/07/2003; 04/03/2005; 28/07/2005; 04/06/2010; 18/10/2006; 14/02/2007; 29/03/2007; 13/04/2007; 29/06/2007; 09/10/2009; 18/03/2010; 29/04/2010; 05/08/2010

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej* **3.2:** Закон про доступ до державної інформації від 6 вересня 2001 р. **3.3:** 06/09/2001 **3.3b:** 01/01/2002 **3.3c:** 30/08/2002; 08/10/2004; 17/02/2005; 17/06/2005; 05/08/2010

**4. Закон про таємність 4.1:** *Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 o ochronie informacji niejawnych* **4.2:** Закон про захист секретної інформації від 5 серпня 2010 р. **4.3a:** 05/08/2010 **4.3b:** 02/01/2011

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych* **5.2:** Закон про захист персональних даних від 29 серпня 1997 р. **5.3a:** 29/08/1997 **5.3b:** 20/04/1998 **5.3c:** 25/08/2001; 24/05/2002; 30/08/2002; 22/01/2004; 23/01/2004; 09/06/2006; 24/08/2007; 12/02/2010; 05/08/2010

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych* **6.2:** Закон про авторське право й суміжні права від 4 лютого 1994 р. **6.3a:** 04/02/1994 **6.3b:** 23/05/1994 **6.3c:** 23/05/1994; 19/03/1997; 06/06/1997; 09/06/2000; 27/07/2001; 05/07/2002; 28/10/2002; 25/07/2003; 01/04/2004; 20/04/2004; 02/07/2004; 27/07/2005; 23/03/2006; 01/05/2007; 27/08/2009; 08/07/2010

**7. Інші закони 7.1:** *Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych* **7.2:** Закон про захист баз даних від 27 липня 2001 р. **7.3a:** 27/07/2001 **7.3b:** 10/11/2002 **7.3c:** 20/04/2004; 09/05/2007; 24/08/2007

### Португалія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Decreto-Lei n.º 16/93 de 23 de Janeiro: Estabelece o regime geral dos arquivos e do património arquivístico* **1.2:** Указ № 16/93 від 23 січня: Регулює загальні питання архівів і архівної спадщини **1.3a:** 23/02/1993 **1.3c:** *Decreto Legislativo Regional n.º 10/2007/A, de 20 de Abril: Estabelece o regime geral dos arquivos e do património arquivístico da Região Autónoma dos Açores* (Указ № 10/2007/A від 20 квітня: Регулює загальні питання архівів і архівної спадщини для Азорських островів)

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** *Lei n.º 4/91 de 17 de Janeiro: Extinção do Serviço de Coordenação da Extinção da PIDE-DGS e LP* **2.2:** Закон № 4/91 від 17 січня про переслідування Служби координації й закриття PIDE-DGS і LP **2.3:** 17/02/1991

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Lei n.º 65/93, de 26 Agosto: Regula o acesso aos documentos da Administração* **3.2:** Закон № 65/93 від 26 серпня: Регулює доступ до урядових документів **3.3:** 27/08/1993 **3.3c:** 29/03/1995; 16/07/1999

**4. Закон про таємність 4.1:** *Lei no. 6/94, de 7 Abril: Aprova o regime do segredo de Estado* **4.2:** Закон № 6/94 від 7 квітня: вводить правила щодо державної таємниці **4.3:** 07/05/1994

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Lei n.º 67/98 de 26 de Outubro: Lei de Protecção de Dados Pessoais* **5.2:** Закон № 67/98 від 26 жовтня: Закон про захист персональних даних **5.3:** 27/10/1998

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Decreto-Lei no. 63/85, de 14 de Março: Aprova o Código do Direito de Autor e dos Direitos Conexos* **6.2:** Указ № 63/85 від 14 березня: Вводить Кодекс про авторське право й суміжні права **6.3:** 15/03/1985 **6.3c:** 17/09/1985; 03/09/1991; 27/11/1997; 30/06/2006; 01/04/2008 **6.4:** ТАК **6C/E:** Гармонізація з Директивами № 2001/84/CE; № 2004/48/CE

## Росія

**1. Закон про архіви 1.1:** *Osnovy zakonodatelstva Rossiyskoi Federazii «ob Archivnom fonde Rossiyskoi Federazii i archivakh»* **1.2:** Основи законодавства Російської Федерації «Про архівний фонд Російської Федерації й архіви» **1.3:** 07/07/1993 **1.4:** ТАК **1С/Е:** Федеральний закон про архівну справу Російської Федерації

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Federalny zakon «Ob informatsii, informatizatsii i zashchite informatsii»* **3.2:** Федеральний закон про інформацію, інформатизацію й захист інформації **3.3:** 20/02/1995 **3.3с:** 10/01/2003 **3.4:** ТАК **3С/Е:** Проект Федерального закону про право на доступ до інформації

**4. Закон про таємність 4.1:** *Zakon Rossiyskoy Federatsii «O gosudarstvennoy taine»* **4.2:** Закон Російської Федерації про державну таємницю **4.3:** 21/07/1993 **4.3с:** 06/10/1997

**5. Закон про захист даних 5.4:** ТАК **5С/Е:** Проект Федерального закону про доступ до інформації персонального характеру

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Federalny zakon «Ob avtorskom prave i smeshnykh pravakh»* **6.2:** Федеральний закон про авторське право й суміжні права **6.3:** 09/07/1993 **6.3с:** 19/07/1995

## Румунія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Legea Arhivelor Naționale* **1.2:** Закон про національні архіви **1.3:** 09/04/1996 **1.3с:** Закон про національні архіви — Оновлена й доповнена версія. — Нове Положення, що регулює доступ до документів, що перебувають в розпорядженні Національних архівів, набуло чинності 26 лютого 2003 р. *Legea nr. 358/2002, Ordonanța de urgență (OUG) nr. 392/2006, Legea nr. 474/2006* (Закон № 358/2002, Наказ № 392/2006, Закон № 474/2006)

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** *Legea Privind Accesul la Propriul Dosar și Deconspirarea Securitatii ca Poliție Politică* **2.2:** Закон про доступ осіб до своїх справ і про розкриття інформації про політичну поліцію **2.3а:** 20/10/1999 **2.3б:** 07/12/1999

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Legea Privind Liberul Acces La Informații de Interes Public* **3.2:** Закон про свободу доступу до інформації, що представляє суспільний інтерес **3.3а:** 18/09/2001 **3.3б:** 12/10/2001 **3.3с:** *Legea nr. 371/2006, legea nr. 380/2006, legea nr. 188/2007* (Закон № 371/2006, Закон № 380/2006, Закон № 188/2007)



- 4. Закон про таємність 4.1:** *Legea Privind Protecția Informațiilor Clasificate*  
**4.2:** Закон про захист секретної інформації **4.3a:** 18/09/2001 **4.3b:** 12/10/2001  
**5. Закон про захист даних** немає відповіді  
**6. Закон про авторське право 6.1:** *Legea Privind Drepturile de Autor* **6.2:**  
 Закон про авторське право **6.3a:** 20/02/1996 **6.3b:** 14/06/1996 **6.3c:** OUG nr.  
 123/2005 (Наказ № 123/2005)

### Сербія\*

- 1. Закон про архіви 1.1:** **A:** *Zakon o arhivskoj građi SRJ, 1998;* **B:** *Zakon o kulturi, 2009* **C:** *Zakon o kulturnim dobrima Republike Srbije, 1994* **1.2:** **A:** Закон про архівні матеріали ФРЮ, 1998 р. **B:** Закон про культуру, 2009 р. **C:** Закон про культурну власність, 1994 р. **1.3:** **A:** 1998; **B:** 2009; **C:** 1994 **1.4:** Так **1C/E:** Розглядається питання про підготовку нового Закону.  
**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2C/E:** Розглядається питання про підготовку нового Закону.  
**3. Закон про свободу інформації 3.1:** **A:** *Zakon o javnom informisanju Republike Srbije;*  
**B:** *Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, 2004* **3.2:** **A:** Закон про державну інформацію Республіки Сербія; **B:** Закон про вільний доступ до інформації, що представляє суспільний інтерес, 2004 р. **3.3a:** **A:** 2003; **B:** 2004 **3.3c:** **B:** 2007, 2009, 2010.  
**4. Закон про таємність 4.1** **A:** *Krivični zakonik Republike Srbije, 2005;* **B:** *Zakon o tajnosti podataka, 2009* **4.2** **A:** Кримінальний кодекс, 2005 р., **B:** Закон про секретну інформацію, 2009 р. **4.3:** **A:** 2005, **B:** 2009.  
**5. Закон про захист даних 5.1:** *Zakon o zaštiti prodataka o ličnosti, 2008*  
**5.2:** Закон про захист персональних даних, 2008 р. **5.3:** 2008  
**6. Закон про авторське право 6.1:** *Zakon o autorskom i srodnim pravima, 2009* **6.2:** Закон про авторське право й суміжні права **6.3:** 2009  
**7. Інші закони 7.1:** **A:** *Zakon o opštem upravnom postupku, 1997;* **B:** *Zakon o javnim službama, 1991* **7.2:** **A:** Закон про загальну адміністративну процедуру, **B:** Закон про державні служби **7.3c:** **B:** 1994, 2005.

### Словаччина\*

- 1. Закон про архіви 1.1:** *Zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov* **1.2:** Закон № 395/2002 Coll. про архіви й реєстри, й про внесення змін до деяких законів, зі змінами **1.3a:** 17/05/2002 **1.3b:** 01/01/2003 **1.3c:** 1. *Zákon č. 515/2003 Z. Z. o krajských*

úradoch a obvodných úradoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Закон № 515/2003 Coll. про регіональні й районні управління, і про внесення змін до деяких законів. Закон набув чинності 1 січня 2004 р. **2.** Zákon č. 216/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 515(2003 Z. z. Закон № 216/2007 Coll., що вносить зміни до Закону № 395/2002 Coll. про архіви й реєстри, і про внесення змін до деяких законів, зі змінами, внесеними Законом № 515/2003 Coll. Закон набув чинності 1 червня 2007 р. **3.** Zákon č. 335/2007 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zrušením krajských úradov. Закон № 335/2007 Coll., що вносить зміни до деяких законів у зв'язку зі скасуванням регіональних управлінь. Закон набув чинності 1 жовтня 2007 р. **4.** Закон № 503/2007 Coll. про затвердження повної редакції Закону № 395/2002 Coll. про архіви й реєстри, і про внесення змін до деяких законів, що впливають зі змін, внесених Законом № 515/2003 Coll. (Розділ XXII), Законом № 216/2007 Coll. і Законом № 335/2007 Coll. (Розділ XVIII), був опублікований у Збірнику Законів, Розділ 213, виданому 13 листопада 2007 р. **5.** Zakon s. 445/2008 Z. z., ktorým sa menia a doplnajú niektoré zákony v posobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v súvislosti so zavedením meny euro v Slovenskej republike. Закон № 445/2008 Coll., що вносить зміни до деяких законів, що входять у компетенцію Міністерства внутрішніх справ Республіки Словаччина у зв'язку із введенням валюти Євро в Республіці Словаччина. Набрання чинності: 01/01/2009.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** Zákon č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 –1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (zákon o pamäti národa) v znení neskorších predpisov **2.2:** Закон № 553/2002 Coll. про доступ до документів, пов'язаних з діяльністю служб державної безпеки в 1939 — 1989 р., про створення Інституту національної пам'яті, і про внесення змін до деяких законів (Закон про національну пам'ять), зі змінами **2.3a:** 19/08/2002 **2.3b:** 28/09/2002 **2.3c:** Дата внесення змін — набрання чинності: Закон № 110/2003: 28/02/2002 — 28/03/2003; Закон № 610/2004: 26/10/2004 — 01/12/2004; Закон № 219/2006: 16/03/2006 — 01/06/2006; Закон № 58/2009: 16/02/2009 — 01/04/2009.

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácii) v znení neskorších predpisov **3.2:** Закон № 211/2000 Coll. про вільний доступ до інформації, і про внесення змін до деяких законів (Закон про сво-

боду інформації), зі змінами **3.3a:** 17/05/2000 **3.3b:** 01/01/2001 **3.3c:** Дата внесення змін — набрання чинності: Закон № 747/2004: 02/02/2004 — 01/01/2006; Закон № 628/2005: 14/12/2005 — 01/01/2006; Закон № 207/2008: 15/05/2008 - 01/01/2009; Закон № 477/2008: 06/11/2008 — 01/12/2008; Закон № 145/2010: 09/03/2010 — 01/05/2010.

**4. Закон про таємність 4.1:** *Zákon č. 215/2004 o ochrane utajovaných skotočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov* **4.2:** Закон № 215/2004 Coll. про захист секретної інформації, і про внесення змін до деяких законів, зі змінами. Цей Закон не стосується доступу до архівних матеріалів, що зберігаються в Архівах; секретні матеріали/документи не є предметом передачі в Архіви. **4.3a:** 11/03/2004 **4.3b:** 01/05/2004 **4.3c:** Дата внесення змін — набрання чинності: Закон № 638/2205: 19/10/2005 — 30/12/2005; Закон № 255/2006: 20/04/2006 — 11/05/2006; Закон № 330/2007: 20/06/2007 — 01/01/2008; Рішення Конституційного Суду № 290/2009 Coll.: 20/05/2009 — 17/07/2009; Рішення Конституційного Суду № 291/2009 Coll.: 18/06/2009 — 17/07/2009; Закон № 400/2009: 16/09/2009 — 01/11/2009

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov* **5.2:** Закон № 428/2002 Coll. про захист персональних даних, зі змінами **5.3a:** 03/07/2002 **5.3b:** 01/01/2004 **5.3c:** Дата внесення змін — набрання чинності: Закон № 602/2003: 03/12/2003 — 01/01/2004; Закон № 576/2004: 21/10/2004 — 01/01/2005; Закон № 90/2005: 03/02/2005 — 01/05/2005; Закон № 583/2008: 03/12/2008 — 31/12/2008

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským zákonom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov* **6.2:** Закон № 2003 Coll. про авторське право й суміжні права (Закон про авторське право), зі змінами **6.3a:** 04/12/2003 **6.3b:** 01/01/2004 **6.3c:** Дата внесення змін — набрання чинності: Закон № 84/2007: 06/02/2007 — 01/03/2007; Закон № 220/2007: 29/03/2007 — 31/05/2007; Закон № 453/2008: 05/11/2008 — 31/01/2009

**7. Інші закони 7.1:** *Zákon Slovenskej národnej rady č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky* **7.2:** Закон Національної Ради Словаччини № 460/1992 Coll.: Конституція Республіки Словаччина. Розділ 2 Конституції Республіки Словаччина гарантує основні права й свободи людини (ст. 19) — право на повагу приватного життя та його захист; політичні права (стаття 26) — свобода вираження думки й свобода одержувати й поширювати інформацію незалежно від державних кордонів (з обмеженнями, що відповідають закону й є необхідними в демократичному суспільстві), економічні, соціальні й культурні пра-

ва (стаття 43) — свобода наукових досліджень і мистецтва, захист законом результатів творчої і інтелектуальної діяльності, право на доступ до культурного багатства на умовах, передбачених законом. **7.3a:** 01/09/1992 **7.3b:** 01/10/1992 **8.1:** *Zákon národnej rady Slovenskej rady č. 154/1994 Z. z. o matrikách* **7.3c:** Зміни внесені 9-ма конституційними Законами в статті 19, 26 і 43. **8.2:** Закон Національної Ради Словаччини № 154/1994 Coll. про цивільні реєстри, зі змінами. § 5 Розділ 3 — Реєстри зберігаються в установах запису громадянського стану; акти громадянського стану (про народження, шлюби, смерті) передаються до Архівів через 100 років після внесення в них останнього запису. **8.3a:** 27/05/1994 **8.3b:** 01/01/1995 **8.3c:** Зміни внесені 7-ма Законами до статті 5 пункт 3.

### Словенія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA) (Ur.l. RS, št. 30/2006)* **1.2:** Закон про захист документів і архівів та про архівні установи (*Офіційна газета РС*, № 30/2006 **1.3a:** 06/03/2006 **1.3b:** 07/04/2006 25/04/1997 **1.4:** ТАК **1C/E:** В існуючий закон внесені зміни, пов'язані, в основному, з реорганізацією державної архівної служби.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (uradno prečiščeno besedilo) (ZDIJZ-UPB2) (Ur.l. RS, št. 51/2006)* **3.2:** Закон про доступ до державної інформації (офіційна редакція) (*Офіційна газета РС*, № 51/2006) **3.3a:** 18/05/2006 **3.3b:** 19/05/2006.

**4. Закон про таємність 4.1:** *Zakon o tajnih podatkih (uradno prečiščeno besedilo) (ZTP-UPB2), (Ur.l. RS, št. 50/2006)* **4.2:** Закон про секретну інформацію (офіційна редакція) (*Офіційна газета РС*, № 50/2006) **4.3a:** 03/05/2006 **4.3b:** 16/05/2006 **4.3c:** 28/01/2010

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Zakon o varstvu osebnih podatkov (uradno prečiščeno besedilo) (ZVOP-1-UPB1) (Ur. l. RS, št. 94/2007)* **5.2:** Закон про захист персональних даних (офіційна редакція) (*Офіційна газета РС*, № 94/2007) **5.3a:** 27/09/2007 **5.3b:** 16/10/2007

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Zakon o avtorski in sorodnih pravicah uradno prečiščeno besedilo (ZASP-UPB3) (Uradni list RS, št. 16/2007)* **6.2:** Закон про авторське право й суміжні права (офіційна редакція), (*Офіційна газета РС*, № 16/2007) **6.3a:** 01/02/2007 **6.3b:** 01/02/2007 **6.3c:** 08/07/2008.

## Туреччина

**1. Закон про архіви 1.1:** *Muhafazasýna Lüzum Kalmayan Evrak ve Malzemenin Yok Edilmesi Hakkýnda Kanun Hükmünde Kararnamenin Deđiştirilerek Kabulü Hakkýnda Kanun* **1.2:** Закон, що вносить зміни в Указ про знищення документів і матеріалів, які не потребують зберігання **1.3:** 28/09/1988 **1.4:** Так **1С/Е:** Закон про національні архіви (Докладний закон, що стосується таких питань, як управління архівами, перевірка архівів, покарання за порушення тощо)

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.4:** ТАК **3С/Е:** Готується проект «Закону про доступ до інформації»

**4. Закон про таємність** немає відповіді

**5. Закон про захист даних** немає відповіді

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu* **6.2:** Закон про результати інтелектуальної й художньої діяльності **6.3:** 05/12/1951 **6.3с:** 01/11/1983, 07/06/1995, 21/02/2001

## Угорщина\*

**1. Закон про архіви 1.1:** 1995. évi LXVI. törvény a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről **1.2:** Закон № LXVI від 1995 про державні документи, державні архіви й захист приватних архівів **1.3a:** 27/06/1995 **1.3b:** 01/01/1996 **1.3с:** 09/12/1997, 01/01/1998, 18/07/2001, 08/10/2001, 01/04/2003, 01/01/2004, 07/01/2004, 01/01/2006, 01/07/2006, 01/01/2007, 01/07/2007, 01/08/2007, 31/12/2007, 01/01/2009, 01/10/2009, 01/04/2010, 01/09/2010 [(1. § d), 10. § (1)c), 11. § a), 12. § (5), (6), 25. § (1)]

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** 2003. évi III. törvény az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról **2.2:** Закон № III від 2003 про вивчення діяльності спецслужб колишнього режиму й створення Історичних Архівів національних спецслужб **2.3a:** 14/01/2003 **2.3b:** 01/04/2003 **2.3с:** 01/07/2006, 01/01/2007, 01/07/2007, 01/04/2010, 29/05/2010, 06/07/2010 [9. § (1), (5), (7), 10. § (3), 11. § (8), 12. § (4), (9)] **2С/Е:** Цим законом скасовано Закон № XXIII 1994 року про нагляд за особами, що займають певні важливі посади, а також тими, хто пов'язаний із суспільною довірою або формуванням громадської думки і про Історичне Управління

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** 1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról **3.2:** Закон № LXIII від 1992 про захист персональних даних і розкриття даних, що мають суспільний

інтерес **3.3a:** 17/11/1992 **3.3b:** 02/12/1992 **3.3c:** 27/06/1995, 01/07/1995, 01/01/2004, 01/05/2004, 01/06/2005, 01/07/2007, 01/12/2007, 01/04/2010 [19. § (3), 25. § (1), 26. § (4-5)]

**4. Закон про таємність 4.1:** 2009. évi CLV. törvény a minősített adat védelméről **4.2:** Закон № CLV від 2009 про захист секретних даних **4.3a:** 14/12/2009 **4.3b:** 01/04/2010 **4.3c:** 29/05/2010, 01/09/2010 [4. § (2) a), 20. § (1)]

**5. Закон про захист даних 5.1:** 1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról **5.2:** Закон № LXIII від 1992 про захист персональних даних і розкриття даних, що представляють суспільний інтерес **5.3a:** 17/11/1992 **5.3b:** 01/05/1993 **5.3c:** 13/07/1999; 01/01/2004, 01/05/2004, 01/06/2005, 01/07/2007, 01/12/2007, 01/04/2010 [19. § (3), 25. § (1), 26. § (4-5)]

**6. Закон про авторське право 6.1:** 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról **6.2:** Закон № LXXVI від 1999 про авторське право **6.3a:** 22/06/1999 **6.3b:** 01/09/1999 **6.3c:** 01/01/2002, 01/05/2004, 10/07/2004, 10/05/2005, 01/01/2006, 15/04/2006, 01/01/2007, 01/07/2007, 01/02/2009, 01/10/2009, 06/09/2010 [26. § (6), 28. § (6)]

### Україна\*

**1. Закон про архіви А:** Закон України «Про Національний архівний фонд і архівні установи» **1.2:** Закон України «Про національний архівний фонд і архівні установи» **1.3b:** 13/12/01 **1.3c:** 22/12/06 **1.4** Державний архівний комітет України готує проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про національний архівний фонд і архівні установи». **В:** Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення порядку та строків зберігання деяких категорій документів» **1.2:** Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення порядку та строків зберігання деяких категорій документів» **1.3b:** 11/02/10 **С:** Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення протидії незаконному обігу архівних документів» **1.2:** Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення протидії незаконному обігу архівних документів» **1.3b:** 22/12/06

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** Указ Президії Верховної Ради України «Про передачу архівних документів КДБ України державній архівній службі» **2.2:** Указ Президії Верховної Ради України «Про передачу архівних документів КДБ України державній архівній службі» **2.3b:** 09/09/91

- 3. Закон про свободу інформації 3.1:** Закон України «Про інформацію»  
**3.2:** Закон України «Про інформацію» **3.3:** 01/07/10
- 4. Закон про таємність 4.1:** Закон України «Про державну „таємницю”»  
**4.2:** Закон України «Про державну таємницю» **4.3b:** 21/01/94 **4.3c:** 06/07/10
- 5. Закон про захист даних 5.1:** Закон України «Про захист персональних даних»  
**5.2:** Закон України «Про захист персональних даних» **5.3a:** 01/06/10  
**5.3b:** 01/01/11
- 6. Закон про авторське право 6.1:** Закон України «Про авторське право та суміжні права» **6.2:** Закон України «Про авторське право й суміжні права»  
**6.3b:** 23/12/93 **6.3c:** 11/07/01 **6.4:** Проект Закону України «Про внесення змін у Закон України «Про авторське право й суміжні права»» перебуває на розгляді Парламентського Комітету з науки та освіти.

### Фінляндія\*

- 1. Закон про архіви 1.1:** *Arkistolaki (Swedish: Arkivlag)* **1.2:** Закон про архіви **1.3a:** 23/09/1994 **1.3b:** 01/10/1994 **1C/E:** Процес перегляду й відновлення архівного законодавства почався на початку 2010 року.
- 2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді
- 3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (Swedish: Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet)* **3.2:** Закон про відкритість діяльності уряду **3.3a:** 21/05/1999 **3.3b:** 01/12/1999
- 4. Закон про таємність 4C/E:** практично включений до закону про відкритість діяльності уряду, див. вище.
- 5. Закон про захист даних 5.1:** *Henkilötietolaki (Swedish: Personuppgiftslag)* **5.2:** Закон про персональні дані **5.3a:** 22/04/1999 **5.3b:** 01/06/1999
- 6. Закон про авторське право 6.1:** *Tekijänoikeuslaki (Swedish: Upphovsrättslagen)* **6.2:** Закон про авторське право **6.3a:** 08/07/1961 **6.3b:** 01/09/1961 **6.3c:** З 1961 року було внесено безліч змін **6.4:** ТАК **6C/E:** Наразі готується перегляд Закону про авторське право, але це не призведе до прийняття нового закону, оскільки зміни будуть інтегровані до чинного закону як виправлення.
- 7. Інші закони 7.1:** *Laki sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa (Swedish: Lag om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet)* **7.2:** Закон про електронні послуги й зв'язок у громадському секторі **7.3a:** 24/01/2003 **7.3b:** 1/2/2003 **7C/E:** Відповідно до Закону про електронні послуги, на Національну архівну службу були покладені додаткові завдання.

### Хорватія \*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Zakon o arhivskom gradivu i arhivima* **1.2:** Закон про архіви **1.3:** 1997 **1.3с:** 2000, 2009 **1.4:** Так **1С/Е:** Гармонізація з іншим законодавством Хорватії і ЄС у цій сфері

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді. **2С/Е:** Міністерство внутрішніх справ передавало кілька разів, в 1993-2006 роках, частина архівів колишньої секретної служби, головним чином досьє громадян, до Національного архіву. Використання досьє регулюється Правилами, уведеними Міністерством і Національним архівом в 1993 році.

**3. Закон про свободу інформації 3.4:** ТАК

**4. Закон про таємність 4.1:** *Zakon o zaštiti tajnosti podataka* **4.2:** Закон про захист секретної інформації **4.3:** 2007

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Zakon o zaštiti osobnih podataka* **5.2:** Закон про захист персональних даних **5.3:** 2003 **5.3с:** 2006, 2008

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima*. **6.2:** Закон про авторське право й суміжні права **6.3:** 2003 **6.4:** ТАК.

**7. Інші закони 7.1:** *Zakon o informacijskoj sigurnosti* **7.2:** Закон про інформаційну безпеку **7.3:** 2007 **8.1:** *Zakon o sigurnosnim provjerama* **8.2:** Закон про контроль безпеки **8.3:** 2008

### Чеська Республіка \*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů* **1.2:** Закон № 499/2004 Coll. Про архіви й управління архівами, і про внесення змін до деяких інших законів **1.3а:** 23/09/ 2004 **1.3b:** 01/01/2005 **1.3с:** 2009, 20/08/2010 **1.4:** Зміни, пов'язані з реалізацією проекту Національних цифрових архівів (НЦА) у Національних архівах у Празі.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** *Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí* **2.2:** Закон № 451/1991 coll., яким визначаються деякі інші умови виконання службових обов'язків **2.3:** 1991 **2.3с:** 1992, 2001

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím* **3.2:** Закон № 106/1999 coll. про вільний доступ до інформації **3.3а:** 08/06/1999 **3.3b:** 01/01/2000 **3.3с:** 2006, 2008, 29/04/2010.

**4. Закон про таємність 4.1:** *Zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností ve znění pozdějších předpisů* **4.2:** Закон № 148/1998 coll. Про захист



секретних матеріалів, зміни внесені наступними постановами **4.3a:** 02/07/1998 **4.3b:** 01/11/1998 **4.3c:** 1999, 2000, 2001, 2004, 2005.

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů o změně některých zákonů* **5.2:** Закон № 101/2000 Sb. про захист персональних даних і внесення змін до деяких законів **5.3a:** 25/04/2000 **5.3b:** 01/06/2000 **5.3c:** 2001, 2002, 2004.

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským* **6.2:** Закон № 121/2000 coll. про авторське право й інші права, пов'язані з авторським правом **6.3a:** 12/05/2000 **6.3b:** 01/12/2000 **6.3c:** 2005, 2006, 2008

**7. Інші закони 7.1:** *Zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby a šíření audiovizuálních děl* **7.2:** Закон № 273/1993 coll. про деякі умови виробництва й поширення аудіовізуальної продукції **7.3a:** 11/11/1993 **7.3b:** 11/11/1993 **7.3c:** 2006

### Швейцарія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** (Зауваження: Швейцарія є федеративною державою із чотирма національними мовами, три з яких є офіційними мовами й мають статус мови оригіналу в законодавчих питаннях.) *Bundesgesetz über die Archivierung vom 26. Juni 1998* **1.2:** Федеральний Закон від 26 червня 1998 р. про архівну справу **1.3a:** 26 червня 1998 р. **1.3b:** 1 жовтня 1999 р.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Bundesgesetz über das Öffentlichkeitsprinzip der Verwaltung vom 17. Dezember 2004* **3.2:** Федеральний Закон про принципи свободи інформації в області державного управління від 17 грудня 2004 р. **3.3a:** 17 грудня 2004 р. **3.3b:** 1 липня 2006 р.

**4. Закон про таємність 4.1:** *Verordnung vom 4. Juli 2007 über den Schutz von Informationen des Bundes* **4.2:** Указ про захист державної інформації **4.3a:** 4 липня 2007 р. **4.3b:** 1 серпня 2007 р.

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Bundesgesetz über den Datenschutz vom 19 Juni 1992* **5.2:** Федеральний Закон про захист даних від 19 червня 1992 р. **5.3a:** 19/06/1992 **5.3b:** 01/07/1993

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Bundesgesetz vom 9. Oktober 1992 über das Urheberrecht und verwandte Schutzrechte* **6.2:** Федеральний Закон про авторське право й суміжні права **від 9 жовтня 1992 р. 6.3a:** 09/10/1992 **6.3b:** 01/07/1993

## Швеція\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Arkivlag (1990:782)* **1.2:** Закон про архіви **1.3a:** 07/07/1990 **1.3b:** 01/07/1991 **1.3c:** 1995, 1998, 1999, 2000, 2005, 2009 **1C/E:** Урядовий законопроект від 2005 року так і не був прийнятий.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб** немає відповіді

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Tryckfrihetsförordning (1949:105)* **3.2:** Закон про свободу преси **3.3a:** 05/04/1949 **3.3b:** 06/04/1949 **3.3c:** 1953, 1957, 1961, 1965, 1971, 1974, 1976, 1979, 1982, 1988, 1991, 1994, 1998, 2002, 2003 **3.4:** ТАК **3C/E:** Крім підготовки незначних змін, був створений Парламентський дослідницький комітет для приведення права на свободу слова у Швеції у відповідність із новими технологіями.

**4. Закон про таємність 4.1:** *Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)* **4.2:** Закон про суспільний доступ до інформації та про таємність **4.3a:** 20/05/2009 **4.3b:** 01/07/2009 **4.3c:** Щорічні зміни **4.4:** Так **4C/E:** Новий закон від 2009 р. скасовує старий закон про таємність від 1981 р. Не готується жодних серйозних змін.

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Personuppgiftslag (1998:204)* **5.2:** Закон про персональні дані **5.3a:** 29/04/1998 **5.3b:** 24/10/1998 **5.3c:** 1998, 1999, 2003, 2006, 2008, 2009 **5.4:** Так **5C/E:** Був створений Дослідницький комітет для перегляду чинного законодавства у зв'язку з Рамковим рішенням Ради 2008/977/JHA від 27 листопада 2008 року про захист персональних даних, які опрацьовуються у рамках поліцейського й судового співробітництва з кримінальних справ.

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk* **6.2:** Закон про авторське право в сфері літератури й мистецтва **6.3a:** 30/12/1960 **6.3b:** 01/07/1961 **6.3c:** 1970, 1971, 1973, 1976, 1978, 1908, 1982, 1986, 1987, 1989, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 2000, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 **6.4:** Так **6C/E:** Був створений Спеціальний дослідницький комітет з метою перегляду положень про розширені колективні ліцензії, передачу авторських прав, і перегляду Закону про авторське право в цілому.

**7. Інші закони 7.1:** *Lag (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring* **7.2:** Закон про тимчасову передачу державних архівів приватним особам **7.3a:** 24/11/1994 **7.3b:** 01/01/1995 **7.3c:** 1999, 2009 **7C/E:** Відповідно до цього Закону, архіви приватизованих державних установ можуть перебувати в розпорядженні їхніх приватних спадкоємців протягом обмеженого періоду часу. **8.1:** *Lag (1999:288) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.* **8.2:** Закон про тимчасову передачу церковних архівів Церкви

Швеції **7.3a:** 04/05/1999 **8.3b:** 01/01/2000 **8.3c:** 2009 **8C/E:** Відповідно до цього закону, церковні архіви можуть перебувати в розпорядженні Церкви Швеції протягом обмеженого періоду часу після офіційного відділення Церкви Швеції від держави в 2000 році.

### Естонія\*

**1. Закон про архіви 1.1:** *Arhiiviseadus* **1.2:** Закон про архіви **1.3a:** 25/03/1998 **1.3b:** 01/05/1998 **1.3c:** 13/04/2004, 24/01/2007, 25/01/2007, 15/02/2007, 26/11/2009 **4:** Новий Закон про архіви готується до прийняття в 2011 р. і набрання чинності з 1 січня 2012 р. **1C/E:** Принцип вільного доступу до документації прописаний у новому законі, так само як і в чинному законі. Тільки інші відповідні закони (перелічені, наприклад, у статтях 3, 4 і 5) можуть вводити певні обмеження доступу.

**2. Закон про архіви колишніх спецслужб 2.1:** *Eestis tegutsenud teiste riikide julgeoleku- ja luureorganite materjalide kogumise, arvelevõtmise, säilitamise ja kasutamise korra seadus* **2.2:** Закон про збір, реєстрацію, зберігання й використання матеріалів органів зовнішньої безпеки держави або розвідки, які діяли в Естонії **2.3a:** 10/03/1994 **2.3b:** 10/04/1994.

**3. Закон про свободу інформації 3.1:** *Avaliku teabe seadus* **3.2:** Закон про суспільну інформацію **3.3a:** 15/11/2000 **3.3b:** 01/01/2001 **3.3c:** 12/02/2003, 07/12/2006, 24/01/2007, 25/01/2007, 21/11/2007, 04/12/2007, 19/06/2008, 15/06/2009, 26/11/2009, 10/12/2009, 22/04/2010.

**4. Закон про таємність 4.1:** *Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadus* **4.2:** Закон про державну таємницю й секретну інформацію закордонних держав **4.3a:** 25/01/2007 **4.3b:** 01/01/2008 **4.3c:** 14/06/2007, 04/12/2007, 19/06/2008, 17/12/2008, 15/06/2009, 26/11/2009.

**5. Закон про захист даних 5.1:** *Isikuandmete kaitse seadus* **5.2:** Закон про захист персональних даних **5.3a:** 15/02/2007 **5.3b:** 01/01/2008 **5.3c:** 06/12/2007

**6. Закон про авторське право 6.1:** *Autoriõiguse seadus* **6.2:** Закон про авторське право **6.3a:** 11/11/1992 **6.3b:** 12/12/1992 **6.3c:** 31/05/2006, 24/01/2007, 09/04/2008, 10/12/2008, 18/11/2009, 26/11/2009.

**7. Інші закони 7.1:** Закон про служби інформаційного суспільства (14/04/2004, кілька разів вносилися зміни, останній раз — 10/06/2010). **8.1:** Архівні правила (29/12/1998, зміни 04/03/2003) **9.1:** Правила використання документів з обмеженим доступом (04/06/2010 — введені Державним архіваріусом і стосуються тільки Національних архівів Естонії).

---

## Додаток 6

### Останні публікації Міжнародної Ради Архівів з питань доступу

Велика бібліографія, що містить монографії та статті стосовно правил, політики й практики доступу та оприлюднені в державах-членах Ради Європи, виходить далеко за межі цього Путівника. Ці питання регулярно розглядаються в архівних періодичних виданнях та на професійних конференціях. Інформація про умови доступу наведена на більшості веб-сайтах, її можна знайти, наприклад, на сайті [http://www.unesco.org/webworld/portal\\_archives](http://www.unesco.org/webworld/portal_archives)

Статті, опубліковані Міжнародною Радою Архівів протягом останнього десятиріччя, є добре документованим оглядом проблем, що пов'язані з доступом у більшості європейських країн, як з точки зору державних архівних органів, так і з точки зору професійної спільноти:

CITRA 1997. Proceedings of the 32th International Conference of the Round Table on Archives. Access to Archives: Legal Aspects, Edinburgh, 1997. — [Paris], International Council on Archives, s.d., 140 p.

CITRA 1998. Proceedings of the 33rd International Conference of the Round Table on Archives. Access to Information: Technological Challenges, Stockholm 1998. œ [Paris], International Council on Archives, s.d., 216 p.

CITRA 1999. Proceedings of the 34th International Conference of the Round Table on Archives. Access to Information: Preservation Issues, Budapest 1999. — [Paris], International Council on Archives, s.d., 184 p.

Proceedings of the XXXVIIth International Conference of the Round Table on Archives (CITRA), Cape Town, South Africa, 21–25 October 2003. Archives So We Do Not Forget. In Defence of Human Rights. In: Comma, International Journal on Archives, 2004/2, 212 p.

Gérard Ermisse (publiés par), *Mémoire et Histoire: les États européens face aux droits des citoyens du XXIème siècle*. Actes de la Table Ronde organisée à Bucarest, 25-26 septembre 1998. œ Paris, Conseil International des Archives et Direction des Archives de France, 2000, 168 p.

Comma, *International Journal on Archives*, 2002/3œ4: Archives and Archival Issues in Russia, 236 p.

Comma, *International Journal on Archives*, 2004/1: Nordic Archives and Archival Issues, 220 p.

Comma, *International Journal on Archives*, 2004/3-4: Archives and Archival Issues of Central Europe. (Forthcoming).

---

## Покажчик

### Країни, охоплені дослідженням

*(в лапках скорочена версія назв країн на мапах)*

Австрія	Монако
Азербайджан	Нідерланди
Албанія (Алб.)	Німеччина
Андорра	Норвегія
Бельгія	Об'єднане Королівство (Велика Британія)
Білорусь	Польща
Болгарія	Португалія
Боснія і Герцеговіна (Б.-Г.)	Республіка Македонія (Мак.)
Ватикан	Російська Федерація (Росія)
Вірменія	Румунія
Греція	Сан-Маріно
Грузія	Сербія і Чорногорія (Сербія-Чорн.)
Данія	Словаччина
Естонія	Словенія (Сло.)
Ісландія	Турція
Іспанія	Угорщина
Італія	Україна
Кіпр	Фінляндія
Латвія	Франція
Литва	Хорватія (Хорв.)
Ліхтенштейн (Ліхтен.)	Чеська Республіка (Чехія)
Люксембург (Люкс.)	Швейцарія
Мальта	Швеція
Молдова	

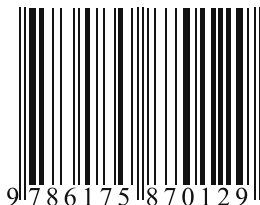
*Наукове видання*

ШАРЛЬ КЕЧКЕМЕТІ,  
ІВАН СЕКЕЙ

## ДОСТУП ДО АРХІВІВ

Путівник для імплементації  
Рекомендації № R (2000) 13  
щодо Європейської політики  
доступу до архівів

ISBN 617-587-012-9



Відповідальний за випуск *Євген Захаров*  
Редактори *Євген Захаров, Ірина Рапп, Марія Шутальова*  
Комп'ютерна верстка *Олег Мірошниченко*

Підписано до друку 17.11.2010  
Формат 60 x 84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Myriad Pro  
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 8,1 Умов. фарб.-від. 8,75  
Умов.- вид. арк. 8,92. Наклад 1000 прим.

Видавництво «Права людини»  
61112, Харків, вул. Р. Ейдемана, 10, кв. 37  
Свідоцтво Державного комітету телебачення і радіомовлення України  
серія ДК № 3065 від 19.12.2007 р.

Надруковано на обладнанні Харківської правозахисної групи  
61002, Харків, вул. Іванова, 27, кв. 4  
<http://khpg.org>  
<http://library.khpg.org>